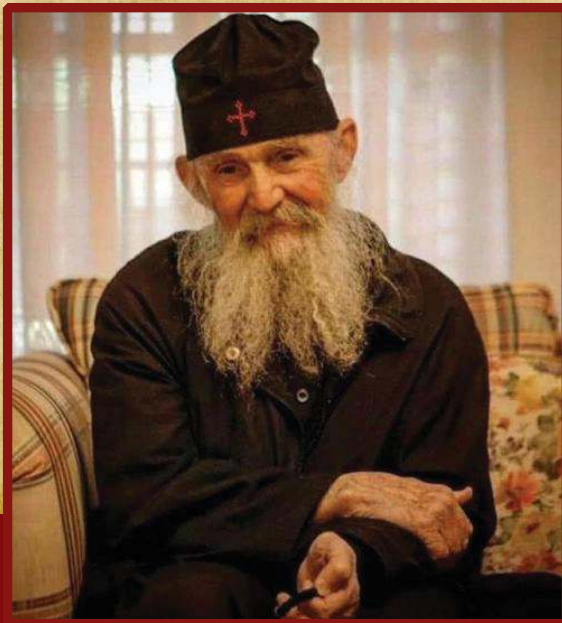

ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΕΦΡΑΙΜ

ΕΦΟΔΙΟΝ ΖΩΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ

ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

**ὦ! Τί μέγα προορισμὸ ἔχει ὁ ἄνθρωπος! Νὰ εἶναι
αἰώνια μετὰ τὸν Θεὸ Πατέρα εἰς τὸν Παράδεισον!!!**

–Γέροντας Ἐφραίμ

Λευκωσία, Κύπρος 2021

Πίναξ Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Ένας ἅγιος ὑποδέχεται τὸν Χριστό μας στὴ γῆ!	5
ΟΜΙΛΙΑ Α΄ Ὁ πόθος γιὰ τὴ σωτηρία μου	9
ΟΜΙΛΙΑ Β΄ Ἡ δύναμη τῆς πίστεως καὶ τῆς προσευχῆς	23
ΟΜΙΛΙΑ Γ΄ Χωρὶς Χριστὸ χάος καὶ καταστροφή	39
ΟΜΙΛΙΑ Δ΄ Ἡ Ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον μου	53
ΟΜΙΛΙΑ Ε΄ Ἡ ἀποφυγὴ τῆς Κολάσεως	65
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ΄ Ἡ μνήμη τοῦ Θανάτου	83

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ζοῦμε σὲ ἓνα κόσμο κλυδωνιζόμενο ὅπου πολὺ εὐκόλα ὁ ἄνθρωπος συντρίβεται καὶ κατατσακίζεται στὰ πλοκάμια τῆς ἀμαρτίας. Χρειάζονται στιβαρά χέρια νὰ τὸν σηκώσουν καὶ νὰ τοῦ δώσουν τὴ δύναμη νὰ συνεχίζει νὰ ἀγωνίζεται τὸν καλὸ ἀγώνα. Ὁ ζωντανὸς λόγος τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν Ἀγίων Του, ἐνισχύει, γαλουχεῖ, στηρίζει, παρηγορεῖ καὶ ἐνδυναμώνει κάθε πονεμένη ὑπαρξη.

Ὁ ἀείμνηστος Γέροντας Ἐφραίμ ὑπῆρξε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους συγχρόνους Ἀγίους τῶν ἡμερῶν μας, πὺ ἀφιέρωσε τὴν ἡσυχία τοῦ Ἀγιωνύμου Ὅρους γιὰ νὰ κηρύξει «Χριστὸν καὶ τοῦτον Ἑσταυρωμένον» στὴν Ἀμερικανικὴ Ἥπειρο μετὰ ἀπὸ πληροφορία πὺ εἶχε ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ νὰ ἀκολουθήσει τὰ χνάρια τοῦ Ἁγίου Πατρο-Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Τέκνο γνήσιο τῆς ὑπακοῆς, ὑποτάχθηκε ἀμέσως στὸ θεῖο θέλημα καὶ «ἐγκαταλείποντας» τὴν Ἱερὰ Μονὴ Φιλοθέου, στὴν ὁποία ἐγκαταβίωνε ὡς Ἡγούμενος μέχρι τὸ 1980, ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀμερικὴ. Μὲ τὴ βοήθεια τῆς Παναγίας μας καὶ τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ μας, πὺ θέλει *πάντας σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθεῖν*, κατέστη ὁ ἰδρυτὴς τοῦ κοινοβιακοῦ μοναχισμοῦ στὴν Ἀμερικὴ, ἀφοῦ κατόρθωσε μέσα ἀπὸ αἱματηροὺς ἀγῶνες τὴν ἰδρυση εἴκοσι σχεδὸν Ἱερῶν Μονῶν.

Τὸ ἔργο δυσκολότατο, πλὴν ὅμως ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ τὸν ἐνίσχυε στὸν καθημερινὸ του ἀγώνα. Ἡ ἀγάπη τοῦ Γέροντα γιὰ τὸν κόσμο, πὺ ζοῦσε σὲ τόση ἄγνοια, τὸν ὠθοῦσε νὰ συνειδητοποιεῖ τὴν ὑπέρμετρη δίψα καὶ τὴ μεγάλη ἀνάγκη πὺ συνέίχε τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἡπείρου γιὰ νὰ γνωρίσουν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ἔτσι παρόλες τὶς δυσκολίες καὶ τὰ προβλήματα ἄρχισε νὰ κηρύττει στὶς ἐνορίες πὺ τὸν προσκαλοῦσαν γιὰ νὰ ἀκοῦσουν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐξομολογηθοῦν, τόσο στὸν Καναδᾶ ὅσο καὶ στὶς ΗΠΑ.

Ἡ προσπάθειά του σφραγίστηκε μὲ ὀχετοὺς δακρύων, μὲ πολλὴ προσευχὴ καὶ μὲ πάρα πολλὴ ταπείνωση καὶ ἀγάπη, δίνοντας

τὴ ζωὴ τοῦ γιὰ νὰ ζήσουν οἱ ἄλλοι. Πολλὲς φορές κινδύνεψε, γιὰτὶ οἱ «μεγάλοι ἄρχοντες καὶ ἐξουσιαστές» τῆς γῆς δὲνμποροῦσαν νὰ ἀνεχθοῦν ἓνα «ἄσημο» μικροκαμωμένο γεροντάκι νὰ ἀνατρέπει τὰσχέδιά τοὺς. Ἦθελαν νὰ τὸν ἀφανίσουν, ἐπιχείρησαν ἀπόπειρες νὰ τὸν διαφθεύουν, νὰ τὸν κακολογήσουν, νὰ τὸν σκοτώσουν, ἀλλὰ ὅσο προσπαθοῦσαν, τόσο ὁ λόγος καὶ τὰ ἔργα τοῦ Γέροντος καρποφοροῦσαν καὶ γεννοῦσαν νέους πνευματικὸς καρπούς.

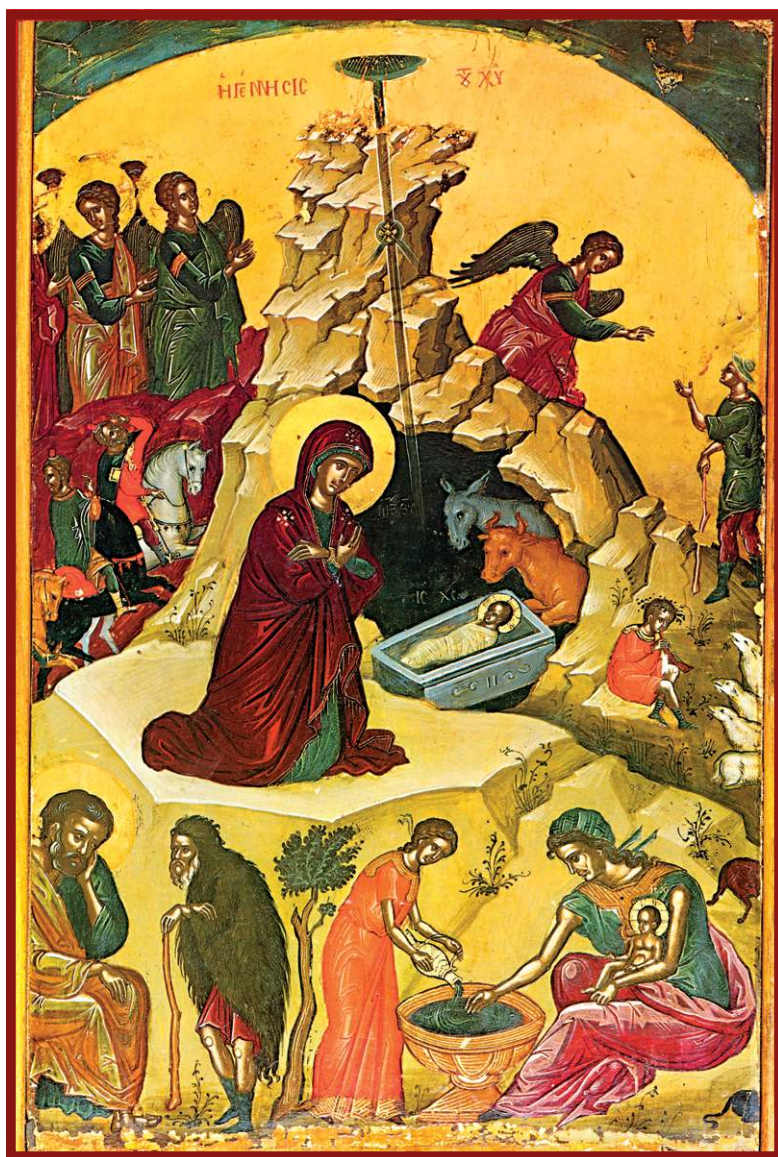
Σήμερα, ζυμωμένοι μὲ τὶς θλίψεις καὶ τὸν πόνο γιὰ τὰ ἀνεξέλεγκτα συμβάντα τῆς Οἰκουμένης, στρέφουμε τὸ βλέμμα μας μὲ βεβαία τὴν ἐλπίδα μόνον στὸν Παντοδύναμο Θεό καὶ στηριζόμαστε στὶς εὐχὲς καὶ στὰ λόγια τῶν Πατέρων μας. Μποροῦμε νὰ στηριχτοῦμε, νὰ τὰ διαβάσουμε, νὰ τὰ ἀκούσουμε καὶ νὰ ἐντρυφήσουμε σ' αὐτά.

Ἔχουμε τὴ μεγάλη χαρὰ καὶ τὴν ἰδιαίτερη εὐλογία ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀλλὰ ἦταν καὶ ἐπιθυμία τοῦ ἀειμνήστου Γέροντα, αὐτὲς οἱ ὁμιλίες νὰ δημοσιευθοῦν ὅταν ἔλθει τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, χωρὶς κανένα οἰκονομικὸ κέρδος. Μοναδικὸς σκοπὸς καὶ στόχος εἶναι ἡ πνευματικὴ ὠφέλεια τοῦ χριστωνύμου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ ἀκόλουθες ὁμιλίες εἶναι ὀρισμένες ἀπὸ τὶς πολλὲς πὺν ἔκανε ὁ Γέροντας κατὰ τὴν περιοδεία τοῦ στὶς ἐνορίες τῶν πόλεων καὶ χωριῶν τοῦ Καναδᾶ καὶ στὶς Ἠνωμένες Πολιτείες τῆς Ἀμερικῆς· πάντοτε μιλοῦσε ἀπὸ προσωπικὴ πείρα, αὐθόρμητα, καὶ χωρὶς προετοιμασία, φανερώνοντας μία ἀξιοσημεῖωτη, κεχαριτωμένη εὐφράδεια γιὰ ὅλα τὰ θέματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως (ἀσκητικά, πνευματικά, πατερικά, θεολογικά, καὶ ποιμαντικά). Προσπαθήσαμε ὅσο τὸ δυνατό νὰ κρατήσουμε αὐτόυσιο τὸν λόγο τοῦ Γέροντα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ λόγος ἦταν προφορικός, κάποιες φορές παρουσίαζε μικρὰ συντακτικὰ προβλήματα καὶ ἔτσι μὲ πολλὴ διάκριση καὶ σεβασμὸ στὸ πρόσωπό του, χωρὶς νὰ ἀλλοιωθεῖ τὸ ὕφος καὶ ὁ τρόπος ἔκφρασής του καὶ ἐπικαλούμενοι τὶς εὐχὲς του, ἐγιναν πολὺ μικρὲς ἐπεμβάσεις γιὰ νὰ ὑπάρχει συνοχὴ στὴν πρόταση καὶ νὰ ἀποδίδεται εὐκολότερα τὸ νόημα.

Εὐχόμεσθε ταπεινὰ καὶ ὀλόψυχα, τὰ φωτισμένα λόγια τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ, τοῦ ἐπίγειου ἄγγελου καὶ οὐράνιου ἄνθρωπου, ὁ ὁποῖος τήρησε ἀνυποχώρητα τὴν πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν» νὰ βροῦν ἀπήχηση στὴν καρδιά κάθε ἀνθρώπου ποὺ θὰ τὰ διαβάσει ἢ θὰ τὰ ἀκούσει. Ὁ Γέροντας ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του γιὰ νὰ ἐκπληρώσει αὐτὸ ποὺ ὁ Νυμφίος Χριστὸς ἐντέλλετο: «Ἐὰν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατὴρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν».

Εἶθε οἱ εὐχὲς καὶ οἱ πρεσβεῖες του νὰ στηρίζουν ἅπαντας ἡμᾶς καὶ νὰ μᾶς παροτρύνουν νὰ γίνουμε μιμητὲς τῆς ἀγίας ἐν Χριστῷ βιοτῆς του.

Ένας ἅγιος ὑποδέχεται τὸν Χριστό μας στὴ γῆ!

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιό τοῦ Γέροντος)

25 Δεκεμβρίου 1978

Χριστούγεννα! Οἱ καμπάνες μας κτυποῦν πολὺ χαρμόсуна, λές καὶ ἔχουν κάποια ἰδιαίτερη χάρη σήμερα καὶ μελωδικώτατα δι-αλαλοῦν: «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαν-τήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ, ἀνυμνήσατε λαοί, ὅτι δεδόξασται.».

Λοιπὸν, Χριστέ μου, καλῶς μᾶς ἦλθες, καλῶς κόπιασες στὴ γῆ μᾶς, στὴν ἐξορία μας. Ἦλθες νὰ δεῖς τὰ χάλια μας καὶ τὴν κατάν-τια τῆς παρακοῆς καὶ τῆς ἀποστασίας μας. Ἄς εἶναι εὐλογημένη ἡ εἰσοδός Σου — ἡ Γέννησίς Σου — καὶ ἡ ἐξοδός Σου — ἡ Ἀνάστασίς Σου.

Ἦλθες, ἐκένωσας Σεαυτόν, Σὲ ἀνυμνοῦμε μὲ ὅλη μας τὴν ψυχή. Τὰ δάκρυα τρέχουν, κυλοῦν μόνα τους, ἡ χαρὰ παίρνει καὶ δίνει. Τὰ θεῖα νοήματα τῆς θείας Κενώσεως εἶναι ἀνυπόφορα ἀπὸ τὴν χαρμονή τους. Θεέ μου, τί Θεὸς εἶσαι! Τί γίνεται μ' αὐτὴ τὴ μεγαλωσύνη Σου! Μένω σὰν κεραυνόπληκτος καὶ ὁδηγοῦμαι ἀπὸ θαυμασμό σὲ θαυμασμό. Πῶ, πῶ! Τί μέλλει γενέσθαι στὸν ἐπουρά-νιο κόσμος! Καλλονές, καλλονές θὰ βλέπει ὁ φθιγὸς ἄνθρωπος καὶ θὰ ἐξίσταται στὰ τοῦ Θεοῦ θαυμάσια.

ὦ θεῖο βρέφος! Πόσο ἀπλά, ταπεινὰ καὶ ἀθόρυβα ἦλθες κοντά μας! Ἡ γέννησίς Σου ἡ ἀθόρυβος, ὁμοιάζει σὰν τὴν ἀπαλὴ ἐωθινὴ δροσούλα καὶ σὰν τὸ χιονάκι ποὺ πέφτει τὴ νύχτα ἡσυχᾶ-ἡ-συχᾶ καὶ δίνει τόση λευκότητα στὴ φύση καὶ πάρα πολλὴ χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση στὸν ἄνθρωπο.

Πόσα καὶ πόσα βρέφη δὲν θὰ γεννήθηκαν τὴν ἴδια νύχτα. Τοῦτο τὸ βρέφος ὅμως εἶναι ἡ ἐνσαρκωμένη ἀλήθεια καὶ ἀγάπη. Εἶναι ὁ προαιώνιος ὑπάρχων Θεός.

«Ἡ Γέννησίς Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως...». Ἡ μοναδικὴ γνῶσις, σὰν φῶς θεῖο, διέλυσε τὰ σκοτάδια καὶ κατήργησε τὸ ψεῦδος. Ὁ ἄνθρωπος ἀπέκτησε πυξίδα. Ἡ ἀλήθεια ἦλθε. Τὸ φῶς ἀνέτειλε καὶ ὁ ἀπεγνωσμένος ὁδοιπόρος τῆς γῆς βρῆκε προσανατολισμό.

ἮΩ Φῶς Θεοῦ! Πόσο καταυγάζεις τὸν ἄνθρωπο τῆς προσευχῆς καὶ τὸν κάνεις ἄλλον ἐξ ἄλλου καὶ ἐκστατικόν! ἮΩ ἐράσμιο Φῶς! Πόσο Σὲ ποθῶ, Σὲ νοσταλγῶ, Σὲ ὑπεραγαπῶ! Πότε θὰ ἔλθεις νὰ μὲ πληρώσεις ὅλον μὲ τὸ κάλλος Σου; Δὲν ξέρεις πόσο Σὲ περιμένω! Καὶ τοῦτο, γιατί εἶμαι τυφλὸς καὶ σκοντάφτω καὶ κάνω τοῦ κόσμου τὶς ἀμαρτίες.

Λοιπόν, Χριστέ μου, νοητὲ ἥλιε, πόσον ἐκυριάρχη τὸ ψεῦδος τῶν ψευδοθεῶν πρὶν μᾶς ἔλθεις μὲ τὴ γέννησή Σου! Τὰ ἀμυδρὰ φῶτα τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ διαλύσουν τὰ πυκνὰ σκοτάδια τῆς ἀθείας. Ἦλθες τὸ μοναδικό, τὸ ἀνεπανάληπτο, τὸ σωστικὸ φῶς σ' ἐκεῖνο τὸ παγερὸ χειμωνιάτικο βράδυ στὴ Βηθλεέμ. Ἔγινες μικρός, γιὰ νὰ μᾶς κάμεις μεγάλους. Ἔγινες ἀδύνατος γιὰ νὰ μᾶς κάμεις δυνατούς. Ἦλθες κλαίοντας στὸν κόσμο γιὰ νὰ στεγνώσεις τὰ δάκρυά μας. ἮΩ, πόσο πονῶ ψυχικά, ποὺ δὲν βρῆκες μιὰ θέση σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμο, καὶ τοῦτο, γιὰ νὰ ἔχουμε ἐμεῖς μιὰ θέση στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

ἮΩ Ἰησοῦ μου! Τί τρομερὴ κένωση ἔκαμες γιὰ ἐμᾶς τοὺς ἀποστάτας, γιὰ νὰ μᾶς οἰκειώσεις μὲ τὸν Πατέρα Σου, πληρώνοντας τὸ χρέος μας μὲ τὴ Σταυρικὴ θυσία τοῦ Παναγίου Αἵματός Σου! «Ἐταπείνωσες Σεαυτὸν μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ».

Σὰν ἀπολιθωμένος στέκω μπροστὰ στὴν ἄφατη ταπείνωσή Σου, γιατί ἐγώ, ἄνθρωπος φύσει ταπεινός, ἔχω τόνους ἐγωϊσμό μέσα μου, ποὺ φανερώνει τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας μου.

Ἡ εὐχούλα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μου συνεχίζει ἡσυχὰ καὶ ἀθόρυβα τὴ δουλειά της. Ὁ νοῦς μου ἔλκεται, τὸν τραβᾷ ὁ ὕμνος: «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε... ᾠσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ, ἀνυμνήσατε λαοί, ὅτι δεδόξασται».

Θεέ μου, Χριστέ μου, μὰ τί εἶσαι πιά! Ἡ καρδιά μου πάει νὰ σπάσει, μὰ πόσο γλυκὸς εἶσαι! Τί νὰ εἰπῶ; Ἀπορῶ μαζί Σου. Σὰν τὸ κεράκι λιώνει ἡ καρδιά μου, καὶ τοῦτο διότι σὲ ὅλα εἶμαι ἀνάξιος καὶ ἀνίκανος.

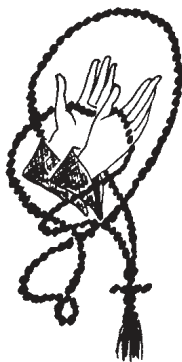
Πότε, μὰ πότε θὰ Σὲ ἰδῶ, Πατέρα μου; ὦ, δὲν πρόκειται νὰ ζήσω ἂν γίνει κάτι τέτοιο, γιατί ποιά φύση κτιστὴ ἡμπορεῖ νὰ Σὲ βαστάξει; Ἡ γλυκύτης Σου ὑπερβαίνει κάθε ἔννοια καὶ λόγο.

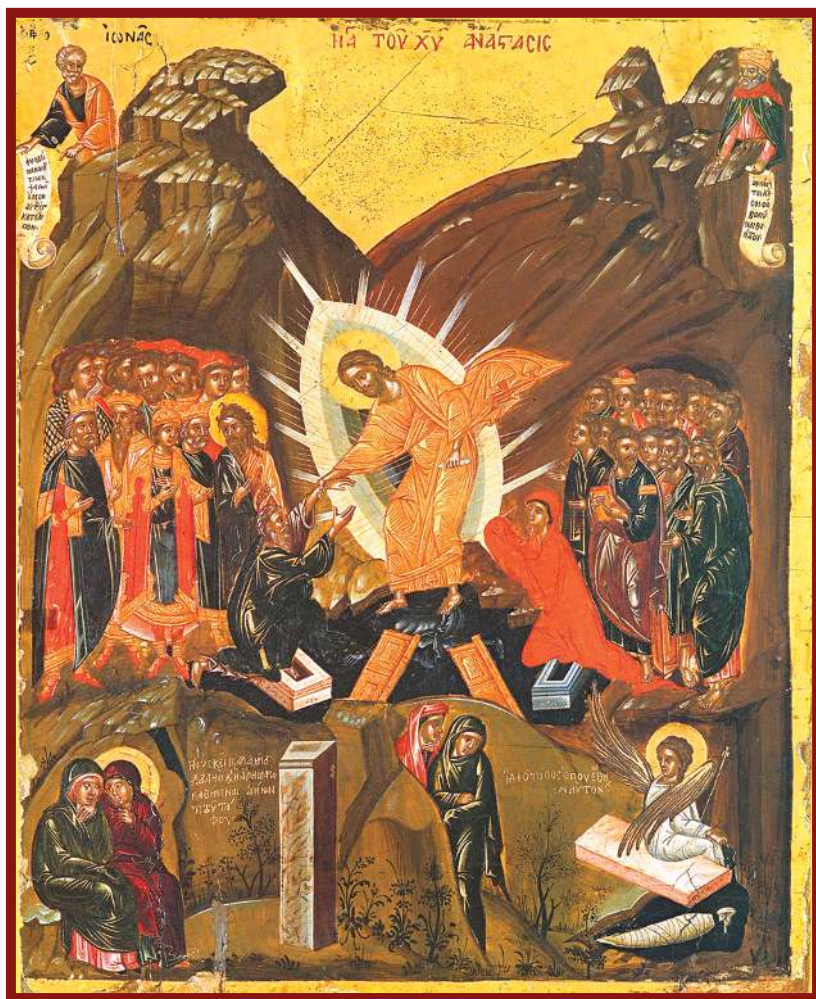
Ἀνυμνήσατε, ὦ λαοί, τὴν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ μου, σκιρτήσατε ἐν εὐφροσύνῃ, γιατί εἶναι ὁ μοναδικός, ὁ ἀποκλειστικὰ Δημιουργὸς τοῦ Σύμπαντος, ἀλλὰ καὶ ὁ μόνος ποὺ πληρώνει τρομερὰ τὴν καρδιά ἀπὸ ἀγάπη καὶ θεῖο ἔρωτα.

Ἐξίσταμαι, φρίττω, δὲν ξέρω τί νὰ πῶ γιὰ τὸν Θεὸ Πατέρα μου. ὦ, τί Θεὸ ἔχουμε καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δὲν ξέρουμε τί μᾶς γίνεται.

Ἡ πτωχὴ ψυχούλα μου πανηγυρίζει ἀπὸ ἀγάπη καὶ κλάμα στὴν ἀγιωτάτη ἀγκαλιὰ τοῦ Θεοῦ Πατέρα μου.

*Χαρὰ σὲ Σένα, θεῖο βρέφος καὶ σωτηρία σὲ μένα.
Ζῆθι ἔσαι καὶ αὐτοδοξάζου.*

ΟΜΙΛΙΑ Α΄

Ὁ πόθος γιὰ τὴ σωτηρία μου

«Εὐλόγητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας· φιλάνθρωπε, δόξα σοι»¹.

Ἴδου καὶ πάλι εἴμεθα μαζί. Ὁ Χριστὸς μας ἐνώνει τὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὶς ἐμφορεῖ μετὰ τὴν ἀγάπῃ Του, ἡ ὁποία εἶναι πάντα σταθερὴ καὶ ὑγιής.

Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ μᾶς συγκλονίζει καὶ νὰ μᾶς κρατᾷ σοβαροὺς καὶ θετικοὺς εἶναι νὰ ποθήσουμε νὰ σωθοῦμε. Ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ἀνθρώπινα, τὰ γήινα, τὰ προσωρινά, ὄντως εἶναι ἐφήμερα· ὅλα εἶναι σὰν ἓνα χάρτινο σπῆτι, ποὺ πέφτει μετὰ τὸν παραμικρὸ ἄνεμο.

Στὴν προσευχή μας νὰ αἰτούμεθα, νὰ παρακαλοῦμε μετὰ πολλὴ ζέση καὶ θέρμῃ νὰ μᾶς δώσει ὁ Θεὸς χάρη, εὐλογία, νὰ ποθήσουμε νὰ σωθοῦμε. Ἐὰν δὲν ἔχουμε πόθο σωτηρίας δὲν μπορούμε νὰ βιαστοῦμε πάνω στὸν σκληρὸ ἀγώνα τῆς τελειώσεως κατὰ Χριστό. Βέβαια ποιὸς μπορεῖ νὰ καυχηθεῖ ὅτι εἶναι τελειωμένος ἐν Χριστῷ, δηλαδή, ὅτι ἔχει νικήσει τὰ πάθη καὶ τὶς ἀδυναμίες του καὶ τώρα χαίρει στὴν ἀπάθεια; Ὅχι, εἴμεθα ὅλοι ψυχικὰ φτωχοὶ ἄνθρωποι καὶ περισσότερο ὅλων, ἐγώ.

Νὰ παρακαλοῦμε τὴν Παναγία μας νὰ μᾶς δώσει χάρη ὥστε κάθε στιγμὴ, ὅχι κάθε μέρα, ἀλλὰ κάθε στιγμὴ νὰ εἴμεθα νηφάλιοι, νὰ εἴμεθα προσεκτικοί, νὰ εἴμεθα ξύπνιοι ἄνθρωποι ἐναντὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ μεγάλου ἐχθροῦ ποὺ ἔχουμε· ἰδιαίτερα ἔχουμε

¹ Σύμφωνα μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς συνοδείας τοῦ Ὁσίου Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ συνηθίζεται στὴν ἀρχὴ μιᾶς σύναξης νὰ ψάλλεται ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα τὸ ἀπολυτίκιο τῆς Πεντηκοστῆς καὶ στὸ τέλος τὸ κοντάκιο τῆς Πεντηκοστῆς, ἐκτὸς καὶ ἐὰν διανύουμε περίοδο δεσποτικῆς ἢ θεομητορικῆς ἐορτῆς, ἢ ἀκόμα καὶ μνήμης Ἁγίου ὁπότεν ψάλλομε τὸ ἀπολυτίο καὶ τὸ κοντάκιο ἀντίστοιχα τῆς ἐκάστοτε ἐορτῆς.

τρεις ἐχθρούς: ὁ μέγας εἶναι ὁ πονηρὸς καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ δύο ἄλλοι εἶναι ἡ σὰρκα μας (ὁ ἑαυτός μας) καὶ ὁ κόσμος. Πολεμοῦμεθα ἀπὸ τὸν ἑαυτό μας, ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ ἀπὸ τὸν διάβολον. Εἶναι οἱ τρεῖς μεγάλοι ἐχθροὶ ποὺ καλούμεθα νὰ κτυπήσουμε.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε καθόλου, καθόλου τὴ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς μας. Γιατί; Διότι, ἀνθρωπίνως ὅταν κλείσουμε τὰ μάτια τὰ σωματικά, ἀμέσως ἀνοίγονται τὰ μάτια τῆς ψυχῆς. Αὐτὸ ποὺ δὲν βλέπουμε τόσα χρόνια εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ δοῦμε μέσα σὲ ἐλάχιστες στιγμὲς καὶ τότε θὰ δοῦμε ὅτι ὁ κόσμος μᾶς περιέπαιξε. Τότε θὰ δοῦμε πόσο μᾶς κατάφερε ὁ κόσμος νὰ τὸν προσέξουμε καὶ νὰ μὴν προσέξουμε τὸν ἄλλο κόσμον.

Ἔχουμε δύο κόσμους· τὸν παρόντα καὶ τὸν αἰώνιο, ἐκεῖνον ποὺ εἶναι πάνω στὸν οὐρανὸ πνευματικά, ὄχι σωματικά. Ἐκεῖνος ὁ κόσμος ποὺ σὲ μία ὀπτασία του ὁ Μέγας Παῦλος τῆς Ἐκκλησίας μας εἶπε: «Αὐτὸν τὸν κόσμον, αὐτὸν τὸν Παράδεισον, δὲν τὸν εἶδε μάτι ἀνθρώπου. Αὐτὶ ἀνθρώπου δὲν ἤκουσε τὰς μελωδίας τῶν ἀγγέλων καὶ ἡ καρδιά ἐπίσης τοῦ ἀνθρώπου δὲν γεύθηκε ποτὲ μιὰ τέτοια γλυκύτητα τοῦ παραδείσου»².

Γιὰ αὐτὸ εἶπε ἐν συνεχείᾳ «Δὲν εἶναι ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ποὺ θὰ ἀποκαλυφθεῖ εἰς τὰ παιδιά τοῦ Θεοῦ»³. Παιδὶ τοῦ Θεοῦ λέγεται ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἔχει κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἐξόδου τῆς ψυχῆς του τὰ γνήσια χαρακτηριστικὰ τοῦ οὐρανίου Πατρός.

Ὁ οὐράνιος Πατέρας, ὁ Θεὸς μας, δὲν φαίνεται στὴ φύση Του, δὲν ψηλαφεῖται, δὲν γίνεται καταληπτὸς, ἀλλὰ γίνεται αἰσθητὸς μὲ τὴν καρδιά. Ὅταν ἀγαπᾶμε τὸν Θεό, Τὸν βλέπουμε. Ἐπίσης Τὸν βλέπουμε στίς ἐκφράσεις Του. Τὸν βλέπουμε στίς ἐκδηλώσεις τῆς ἀπείρου καρδιᾶς Του. «Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη»⁴, λέει ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὁ θεολόγος, ὁ ἐπιστήθιος μαθητής

² Α΄ Κορ. 2, 9.

³ Ρωμ. 8, 18-20.

⁴ Α΄ Ἰωάν. 4, 16.

Του. «Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ»⁵.

Ὅταν ἔχουμε ἀγάπη, ὄχι ἀγάπη ἔνοχη, ἐκείνη ποὺ ἔχει συμφέροντα μέσα, ἐκείνη ποὺ ἔχει ἰδιοτελεῖς σκοπούς, ἐκείνη ποὺ ἔχει φρόνημα σαρκός, ὄχι ἐκείνη ἢ ὁποῖα ἀποβλέπει σὲ βαθύτερα ὑλικά ὀφέλη ἢ ἄλλα εἶδη ἀμαρτίας καὶ ἰδιαίτερα· δὲν λέγεται ἀγάπη καὶ διάλογος ἀγάπης γιὰ τὴν ὁποῖα τόσο πολὺ κομπάζουν ὅλοι οἱ μεγάλοι ἐκκλησιαστικοὶ ἄνθρωποι ὅτι «πρέπει νὰ ἔχουμε ἀγάπη» καὶ εἴμαστε ἐντάξει. Ὁχι. Αὐτὴ ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς βλασφήμους τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως δὲν εἶναι ἀγάπη, ἀλλὰ εἶναι ἀμαρτία καὶ εἶναι σφάλμα καὶ εἶναι κακία. Ἀγάπη ποὺ δὲν ἔχει στοιχεῖα σωτηρίας δὲν εἶναι ἀγάπη, ἀλλὰ εἶναι πλάνη τοῦ διαβόλου.

Λοιπόν, ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, ἔτσι; Καὶ ὅταν ἔχουμε ἀγάπη σωστὴ πρὸς τὸν συνάνθρωπό μας, πρὸς τὸν ἀδελφό μας, πρὸς τὸν πλησίό μας, ἔχουμε ἓνα χαρακτηριστικὸ τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἔχουμε εὐσπλαγχνία, ἄλλο χαρακτηριστικό. Ὅταν συγχωροῦμε εὐκόλα, ὅταν δὲν ἔχουμε κακία, ὅταν βοηθοῦμε ἐκείνους ποὺ μᾶς κατατρέχουν, ἐκείνους ποὺ μᾶς μισοῦν, ἐκείνους ποὺ μᾶς κατηγοροῦν, μᾶς λένε χίλια δύο πράγματα ἀναληθῆ, καὶ μέσα μᾶς θίγεται ὁ ἐγωῖσμός μας καὶ ἀντιδρᾷ, ὅταν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀγαποῦμε καὶ προσευχόμεθα γιὰ αὐτούς, κάνουμε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποκτοῦμε ἄλλο ἓνα χαρακτηριστικὸ τοῦ Θεοῦ.

Διότι ὁ Θεός, ὁ Χριστός μας εἶπε γιὰ τὸν οὐράνιο Πατέρα Του: «Ὁ οὐράνιος Πατέρας βρέχει ἐπὶ καλοὺς καὶ πονηροὺς καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιο ἐπὶ ἀμαρτωλοὺς καὶ δικαίους»⁶. Ἐπομένως δὲν ἐξαιρεῖ κανένα τῶν ἀγαθῶν τοῦ ὁ Θεὸς παρόλο ποὺ ἡμεῖς βρίζουμε τὸν Θεό. Ἔτσι;

Τὸν ποδοπατοῦμε, καὶ ἰδιαίτερα ὅπως εἶδαμε καὶ τὸ πολὺ πολὺ βλάσφημο, τὸ ἀσεβέστατο ἔργο ποὺ εἶδε ἡ οἰκουμένη, αὐτὸ

⁵ Α' Ἰωάν. 4, 16.

⁶ Ματθ. 3, 9.

τὸ ὅποιο παίζεται σημεῖρα· πόσο ὁ Χριστὸς μας ποδοπατεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀπὸ χωματένιους ἀπὸ τιποτένιους ἀνθρώπους, καὶ ὅμως ὑπομένει καὶ μακροθυμεῖ! Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὸ κάνανε αὐτὸ καὶ βλασφημοῦν καὶ γκρεμίζονται ψυχές, ὅταν θὰ ἔρθει ἡ ὥρα νὰ μετανοήσουν θὰ τοὺς δεχθεῖ ὁ Θεός. Ὁ οὐράνιος Πατέρας θὰ τοὺς ἀγκαλιάσει, θὰ τοὺς συγχωρέσει, θὰ τοὺς πλύνει, θὰ τοὺς ἐντύσει τὸ ἔνδυμα τῆς υἱοθεσίας, θὰ κάνει πανήγυρη στὸν οὐρανὸ, μέσα στοὺς ἀγγέλους, καὶ θὰ δεῖξει τὴ μεγαλοπρέπεια τῆς μεγαλωσύνης Του καὶ τῆς ἀπείρου καρδιᾶς Του.

Λοιπόν, ὅταν καὶ ἡμεῖς ἔτσι κάνουμε, ἔτσι φερόμεθα σὲ αὐτοὺς ποὺ μᾶς κάνουν κακὸ, ἀποκτοῦμε καὶ ἄλλο χαρακτηριστικὸ· καὶ ὅταν ἀκόμη εἴμεθα ἐν σωφροσύνῃ, ὅταν ζοῦμε ἀγνά, ὅταν ζοῦμε μὲ καθαρότητα ποικίλη, ὅχι μόνο σωματικὴ καθαρότητα ἀλλὰ καὶ ψυχικὴ καὶ καρδιᾶς καὶ νοός, ὅπως ὁ Θεὸς εἶναι καθαρός.

Λοιπόν, ὅταν τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ τοῦ οὐρανίου Πατρὸς τὰ φέρει στὸ πρόσωπό της ἡ ψυχὴ ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς ἀνοίγεται ὁ δρόμος καὶ ἡ πορεία γιὰ τὸν οὐρανὸ γιατί εἶναι παιδὶ τοῦ Θεοῦ δὲν μπορεῖ νὰ πάει ἄλλοῦ. Τὸ παιδὶ τὸ γνήσιο μένει στὴν οἰκίαν τοῦ Πατρὸς του. Τὸ δὲ ἀλλότριο παιδί, τὸ νόθο, δὲν ἔχει καμία θέσιν οὔτε καὶ ἀποκτᾷ, οὔτε καὶ δικαιούται περιουσιακὰ στοιχεῖα, περιουσία.

Γιὰ αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει τὸ ἀντίθετο ὅταν μία ψυχὴ δὲν φέρει αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ, ἀλλὰ φέρει τοῦ διαβόλου. Ὁ διάβολος τί εἶναι; Εἶναι βλάσφημος. "Ἐχει ἄπειρη κακία. "Ἐχει ἐχθρότητα. "Ἐχει κατάκριση. "Ἐχει συκοφαντία. "Ἐχει βρωμιὰ. "Ἐχει τὰ ἅτιμα πάθη. Ὅταν αὐτὰ τὰ φέρει μία ψυχὴ βγαίνοντας ἀπὸ τὸ σῶμα θὰ πάει ἐκεῖ ὅπου ἀνήκει. Ἐκεῖ ποὺ ὁμοιάζει, μὲ ἐκεῖνο θὰ πάει.

Ἄρα λοιπόν, ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ ἔχουμε στὴ ζωὴ μας γιὰ νὰ σωθοῦμε εἶναι ὁ πόθος τῆς σωτηρίας· νὰ ποθοῦμε, νὰ ἀγαποῦμε νὰ σωθοῦμε, νὰ μὴν ἀδιαφοροῦμε, νὰ μὴν τὸ παίρνουμε χλιαρὰ τὸ θέμα. Δὲν εἶναι γιὰ χλιαρότητα διότι δὲν γνωρίζουμε,

ὄχι αὖριο, ἀλλὰ ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή ἂν θὰ ζήσουμε. Διότι σὲ περίπτωση, ὅπως τὸ βλέπουμε στὴν πράξη στὴ ζωὴ μας, π.χ. ἐνὸς τροχαίου, μὲ μία σύγκρουση τελειώνει ὁ ἄνθρωπος. Ἔτσι; Σκοτώνεται καὶ φεύγει. Κλείνουν τὰ μάτια τὰ σωματικά, σβήνουν, δὲν ὑπάρχει φῶς, ἡ ψυχὴ βγαίνει ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ φεύγει.

Ἐκείνη τὴν ὥρα βέβαια θὰ ἀρχίζει νὰ μετανοεῖ ὅταν βλέπει ὅτι, «ἐδῶ τί γίνεται; Ἐγὼ νόμιζα ὅτι θὰ ἐκμηδενιστῶ, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτα μετὰ θάνατο. Καὶ βλέπω τώρα ὅτι ἐδῶ βρίσκομαι ἐνώπιον μίας σοβαρῆς καταστάσεως, ζωῆς αἰωνίου»· θὰ τὴν θυμηθεῖ διότι ὁ βαπτισμένος ἄνθρωπος ὁ ὀρθόδοξος Χριστιανὸς ὅσο καὶ νὰ ξεχάσει, ὅσο καὶ νὰ λησμονήσῃ τὸν Θεό, ὅσο καὶ νὰ πέσει στὴν ἁμαρτία, στὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, τῆς καρδιάς του, ἔχει δεχθεῖ τὸν σπόρο τοῦ θείου βαπτίσματος, τὴ χάρη τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, τῆς υἰοθεσίας, καίτοι οἱ ἁμαρτίες τὸν ἔχουν χωσμένο, τὸν ἔχουνε πλακώσει· ἡ συσσώρευσις τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῆς ἐνοχῆς δὲν φέγγει, δὲν ἀλλάζει τὸν ἄνθρωπο.

Λοιπόν, [σκέφτεται]: «Νομίζω ὅτι τελείωσαν ὅλα, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε» κ.τ.λ. Ὅμως τελειώνοντας τὴ ζωὴ, συνειδητοποιεῖ ὅτι ἐκεῖνα ποῦ εἶχε ἀκούσει καὶ τὰ νόμιζε παραμύθια εἶναι πραγματικότης. Καὶ τώρα τί γίνεται; Ἀρχίζει ἡ μεταμέλεια. ἀλλὰ ἡ μεταμέλεια δὲν ἔχει καμιὰ ὠφέλεια πλέον. Ἡ μεταμέλεια ἐδῶ ὠφελεῖ, ἐδῶ⁷. Ἐδῶ ἀνακαινίζει τὸν ἄνθρωπο. Ἐδῶ δὲν τὸν ἀφήνει ἡσυχο καθόλου.

Ἕνας νεοφανῆς ἅγιος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὁ ἀββᾶς Σιλουανὸς εἶπε:

– Κατέβασε τὸν νοῦ σου εἰς τὴν κόλασιν καὶ σώζεσαι⁸.

– Μά, πῶς σώζομαι;

– Κατέβασε τὸν νοῦ σου, κατέβα χαμηλά. Πήγανε ἐκεῖ κάτω καὶ δὲς τί γίνεται. Δὲς πῶς κολάζονται οἱ ἄνθρωποι, πῶς τυρανιοῦνται. Γίνε καὶ σὺ σὰν ἓνας ἀπ’ αὐτοὺς καὶ βάλε μυαλό.

⁷ Ἐννοεῖ, σὲ αὐτὴ τὴ ζωὴ.

⁸ «Κράτα τὸν νοῦν σου εἰς τὸν Ἄδην καὶ μὴν ἀπελπίζεσαι».

Συνετίσου καὶ βάλε τὰ κάτω τὰ πράγματα καὶ δὲς ὅτι δὲν εἶναι νὰ παίζουμε. Ἡ σωτηρία μας δὲν εἶναι παιχνίδι νὰ τὴν ἀδιαφορήσουμε καὶ ἔτσι ὅπως λάχει νὰ τὴν περάσουμε. Τὸ ὅτι παρουσιάζουμε ζωὴ ἐντελῶς διαφορετική, αὐτὸ φανερώνει τὸ πόσο ἔχουμε συλλάβει καὶ τὸ πόσο ζοῦμε τὴν πραγματικότητα τῆς ἄλλης ζωῆς. Δὲν πρέπει νὰ ἀφήνουμε καθόλου τὴ σκέψη νὰ ἀδιαφορεῖ, ἀλλὰ πάντα νὰ μᾶς τυραννάει μέσα μας καὶ ἀκόμη καὶ ὅταν πέφτουμε νὰ κοιμηθοῦμε νὰ λέμε «θὰ ξυπνήσω;».

Ὁ ὕπνος εἶναι μία εἰκόνα θανάτου. Κοιμᾶται ὁ ἄνθρωπος καὶ δὲν ξέρεי ποῦ βρίσκεται. Περνᾷ τόσες ὥρες καὶ ξυπνάει. Ποῦ ἦτανε; Ἐνδεχομένως νὰ ἔβλεπε καὶ ἀνύπαρκτα πράγματα, σὰν ὄνειρο. Λοιπόν, ὅπως ἔζησε τόσες ὥρες μὲ ἀναισθησία κατὰ κάποιον τρόπο, διότι δὲν δούλευε ἢ συνείδηση, ἔτσι ἐνδέχεται νὰ πεθάνει καὶ τί γίνεται μετὰ; Ξυπνάει τὸ πρωί, καὶ διερωτᾶται:

–Θὰ γυρίσω πίσω; Μήπως ἀμαρτήσω; Μήπως μοῦ περάσει καμιά σκέψη ποὺ δὲν εἶναι σωστή; Ἐχω κάτι ἐκκρεμές; Θὰ τὸ διορθώσω. Ἐχω κάποιον ὁ ὁποῖος δὲν μοῦ μιλάει, ἢ ἔχω κάτι ἐγὼ μαζὶ του καὶ δὲν τοῦ μιλάω, εἶμαι ψυχραμένος; Νὰ τὸν ἀγαπήσω. Γιατὶ νὰ τὸ ἀφήσω; Λέει τὸ γραφικὸ ὅτι «δὲν πρέπει νὰ δύσει ὁ ἥλιος ἔχοντάς τι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου»⁹. Καὶ πρέπει νὰ τὸ διορθώσω.

Ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι, ὁ πρῶτος εἶμαι ἐγὼ, περνᾶνε χίλιες δύο σκέψεις ἀπὸ τὴν καρδιά μας, τὴν προσβάλουν αἰσθήματα ὅχι ὁμορφα καὶ σωστά. Ὑστερα· λόγια τὰ ὁποῖα δὲν ἐλέγχουμε καθόλου. Ὁ χρόνος· σπαταλοῦμε τὸν χρόνο μας. Ὁ χρόνος εἶναι τὸ χρῆμα ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς νὰ ἐμπορευθοῦμε τὴν αἰώνια ζωὴ. Τί τὸ κάναμε τὸ χρῆμα αὐτό; Θὰ δώσουμε λόγο. Καὶ πρῶτος ἐγὼ θὰ δώσω. Γιατὶ ἡμεῖς διδάσκουμε καὶ «ἐκεῖνοι ποὺ διδάσκουνε

⁹ Ἀγ. Ἰω. Σιναΐτου, Κλίμαξ, Λόγος δ', Περὶ ὑπακοῆς, σ. 74, εκδ. Ι.Μ. Παρακλήτου, Ὠρωπός, Ἀττικῆς, 1994, καὶ Ἐφ. 4, 26.

δαρήσονται πολλά»¹⁰. Γιατί ἡμεῖς ὄχι μόνο τὰ ἀκοῦμε, καὶ τὰ διδάσκουμε ἀλλὰ δὲν τὰ πράττουμε κιόλας.

Γιὰ αὐτὸ ἀκριβῶς θὰ πρέπει νὰ λάβουμε πολὺ σοβαρὰ τὴν ὑπόθεση τῆς ψυχῆς μας καὶ νὰ φροντίζουμε συνεχῶς, συνεχῶς. Ἀμαρτήσαμε σὲ κάτι; «Πιάσαμε» κάποιο ἀμάρτημα, κάποια σκέψη. Κάποιο συναίσθημα ἀμαρτωλὸ προσέβαλε τὴν καρδιά; Ἀμέσως στροφή, στροφή πρὸς τὰ πάνω. Στροφή τῆς καρδιάς πάνω στὸν Θεό: «Ἕμартон. Συγγνώμη, Θεέ μου, ἔσφαιλα. Δὲν θὰ τὸ ξανακάνω. Θὰ τὸ προσέξω» καὶ τὸ κατέχω μέσα στὴ συνείδησή μου νὰ τὸ ἐξομολογηθῶ. Τὸ ὅτι ζητῶ συγγνώμη ἀμέσως, προδιαθέτει τὸν Θεὸ νὰ περιμένει τὴν τακτοποίηση τῆς ψυχῆς μου, νὰ πάει διὰ νόμου ἢ συγχώρησις τοῦ ἀμαρτήματος.

Αὐτὸς ὁ ἅγιος πάλι ἤθελε νὰ πεῖ ὅτι «κατέβασε τὸν νοῦ σου εἰς τὸν ἄδη καὶ σώζεσαι». Πόσα πράγματα μποροῦν νὰ γίνουν με αὐτὴ τὴ σκέψη; Γεννιέται ἡ μετάνοια· μετανοεῖ ὁ ἄνθρωπος. «Ἐκεῖ κάτω θὰ πάω;». Καὶ τί εἶναι ἡ κόλασις; Τί λέει ἡ γραφή; Ἡ γραφή λέει ὅτι εἶναι αἰώνια. Τί θὰ πεῖ αἰώνια; Θὰ πεῖ ὅτι δὲν ἔχει τέλος. Δὲν βασιλεύει ποτέ. Δηλαδή, αἰώνιο σκότος, αἰώνια στέρησις τῆς χάριτος Θεοῦ. Αἰώνια στέρησις τοῦ φωτός, τῆς παρουσίας τοῦ ἀγγέλου, τοῦ ἀνθρώπου κ.τ.λ. Ναι, αἰώνια εἶναι. Μά, σηκώνεται αὐτὴ ἡ σκέψη; Ἄμα θὰ τὸ συλλογιστοῦμε καλὰ θὰ δοῦμε ὅτι τὸ μυαλό μας θὰ σταματήσει νὰ λειτουργεῖ. Δὲν μποροῦμε νὰ τὸ πιάσουμε αὐτό. Αἰώνια!!! Βεβαίως, ὁ Θεὸς εἶναι αἰώνιος. Αἰώνια καὶ αὐτή. Εἶναι φοβερό. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἔχουμε συλλάβει. Μά, γιὰ αὐτὸ καὶ εἴμαστε καὶ ἔτσι διότι ἂν εἴχαμε συλλάβει τὴν ἔννοια θὰ εἴμεθα λίγο ἀσκητικοί. Δὲν εἴμαστε ὅμως. Πρῶτος ἐγὼ δὲν εἶμαι. Παρὰ τὸ ὅτι εἶμαι καὶ μοναχός.

Ὑστερα, δὲν εἶναι μόνο ἡ τρομερὴ κόλασις καὶ ἡ στέρησις τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς εἶναι ὁ αἰώνιος θάνατος· αὐτὸς λέγεται κατ' οὐσίᾳ καὶ κατὰ κανόνα καὶ κατὰ ἔννοια θάνατος. Ὁ θανατὸς δὲν εἶναι ὁ σωματικὸς ποὺ ὑπομένουμε, διότι σωματικὰ ξοφλοῦμε ἀπὸ

¹⁰ Λουκ. 12, 47.

αὐτὴ τὴ ζωὴ, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ μπαίνει στὸ πραγματικό της πλάνο γιὰ νὰ ζήσει αἰώνια. Μπαίνει στὸν δικό της κόσμο πλέον γιατί ἐδῶ εἶναι σὲ φυλακὴ· ἡ φυλακὴ εἶναι τὸ σῶμα μας καὶ ὁ κόσμος. Δὲν εἶναι γιὰ ἐδῶ ἡ ψυχὴ.

Ἡ ψυχὴ εἶναι πνοὴ τοῦ Θεοῦ καὶ σὰν πνοὴ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι γιὰ νὰ ζήσει ἐδῶ. Δὲν τὴ χωράει ἐδῶ γιὰ αὐτὸ ἔχουμε ἀνησυχία μέσα μας. Ἔχουμε πολλές φορές κενό, νοιώθουμε κενό. Μά, γιατί εἶμαι ἔτσι; Κάτι μοῦ λείπει. Διότι ἡ ψυχὴ δὲν ἀναπαύεται μὲ ὅ,τι τῆς προσφέρουμε ἐδῶ καὶ θέλει νὰ φύγει.

Γιὰ αὐτὸ ἀκριβῶς ἡ στέρησις, ἡ ὑπομονή, ἡ καταδίκη τῆς κολάσεως εἶναι τὸ ἓνα μέρος τῆς κολάσεως. Εἶναι καὶ ἀκόμη ἓνα... ἡ στέρησις τοῦ Παραδείσου. Ἄλλη κόλασις ἀπὸ ἐκεῖ. Ὅταν δεῖ ἓνας πατέρας τὸ παιδί, ἢ ἡ μάνα τὴν κόρη, ἢ ἡ κόρη τὴ μάνα ἢ τὸν πατέρα νὰ λείπει, νὰ βρίσκεται φερ' εἰπεῖν, στὸν Παράδεισο καὶ νὰ διερωτᾶται ποῦ εἶναι ἡ μάνα, ποῦ εἶναι ὁ πατέρας μου; Δὲν ὑπάρχουν; Καὶ λένε οἱ πατέρες:

–Τί θὰ γίνει τότες; Καὶ ἐκεῖ [στὸ Παράδεισο] θὰ ὑπάρχει θλίψις; Θὰ εἶμαι ἐγὼ ὁ σωσμένος καὶ τὸ παιδί μου στὴν κόλαση, ἢ κόρη μου στὴν κόλαση, ἐγὼ θὰ ζῶ εὐτυχισμένα; Εἶναι δυνατόν;

Τί λέτε μπορεῖ νὰ γίνει τώρα ἐδῶ; Καὶ ἐκεῖ θὰ ὑπάρχει ἀνησυχία; Ὅχι, οἱ πατέρες ἔριξαν καὶ ἐδῶ φῶς καὶ εἶπαν:

–Ὁ Θεὸς θὰ εἰπεῖ στὸν ἑαυτόν Του: «δὲν εἶναι δίκαιο τώρα πλέον οἱ δίκαιοι ἄνθρωποι, τὰ παιδιά μου, τὰ ὅποια ὑπέφεραν στὴ ζωὴ ἀγωνιζόμενοι γιὰ τὸν ἑαυτόν τους, γιὰ τοὺς ἄλλους, νὰ βοηθήσουν, νὰ σώσουν, καὶ ἐδῶ νὰ ὑποφέρουν καὶ ἄλλο. Ἐδῶ εἶναι τόπος ἀναπαύσεως. Πῶς θὰ ἔχουν ἀνάπαυση σκεπτόμενοι ὅτι ὑπάρχει κόλαση, καὶ ὅτι ὑπάρχουν ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι, οἱ δικοί τους, ποῦ εἶναι στὴν κόλαση; Δὲν πρόκειται νὰ νοιώσουν τὸν Παράδεισο, καίτοι θὰ ζοῦν στὸν Παράδεισο».

Γιὰ αὐτὸ Κύριος ὁ Θεὸς θὰ ἀφαιρέσει ἀπὸ τὴ μνήμη τῶν δικαίων τὴ μνήμη τῶν οἰκείων ἀνθρώπων ἐντελῶς· θὰ ἀφαιρεθοῦν ἀπὸ τὴ μνήμη τους, ὅτι ὑπάρχουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ζήσουν ἐν ἀναπαύσει. Αὐτὴ εἶναι ἡ πατερική,

ὀρθόδοξη ἄποψη. Διότι μὲ τὴ λογικὴ φαίνεται ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπαυθεῖ κανεὶς.

Βάλε τὸν ἄνθρωπο μέσα στὰ χρυσοῦφанта καὶ ὅταν ἓνα ἀγαπώμενο πρόσωπό του εἶναι μέσα στὰ κάτεργα καὶ τὸν χτυποῦν, δὲν θὰ μπορέσει νὰ ἀναπαυθεῖ ὅσο καὶ νὰ εἶναι ἀναπauτικό τὸ κρεβάτι κ.τ.λ. Παρεκτὸς καὶ ἂν δὲν ὑπάρχει ἀγάπη. Ὅταν εἶναι ἀγαπώμενο πρόσωπο δὲν μπορεῖ νὰ βρεῖ ἀνάπαυση. Δὲν τὸν χωράει τὸ κρεβάτι.

Ἐπομένως ὅταν θὰ εἶναι στὸν ἄλλο κόσμο, ποὺ δὲν θὰ ὑπάρχει δυσκολία τῆς σκέψεως, δὲν θὰ ὑπάρχει ἡ συσκοτίσις τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς, ἀλλὰ ἐκεῖ θὰ εἶναι τὰ πάντα ξεκάθαρα καὶ θὰ λάμπουν καὶ οἱ σκέψεις καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πάντα· τότε θὰ σκέπτονται πολὺ καθαρότερα τοὺς ἄνθρωπους ποὺ θὰ ἔχουν χωρίσει ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δικαίους καὶ ἐπομένως θὰ ὑποφέρουν τρομερά. Ὁ δὲ Θεὸς εἶπε:

– Ἡ δικαιοσύνη δὲν στέκει ἔτσι. Πρέπει νὰ ἐφαρμοστεῖ δικαιοσύνη¹¹. Ὑπέφεραν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι στὴ ζωὴ τους, τυραννῆθηκαν, ἀγωνίστηκαν, κοπίασαν καὶ γιὰ τὸν ἐχθρό τους καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. «Οὐκ ἠβουλήθησαν συνιέναι»¹². Δὲν θέλησαν νὰ ἀκούσουν, νὰ κατανοήσουν. Τώρα ὅμως πρέπει νὰ τοὺς ἀποδώσω πραγματικὰ τὸν Παράδεισο.

Ἔτσι θὰ ἀφαιρέσει τὴ μνήμη, ὅλων τῶν οἰκείων ὧσων θὰ λείπουν ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὀλόφωτη ὁμήγυρη γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἀπολαύσουν τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ αἰώνια. Αὐτὰ τὰ ὅποια εἶπαμε, εἶναι παρὰ πολὺ ἐλάχιστα, τίποτα δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν πραγματικότητα ποὺ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὀλόκληρες ὥρες καὶ ἡμέρες γιὰ τὴν ἀλήθεια τῇ μεγάλῃ ποὺ μᾶς περιμένει. Ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινο λεξιλόγιο εἶναι παρὰ πολὺ φτωχὸ νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν πραγματικότητα.

¹¹ Ψ. 111, 3-4.

¹² Τροπάριον. Γ' Ἀντίφωνον, Ὁρθρος Μεγάλης Παρασκευῆς.

Τρέχουμε π.χ. στὸν γιατρό; Τρέχουμε. Γιατί; Γιατί ἐνδέχεται μὲ κάποιο φάρμακο, μὲ κάποια περιποίηση τοῦ γιατροῦ, νὰ μὴ πονάω καὶ νὰ μὴν ὑποφέρω. Ναί, καὶ εἶναι παρὰ πολὺ σωστὸ! Ἔτσι καὶ ψυχικά. Ὑποφέρουμε πολλὰς φορές ἀπὸ ἁμαρτήματα, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸν ἔλεγχο.

Ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως εἶναι μία ἄλλη κόλαση. Ἀλλοῖμονο καὶ πέσει ὁ ἄνθρωπος στὴν κόλαση τῆς συνειδήσεως. Εἶναι τρομερό. Εἶδα ἄνθρωπο πὺν εἶχε κάνει κάποιο σφάλμα, τὸ ὁποῖο δὲν διορθωνότανε. Ἐπειδὴ ἦταν πάνω σὲ ἄλλο ἄνθρωπο, ἐπειδὴ ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, εἶχε τέτοιο ἔλεγχο μεγάλο, πὺν ἦτανε σὰν τὸ πληγωμένο ἐλάφι· ἔτρεχε ἐδῶ ἔτρεχε ἐκεῖ, δὲν τὸν χωροῦσε ὁ τόπος! Θέλω νὰ πῶ ὅτι εἶναι φοβερό τὸ θέμα. Ὁ ἔλεγχος τῆς συνηδεῖσεως εἶναι τρομερός.

Γιὰ αὐτὸ μπορούμε νὰ τὸν ξεριζώσουμε καταθέτοντας εἰλικρινὰ μὲ μετάνοια, μὲ συντριβή, μὲ αὐτομεμψία στὰ πόδια τοῦ πνευματικοῦ τὰ κρίματά μας. Νὰ τὰ ρίξουμε κάτω, ἐκεῖ νὰ τὰ θάψουμε μέσα στὸν τάφο ρίχνοντας τὴν πλάκα ἀπὸ πάνω τῆς συγγνώμης καὶ τῆς ἀφάνειας, καὶ ἐκεῖ μέσα λυώνουν ὅλα. Ὅπως λιώνει τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὸν τάφο, ἔτσι διαλύονται καὶ τὰ ἁμαρτήματα καὶ ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὅταν τὰ θάψει ἐκεῖ μέσα ὑπὸ τὴν ἐννοια τῆς ἱερᾶς καὶ σωτηριώδους ἐξομολογήσεως. Μᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς τὸ μεγάλο αὐτὸ δῶρο, ἀνυπολόγιστο δῶρο, μεγάλη εὐλογία Θεοῦ.

Ποίος θὰ μπορούσε νὰ σωθεῖ χωρὶς μετάνοια; Οὐδεὶς! Ἐδῶ καὶ οἱ ἅγιοι ἀκόμη θὰ πηγαινιν κάτω. Διότι ἄνθρωποι ὑπῆρξαν. Κάπου ἔσφαλαν. Οὐδεὶς ἀναμάρτητος πλὴν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπομένως ὅλοι χρῆζουν μετανοίας. Καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος τὸ εἶπε ὅτι «γυναῖκα ἀγνοῶ καὶ παρθένος οὐκ εἰμί»¹³. Ἦθελε νὰ πῇ ὅτι οἱ λογισμοὶ πολλὰς φορές πὺν πολιορκοῦν τὸν ἄνθρωπο, τὸν νέο

¹³ Πρβλ. Φιλοκαλία τ. Α΄, ἐκδ. Ἀστέρος, σ. 65.

ἄνθρωπο, ἀφαιροῦν καὶ τὸν παρθενικὸ αἰθέρα. Τοῦτο ἐννοοῦσε ὁ ἅγιος.

Νὰ προσευχόμεθα γιὰ αὐτὴ τὴν αἴτηση πὺν εἶπαμε κατ' ἀρχάς· νὰ μᾶς δώσει πόθο ὁ Θεός. Διότι ἂν μᾶς δώσει πόθο θὰ τρέξουμε. Νὰ τρέξουμε νὰ καταλάβουμε τὸ βραβεῖο τῆς ἄνω κλίσεως. «Ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς»¹⁴ λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὸν Τίτο. «Κράτα καλά, “παλάμιζε”¹⁵ καλὰ τὴν αἰώνια ζωή. Καὶ κράτα τὴν διότι μόνο αὐτὴ θὰ σὲ φέρει ἐπάνω».

Καὶ νὰ μνημονεύουμε τὰ ἁμαρτήματά μας καὶ νὰ ἐλέγχουμε τὴν ψυχὴ μας γιὰ αὐτὰ πὺν κάναμε καὶ νὰ αἰτούμεθα πάλι νὰ μᾶς δώσει ὁ Θεός τὸ χάρισμα τῆς μετανοίας καὶ τῶν δακρύων· νὰ ρίχνουμε δάκρυα μετανοίας τὰ ὅποια πλένουν τὸ ἔνδυμα τῆς ψυχῆς, τὸ ὅποιο τὸ ἔχουμε λερώσει ἀνάλογα μὲ τὸ τί ἔσφαλε ὁ καθένας. Ὑπάρχουν λεκέδες. Ὑπάρχουν πολλὲς μουντζοῦρες, εἶναι ξεσχισμένο πολλὲς φορές, καὶ φαίνεται ἡ γύμνια. Ναί, νὰ τὸ πλύνουμε, νὰ τὸ ράψουμε, νὰ τὸ διορθώσουμε. Πότε; *Τώρα!* *Τώρα* πὺν μπορούμε! Τὸ αὔριο ὅμως δὲν τὸ ξέρουμε.

Γιὰ αὐτὸ ὅταν μετανοοῦμε ὁ Θεός βλέπει τὴ μετάνοια τῆς καρδιάς. Τὴ βλέπει, τὴν ἀκούει, τὴν ἀφουγκράζεται. Πολλὲς φορές οἱ ἄνθρωποι κάνουν, κάνουν ἁμαρτίες καὶ ἴσως καὶ οἱ ἴδιοι νὰ λένε ὅτι: «Μά, δὲν ὑφίσταται θέμα σωτηρίας γιὰ μένα. Ἐγὼ ἔχω κάνει ἑκεῖνα, τόσα καὶ λοιπά. Δὲν γίνεται καμία μετάνοια. Δὲν μπορῶ νὰ προσεγγίσω καθόλου». Καὶ ὅμως ἔρχεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα καὶ ἡ στιγμή πὺν ἀλλάζει ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλάζει! Φυσάει κανένας οὐριος ἄνεμος, ἔρχονται περιστάσεις, ἔρχονται ἄλλες ἡμέρες, καὶ τὸν βλέπεις αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο πὺν χθὲς κόμ-

¹⁴ Α' Τιμόθ. 6, 12.

¹⁵ Τὸ ρῆμα παλαμίζω σημαίνει ἐπαλείφω τὸ πλοῖο μὲ μεῖγμα ἀπὸ πίσσα. Ὁ Γέροντας μιλᾷ μεταφορικὰ ἐδῶ καὶ ἐννοεῖ ὅτι ὅπως ἐπαλείφουμε τὸ πλοῖο μὲ πίσσα γιὰ νὰ τὸ προστατεύουμε καὶ νὰ τὸ κρατοῦμε μακριὰ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης ἔτσι πρέπει νὰ κάνουμε καὶ μὲ τὸ «πλοῖο» τῆς ζωῆς μας γιὰ νὰ ἀποθοῦμε τὰ κύματα τοῦ πειρασμοῦ νὰ μὴν μποροῦν νὰ διαβρώσουν τὴν ψυχὴ μας. Μόνος σκοπὸς μας ἡ αἰώνια ζωή.

παζε καὶ ἔλεγε ὅτι «δὲν ὑπάρχει Θεός» ἢ «θέλω νὰ ἀπολαύσω τὰ πάντα, δὲν ὑπάρχει μετὰ θάνατο τίποτα, σὰν τὰ ζῶα τελειώνουν ὅλα, ἐδῶ εἶναι ἡ κόλαση καὶ ὁ παράδεισος ποὺ ἀκοῦς νὰ λένε», καὶ μετὰ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποὺ παρέσυρε ἴσως καὶ ἄλλους στὴν ἁμαρτία νὰ μετανοεῖ, νὰ πιστεύει, νὰ ἐξομολογεῖται καὶ νὰ σώζεται.

Ἡμεῖς τουλάχιστον οἱ πνευματικοὶ ἔχουμε μαρτυρίες ἀναρίθμητες τοιαῦτες καὶ ἐπομένως εἶναι παναληθές ὅτι κανέναν ἄνθρωπο νὰ μὴν ἀπελπίζουμε στὴ ζωὴ μήτε νὰ ἐγκωμιάζουμε πρὶν τὸ τέλος. Διότι τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ καράβι δὲν ἔφθασε στὸ λιμάνι, οὔτε νὰ ἀπελπίζουμε ἄνθρωπο, οὔτε νὰ μακαρίζουμε ὅτι εἶναι μακάριος. Γιὰ στάσου! Ξεκινᾷς σωστά, ἀλλὰ στὸ πέλαγος τί ξέρεις ὅ,τι θὰ συναντήσεις; Γιὰ αὐτὸ χρειαζόμεθα προσοχή. Νὰ προσέχουμε τὰ πάντα. Περπατοῦμε λίγο σωστά; Γιατί τὸ θέλει ὁ Θεός, γιατί μὲ βοήθησε ὁ Θεός; Ἐγὼ εἶμαι ἀνάξιος νὰ περπατῶ σωστά. Καὶ ἔτσι ἀσφαλιζόμεθα νὰ μὴν πέσουμε. Καὶ ὅταν δὲν περπατοῦμε σωστά νὰ συμβουλευθοῦμε νὰ περπατήσουμε. Διότι ὑπάρχουν ὁδηγοὶ οἱ ὁποῖοι μποροῦν νὰ ὁδηγήσουν σωστὰ τὸν ἄνθρωπο.

Οἱ γιατροὶ τί κάνουν; Θεραπεύουν, καὶ δίνουν καὶ φάρμακα προληπτικὰ νὰ μὴν ἐπανέλθει πάλι ἡ ἀρρώστια. Αὐτὸ κάνει καὶ ὁ πνευματικός. Ἐξομολογεῖ, τακτοποιεῖ, καὶ βάζει καὶ τὰ διάφορα ἐπιτίμια, συμβουλεύει καὶ ἀσφαλίζει ἔτσι τὸν ἄνθρωπο.

Λέει ἕνας ἅγιος πατέρας, ὁ ἀββᾶς Ἰσαὰκ ὁ Σῦρος ὁ φιλόσοφος ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη οὔτε ἀπὸ προσευχές, οὔτε ἀπὸ μετάνοιες, οὔτε ἀπὸ κομβοσκοίνια, οὔτε ἀπὸ νηστεῖες, οὔτε ἀπὸ ἀσκητικότητα. Διότι, τί τὰ θέλει ὁ Θεὸς αὐτά; Ἀλλὰ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῶν, γίνεται εἴσοδος τῶν κακῶν¹⁶. Θέλει νὰ πεῖ ὅτι ὅταν αὐτὰ τὰ ὁποῖα δὲν τοῦ χρειάζονται τοῦ Θεοῦ, ὅταν δὲν τὰ κάνουμε, ἀνοίγουμε τὴν πόρτα νὰ μποῦν τὰ κακὰ μέσα μας.

¹⁶ Ἀββᾶ Ἰσαὰκ τοῦ Σῦρου, Ἔργα Ἀσκητικά.

ἼΑρα ἡ ἀσφάλειά μας εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἀσφαλίζει ὁ γιατρὸς μὲ τὰ φάρμακα νὰ μὴν ἐπανέλθει ἡ ἀρρώστια, τὸ μικρόβιο κ.τ.λ. Δὲν τὰ πῆρε ὁ ἄρρωστος, ἄνοιξε τὴν πόρτα στὰ μικρόβια καὶ ἤλθαν καὶ ἐγιναν τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου χεῖρονα τῶν πρώτων. Γιὰ αὐτὸ θὰ πρέπει πάντα νὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ καὶ πάντα ἐν μετανοίᾳ. Καὶ πάντα νὰ φωνάζουμε συγγνώμη διότι λέει ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν ὅτι:

–Ὅσακις εἶπεῖ ὁ ἄνθρωπος «ἥμαρτον», ὁ Θεὸς λέει, «πέπαυται ἡ ἁμαρτία σου».

Βλέπετε τί ἀγαθὸ Πατέρα ἔχουμε; Ὅταν ποῦμε τὸ «ἥμαρτον», πέπαυται ἡ ἁμαρτία σου. «Συγχωρημένη εἶναι, παιδί μου». Καὶ ἡμεῖς δὲν τὸ κάνουμε, καὶ εἴμαστε... νά, γιατί «δικαίως κολαζόμεθα».

Εἶναι τόσο εὐκόλο νὰ συγχωρεθοῦμε καὶ δὲν τὸ κάνουμε. Δὲν μποροῦμε νὰ σκύψουμε, ὁ ἐγωῖσμός δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ ἀναγνωρίζουμε τὸ λάθος μας. Γιὰ αὐτὸ λέει: «ὅποιος ταπεινώσει τὸν ἑαυτὸν τοῦ αὐτοῦ καὶ θὰ περάσει τὴ στενὴ πόρτα¹⁷, τὴ χαμηλὴ πόρτα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ»¹⁸. Ὅποιος ἔχει σηκωμένο τὸ κεφάλι ἐπάνω θὰ χτυπήσει τὸ μετωπὸ του καὶ θὰ τελειώσει. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ σκύψει θὰ περάσει ὁμορφα». Γιὰ αὐτὸ πρέπει νὰ ταπεινωθοῦμε. Καὶ ὁ ταπεινὸς ἄνθρωπος εἶναι καὶ βολικός.

Ὁ οὐράνιος Πατέρας νὰ μᾶς βοηθήσει, νὰ μᾶς στείλει αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ πόθου τῆς σωτηρίας, νὰ μᾶς γεμίσει τὴν καρδιά μας, τὴν ψυχὴ μας, τὴ συνείδησή μας μέσα νὰ τὴν πυρπολήσει καὶ ἔτσι σὰν ἓνα καμίνι νὰ καίει μέσα μας πῶς νὰ σωθοῦμε. Πῶς νὰ σωθοῦμε; Νὰ κάνουμε τὰ πάντα νὰ σωθοῦμε. Καὶ μὲ τὴ βοήθεια αὐτοῦ τοῦ καλοῦ μας Θεοῦ νὰ ἀξιωθοῦμε αὐτῆς τῆς μετανοίας, αὐτῆς τῆς διορθώσεως, αὐτῆς τῆς καθάρσεως· καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσει ἐπίσης νὰ περάσουμε στὴ βασιλεία Του, καὶ νὰ περάσουμε στὸν

¹⁷ Ματθ. 7, 13.

¹⁸ Πρβλ. Ἰακ. 4, 10.

Παράδεισο, καὶ κανεῖς Χριστιανὸς ὀρθόδοξος νὰ μὴν λείπει ἀπὸ τὴ μεγάλη, καὶ αἰώνια πανήγυρη τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀμήν.

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα».

ΟΜΙΛΙΑ Β΄

Ἡ δύναμη τῆς πίστεως καὶ τῆς προσευχῆς

«Εὐλόγητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας· φιλόανθρωπε, δόξα σοι».

Θὰ παρακαλοῦσα νὰ μοῦ δώσετε τὴν εὐχή σας νὰ φωτίσει ὁ Θεὸς τὸ σκότος μου γιὰ νὰ μπορέσω νὰ σᾶς μιλήσω. Θὰ σᾶς διαβάσω μία μικρὴ περικοπὴ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου μας·

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἐκραύγασεν αὐτῷ λέγουσα· ἔλεησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαυΐδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνησεν αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπε· ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιγίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις! Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης»¹.

Μία γυναίκα Χαναναία, ἐννοεῖται εἰδωλολάτρισσα, εἶχε μία κόρη δαιμονισμένη· παρὰ πολὺ φυσικὸ ἦταν νὰ ὑποφέρει αὐτὴ ἡ μητέρα, μαζὶ μὲ τὴν κόρη της βέβαια. Ἐκείνη σὰν δαιμονισμένη δὲν

¹ Ματθ. 15, 21-28.

καταλάβαινε ὅταν τὸ δαιμόνιο τὴν τυραννοῦσε καὶ τὴν ἔθλιβε· ἀλλὰ ἡ μητέρα βλέπουσα τὸ παιδί της σὲ αὐτὴ τὴν κατάσταση, (ποὺ σίγουρα θὰ ἦταν ἄρρωστη γιὰ πολλὰ χρόνια), [πονοῦσε πολὺ] καὶ ἡ πληγὴ τῆς ἦταν παρὰ πολὺ μεγάλη καὶ φλέγουσα· ὅπως δὴ ποτε θὰ πῆγε σὲ γιατρούς, θὰ ἔτρεξε ἐδῶ ἐκεῖ, ἀλλὰ θεραπεία μὴδέν.

Ἦκουσε ὅτι στὸ Ἰσραὴλ ὑπάρχει ἓνας ἄνθρωπος, ἓνας προφήτης, ὁ ὁποῖος κάνει θαύματα· καὶ δαιμόνια βγάζει, καὶ ἀσθένειες θεραπεύει, ἁμαρτωλοὺς συγχωρεῖ, τοὺς πάντας δέχεται, κανένα δὲν διώχνει... Πῆρε τὸ θάρρος καὶ τὸν πλησίασε. Σκέφτηκε: «Αὐτὸς εἶναι ὁ Σωτήρας μου. Σὲ Αὐτὸν θὰ τρέξω. Τὸν βλέπω στὴν πράξη νὰ κάνει τόσες θεραπείες, τόσα καλά!».

Καὶ ἦρθε μὲ πολλὴ πίστη καὶ τὸν προσκύνησε τὸν Χριστὸ μας καὶ τοῦ εἶπε:

—Κύριε, ἡ θυγάτηρ μου, κακῶς, δηλαδή, πολὺ, δαιμονίζεται. Καὶ ὑποφέρει τρομερὰ καὶ θεραπεία ἀπὸ πουθενά. Παρακαλῶ, Σὲ ἱκετεύω, Σὲ προσκυνῶ, Σὲ λατρεύω, κάνε τὴν θεραπεία, κάνε τὸ θαῦμά Σου καὶ στὸ δικό μου κορίτσι.

Φαίνεται ὅτι τὸν πίεζε τὸν Χριστό, τὸν ἔθλιβε, τὸν «κούραζε», ἀλλὰ δὲν «κουράζεται» ὁ Κύριος. Καὶ στὴ συνέχεια οἱ μαθητὲς βλέποντας τὴ Χαναanaία νὰ ἀκολουθεῖ μὲ τόση ἐπιμονὴ καὶ νομίζοντας ὅτι τὸν Κύριο τὸν στενοχωρεῖ καὶ τὸν² κάνει κακὸ τὸν παρεκάλεσαν νὰ τὴν ἀπολύσει, νὰ τὴ διώξει, νὰ μὴν τὴ δεχτεῖ. Αὐτὴ ὅμως ἤλθε μὲ περισσότερὴ ἐπιμονὴ καὶ τὸν παρακαλοῦσε, ἔπεφτε στὰ πόδια Του. Τοῦ ἔλεγε:

—Κάνε ἔλεος!

Εἶπε στοὺς ἀποστόλους Του ὁ Κύριος:

—Δὲν ἦρθα ἐγώ, ἐδῶ κάτω στὴ γῆ, νὰ θεραπεύσω ἄλλοτρίους· εἰμὶ μόνον τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραὴλ.

² Τοπικὸς ιδιωτισμὸς λόγῳ τῆς καταγωγῆς του (ὁ Γέροντας κατήγετο ἀπὸ τὸν Βόλο).

Ἐπειδὴ ἦταν ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ ἐνομιζέτο ὅτι ἦταν τὰ ἀποκλειστικά καὶ τὰ κατ' ἐξοχὴν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι δὲν ἦταν τίποτε. Ὁ Κύριος εἶχε τὸ σκοπὸ Του ποὺ εἶπε ἐγὼ ἦρθα μόνο γιὰ τὰ ἀπολωλότα τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ καὶ δὲν ἦρθα γιὰ σᾶς. Τὸ ἔκανε αὐτὸ γιὰ νὰ προκαλέσει περισσότερο τὴ γυναικα νὰ πέσει μὲ περισσότερη θερμότητα, νὰ ἀναπτύξει τὴ μεγάλη τῆς πίστη, νὰ θεατρίσει τοὺς γραμματεῖς καὶ φαρισαίους ποὺ ἐνομιζέτο ὅτι ἦταν σπουδαῖοι, καὶ ἦταν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ νομοθετεῖς, καὶ οἱ ὑπάκουοι τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὅταν ὁ Κύριος εἶπε αὐτὰ τὰ πράγματα ὅτι «γιὰ τὰ ἀπολωλότα τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ ἦρθα», καὶ «οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις»³ δηλαδή, δὲν εἶναι δυνατὸ τώρα νὰ πάρω τὴ θεραπεία, τὴν ὁποία ἔχω νὰ δώσω στὰ παιδιὰ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ νὰ τὴ δώσω στὰ κυνάρια, τὰ ὁποῖα ἐλογίζοντο οἱ ἀλλότριοι, οἱ ἔξω ἀπὸ τὴν πίστη τοῦ Ἰσραὴλ, οἱ εἰδωλολάτρεις.

Ὅταν αὐτὴ ἤκουσε τὸν Κύριο νὰ λέει αὐτὸ τὸ πράγμα, φαίνεται ὅτι πόνεσε πολὺ καὶ μὲ τὸν φόβο μήπως ἀποτύχει τῆς μεγάλης αὐτῆς θεραπείας, αὐτοῦ τοῦ μεγάλου καλοῦ, αὐτῆς τῆς λύτρωσης ποὺ προσδοκοῦσε νὰ τύχει ἀπὸ τὸν Κύριο, ἔπεσε κάτω στὰ πόδια Του καὶ εἶπε:

—Ναί, Κύριε· πράγματι, ἐμεῖς εἴμαστε κυνάρια καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι τὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά, τὰ κυνάρια πολ-
λὲς φορὲς τρώγουν τὰ ψιχία, ποὺ πέφτουν ἀπὸ τὸ τραπέζι τῶν παιδιῶν.

Σὰν νὰ ἔλεγε, «ψίχουλα δώσε καὶ σὲ μένα· μιὰ καὶ λογίζομαι κυνάριο, διότι δὲν εἶμαι καὶ ἐγὼ ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ αὐτὰ τοῦ Ἰσραὴλ τὰ διαλεκτά». Καὶ ὅταν εἶδε ὁ Κύριος ὅτι ἔχει τόσο μεγάλη πίστη ἀμέσως τῆς εἶπε:

—Νὰ γίνῃ ὅ,τι ἐπιθυμεῖς.

³ Ματθ. 15, 26.

Καὶ ἀπὸ τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ τὸ κορίτσι τῆς ἔγινε καλὰ. Ἐθρι-
άμβευσε ἡ πίστις!

Ἔχουμε ἐπίσης καὶ τὴν αἰμορροῦσα γυνή. Καὶ αὐτὴ,
ὅπως βλέπουμε στὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, ἔπασχε ἀπὸ χρόνια αἰμορρα-
γία καὶ δὲν ἔβρισκε ἀπὸ πούθεν ἀθεραπεία. Ἐξόδεψε παρὰ πολλὰ
σὲ ἱατροὺς, σὲ φάρμακα, καὶ θεραπεία μὴδέν. Καὶ μὲ τὴν ἀκρά-
δαντὴ πίστῃ στὸν Χριστό μας Τὸν πλησίασε ἀναλογιζόμενη: «Ἄν
Τὸν ἀκουμπήσω τὸν Ἰησοῦ, θὰ γίνω καλὰ». Καὶ δὲν ἀπέτυχε τοῦ
αἰτήματος τῆς καρδιάς τῆς. Ὁ Χριστός, γὰρ νὰ δείξει τὴ μεγάλη
τῆς πίστῃ καὶ τὴ θεραπεία συγχρόνως, εἶπε στοὺς μαθητὲς Του:

–Κάποιος μὲ ἀκούμπησε. Ποιὸς εἶναι;

–Μά, λένε οἱ ἀπόστολοι, Κύριε, τόσοσ κόσμος εἶναι ἐδῶ
καὶ ὅλοι σὲ ἀκουμποῦνε καὶ λὲς τώρα ποιὸς σὲ ἀκούμπησε ἰδι-
αίτερα;

–Ναί, λέει, ἐγὼ ἐγνώρισα ὅτι ἀπὸ μένα βγήκε κάποια δύ-
ναμη. Καὶ ἐπομένως, ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

Βλέποντας ἡ γυναῖκα αὐτὴ ὅτι δὲν λανθάνει τοῦ Χριστοῦ
αὐτὸ πὺ ἐκανε, Τὸν πλησίασε καὶ ὁμολόγησε τὸ θαῦμα· ὅτι ἀπὸ
τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ σταμάτησε ἡ αἰμορραγία καὶ ἐθεραπεύθη.

Καὶ στὶς δύο αὐτὲς περιπτώσεις βλέπουμε τὸ μεγάλο θαῦμα
τῆς πίστεως. Πόσα κατορθώνει ἡ πίστις! Ὁ ἀπόστολος Παῦλος
σὲ μία ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς του λέει ὅτι, «διὰ πίστεως, οἱ ἅγιοι πάν-
τες κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν
στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναναι πυρός, ἐτυμπανίσθησαν...»⁴
καὶ τόσα ἄλλα ἔπαθον καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ μεγάλα κατόρθωσαν διὰ
τῆς πίστεως.

Χωρὶς τὴν πίστῃ τὴ δυνατὴ δὲν μπορούμε νὰ προσχωρή-
σουμε σὲ κανένα ἀγῶνα πνευματικό. Βέβαια, καὶ οἱ μάρτυρες
διὰ τῆς πίστεως ἀγωνίστηκαν ἐναντίον βασιλέων, ἐναντίον τυ-
ράννων, ἐναντίον βασάνων, ἐναντίον τοῦ πυρός, καὶ τόσων ἄλ-
λων δεινῶν καὶ ἐθριάμβευσαν καὶ ἐστεφανώθησαν καὶ ἡγίασαν.

⁴ Ἐβρ. 11, 33.

Βέβαια, περιμένουμε πολλά να μᾶς συμβοῦν σύμφωνα με τις προφητείες τῶν ἁγίων ὅτι, εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους θὰ γίνουν μεγάλα γεγονότα.

Οἱ ἅγιοι δὲν θὰ ἐκλείνουν μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Μέχρι τῇ Δευτέρᾳ Παρουσίᾳ ἡ Ἐκκλησία θὰ καρποφορεῖ ἁγίους. Ἀλλὰ λέμε: «δὲν βλέπουμε ἀρετὴ. Πῶς θὰ ἀναδειχθοῦν αὐτοὶ οἱ ἅγιοι; Μάρτυρες δὲν ἔχουμε τώρα. Ἀσκητάς, ὅπως τὰ παλαιὰ χρόνια ποὺ ἀγίαζαν στὰς ἐρήμους, δὲν ἔχουμε. Ποῖοι θὰ εἶναι οἱ ἅγιοι τῶν ἐσχάτων χρόνων, ὅταν θὰ ἐκλείνει κάθε ἀρετὴ, που ἡ πίστις θὰ κλονιστεῖ μέχρι τὰ θεμέλια; Πόθεν οἱ ἅγιοι; Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων εἶναι ἀλήθεια. Τὸ ἄθλημα, τὸ ὁποῖο περιμένουμε νὰ δώσουμε εἶναι ἡ πίστις στὴ θεανθρωπία τοῦ Ἰησοῦ. Πιστεύουμε ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο Θεὸς καὶ ἐγίνε ἀνθρώπος, καὶ ὅτι κατέβηκε στὴ γῆ νὰ δώσει τὴ λύτρωση, νὰ μᾶς διώξει τὸ σκοτάδι τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἀθείας.

Τὰ δεινὰ χρόνια πλησιάζουν. Ὅταν δοῦμε πολέμους καὶ σεισμοὺς καὶ διάφορα γεγονότα, ἐγγὺς τὸ τέλος. Καὶ ἐπομένως ἀναμένουμε ὅλη αὐτὴ τὴν κατάστασι καὶ πρέπει σὰν στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ νὰ ὀπλιστοῦμε. Πῶς ἓνα κράτος ὅταν ἀντιληφθεῖ ὅτι κάποιο ἄλλο κράτος ἐτοιμάζει ἐπίθεσι ἀρχίζει τὴν προετοιμασία τῆς ἄμυνας καὶ τῆς ἐπιθέσεως; Οὕτω πῶς καὶ ἐμεῖς ποὺ ἀποτελοῦμε τὸ στράτευμα τοῦ Χριστοῦ μας, ὀφείλουμε νὰ προετοιμαστοῦμε.

Καὶ ἡ προετοιμασία εἶναι γνωστή· πρῶτα πρέπει νὰ διορθώσουμε τὴ ζωὴ μας, νὰ τὴν κάνουμε ὀρθόδοξη ἀπὸ ἀπόψεως ἀρετῶν καὶ ἀγωνισμάτων γιὰ νὰ αἰσθανθοῦμε, νὰ γευθοῦμε, νὰ πιστέψουμε πραγματικὰ τὸν Θεό, νὰ νοιώσουμε τὴν ὑπαρξὴ Του μέσα μας ζωντανή, ὅπως τὴν ἐννοίωσαν οἱ μάρτυρες. Καὶ νὰ πιστέψουμε ὅτι ὁ Χριστὸς στὸν καιρὸ τῶν μαρτυρίων, ἔκανε θαύματα στοὺς ἁγίους καὶ τοὺς ἐνίσχυε στὸν ἀγώνα.

Μὴ νομίζετε ὅτι μετὰ τὶς προσωπικὲς καὶ τὶς ἀνθρώπινες δυνάμεις θὰ ἀντιμετωπίσουμε οἰανδήποτε μαρτυρικὴ ἐπέμβασι τοῦ διαβόλου καὶ τῶν συνεργατῶν του. Ποτέ! Ὁ ἀνθρώπος εἶναι

ἀσθενικός. Δὲν ἔχει καμιά δύναμη νὰ ἀντιμετωπίσει ὅλα αὐτὰ τὰ δεινά. Μόνο μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ.

Καὶ θὰ φέρω ἓνα παράδειγμα, μᾶλλον ἱστορικό, ἅγιο ἱστορικό, τὸ ὁποῖο θὰ μᾶς δώσει τὴ δυνατότητα νὰ πιστέψουμε ὅτι ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς καλέσει σὲ αὐτὸ τὸ μαρτύριο, νὰ μᾶς δώσει «σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν»⁵. Ὅτι ὅταν ἐν ταπεινώσει δεχθοῦμε αὐτὴ τὴ μαρτυρία νὰ δώσουμε, θὰ πάρουμε τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ νικήσουμε τὸν πονηρὸ καὶ θὰ στεφανωθοῦμε.

Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης εἶχε μητέρα χριστιανὴ ὀρθόδοξη καὶ αὐτὸς ἦτο χριστιανός, ἀλλὰ μετὰ ἀπελάκτισε τῆς πίστεως καὶ ἔγινε ὁ Παραβάτης Ἰουλιανός. Αὐτὸς κάποτε θὰ ἐσύναπτε ἓνα πόλεμο μὲ κάποιον ἐχθρὸ καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸ μαντεῖο νὰ πάρει πληροφορία ἐὰν θὰ νικήσει ἢ ὄχι, γιὰ νὰ πράξει ἀνάλογα. Ὅταν πῆγε καὶ ζήτησε τὴν πληροφορία τὸ μαντεῖο ἀπήντησε:

—Δὲν μπορούμε νὰ σοῦ δώσουμε τὴν πληροφορία, ἐὰν δὲν βγάλεις τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων Βαβύλα καὶ τῶν Τριῶν Παίδων ἐκ τῆς πόλεώς σου.

—Τὸ μόνο εὐκολο, εἶπε μὲ τὸν λογισμό του.

Διατάσσει ἀμέσως τοὺς χριστιανοὺς νὰ σηκώσουν τὰ λείψανα τῶν ἁγίων καὶ νὰ τὰ βγάλουν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη. Οἱ χριστιανοὶ τὰ πήρανε καὶ μὲ ψαλμωδίες τὰ ἔβγαλαν καὶ ἔψαλαν ἓνα ψαλμὸ ἀπὸ τὸ ψαλτῆρι: «Τὰ εἶδωλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ οὐκ ὄψονται. ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούσονται»⁶, πράγμα πὺν ἦταν παρὰ πολὺ μεγάλη ἀλήθεια. Ὁ δὲ Παραβάτης, μᾶλλον τὸ πῆρε σὰν ὕβρη—καὶ ἀμέσως διέταξε τὴ σύλληψη τῶν χριστιανῶν.

Μεταξὺ τῶν συλληφθέντων συνέλαβε καὶ ἓνα παλληκάρι δεκαοκτὼ ἐτῶν, τὸ ὄνομα Θεόδωρος. Τὸ παιδάριο αὐτὸ τὸ κρέμασε καὶ διέταξε ἀμέσως στρατιῶτες μὲ σιδερένιες χειράγρας νὰ αὐλακώσουνε τὸ σῶμά του, νὰ τὸ ξεσχίζουνε καὶ στὶς σχισμάδες

⁵ Α΄ Κορ. 10, 13.

⁶ Ψαλμ. 113, 12-14.

νὰ ρίχνουνε ξύδι καὶ ἀλάτι. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔκαναν ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἀπογεύματος.

Μπορεῖτε νὰ φανταστεῖτε πῶς εἶχε γίνει ὅλο τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος... εἶχαν φανεῖ τὰ ὀστέα του. Τὰ αἵματα κάτω ποτάμι καὶ κομμάτια κρέατα πέφτανε καὶ τελικὰ τὸ παιδί λιποθύμησε, καὶ φάνηκε ὅτι σὲ λίγο θὰ πεθάνει καὶ τὸ παρέδωσαν στοὺς γονεῖς του.

Τὸ πῆραν οἱ γονεῖς, τὸ πῆραν οἱ χριστιανοί μας, τὸ πήγανε σπίτι, τοῦ δώσανε περίθαλψη καὶ τὸ παιδί ἀνέλαβε. Καὶ ἀφοῦ συνήλθε τὸ ρώτησε ἡ μητέρα του:

– Παιδί μου, Θεόδωρε, πῶς ἔκανες αὐτὴ τὴ μεγάλη ὑπομονή; Δὲν πονοῦσες; Καὶ ἂν πονοῦσες, τί σκεφτόσουν; Πῶς τόσες ὥρες δὲν ἔβγαλες ἓνα λόγο, ἓνα παράπονο, ἓνα ἀναστεναγμό; Ποῦ ἦσουν;

Τότε ἀνοίξε τὸ στόμα του ὁ ἅγιος μάρτυς καὶ ὁμολογητὴς καὶ εἶπε:

– Ὅταν ἦμουν ἐπάνω στὸ ξύλο κρεμασμένος καὶ μὲ ἔξυναν οἱ στρατιῶτες καὶ πονοῦσα τρομερὰ καὶ ἐννοιωθα τὴν κόλαση ἀπὸ τὸν πόνο τῆς καρδιάς μου, ἐσκέφτηκα ὅτι ἐὰν δὲν κάνω ὑπομονὴ θὰ πάω στὴν κόλαση. "Ταπεινὲ Θεόδωρε, κάνε ὑπομονὴ σὲ αὐτὴ τὴν κόλαση νὰ γλυτώσεις τὴν ἄλλη", σκεφτόμουν. Καὶ ὅταν ἔβαλα αὐτὸν τὸν θεμέλιο λίθο καὶ θεμελίωσα ἔτσι τὴν ψυχὴ μου σὲ αὐτὴ τὴν ὑπομονή, τότε βλέπω καὶ ἔρχονται τρεῖς νεαροί, τρεῖς ἄγγελοι· ὁ ἓνας ἄγγελος εἶχε μία λεκάνη μὲ οὐράνιο μῦρο. Ὁ ἄλλος εἶχε πετσετάκια τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο. Ἦρθαν καὶ οἱ τρεῖς κοντά μου. Καὶ ὁ τρίτος ἔπαιρνε ἓνα πετσετάκι καὶ τὸ βουτοῦσε μέσα στὴ λεκάνη μὲ τὸ οὐράνιο αὐτὸ μῦρο καὶ μοῦ τὸ ἔβαζε στὸ πρόσωπο. Καὶ ἀπὸ τὴν εὐωδία αὐτὴ τὴν οὐράνια δὲν αἰσθανόμουν κανένα πλέον πόνο. Καὶ ἐστενοχωρέθηκα παρὰ πολὺ τὸ ὅτι μὲ κατέβασαν ἀπὸ τὸ ξύλο. Θὰ ἤθελα νὰ ἔμενα ἐκεῖ, διότι κατεβάζοντάς με ἀπὸ τὸ ξύλο, οἱ ἄγγελοι φύγανε.

Καὶ ἀπὸ τὴν περίπτωσιν αὐτὴ καὶ ἀπὸ τὸ μαρτύριο αὐτοῦ τοῦ ἁγίου βλέπουμε ὅτι στὰ μαρτύρια, χωρὶς οἱ ζῶντες νὰ τὸ ἀν-

τιλαμβάνονται, οἱ μάρτυρες ἐδέχοντο ἐπίσκεψη θεϊκή καὶ ἐπέμβαση χάριτος καὶ ἔτσι ξεπερνούσανε ὅλες τὶς δυσκολίες.

Ὅπως γνωρίζουμε καὶ ἀπὸ τὴν ἀγία Εἰρήνη τὴ Χρυσοβελάντου ὅταν ἐπροσηύχετο κάποια νύχτα, μὲ τὰ χέρια σηκωμένα σὲ προσευχή, σὲ κάποια στιγμή ὁ δαίμονας ἀπὸ τὴν πολλή του κακία καὶ ἀπὸ τὸν πολὺ του φθόνο τῆς ἔδωσε⁷ φωτιά, νὰ τὴν κάψει, ἀλλὰ ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ ἄγγελος ἐτοιμάζετο νὰ τῆς βάλει στὸ κεφάλι τῆς τὸ μεγάλο στεφάνι ποὺ ἔμπλεκε. Καὶ βλέπουμε καὶ στοὺς ἀσκητάς, καὶ στοὺς ἀγίους, καὶ στοὺς μάρτυρες, νὰ δέχονται ὀπτασίες, νὰ δέχονται ὁράματα θεῖα, τὰ ὁποῖα βοηθοῦσαν καὶ ξεπερνοῦσαν τὴ μαρτυρικὴ δυσκολία καὶ ἔτσι ἐτελειώνοντο ἐν Κυρίῳ.

Ἄς ἐλπίσουμε καὶ ἐμεῖς μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀξιωθοῦμε, νὰ ἔχουμε αὐτὴ τὴ μεγάλη τιμή, ποὺ τὸ θεωρῶ τιμή, ὅποιος ἀξιωθεῖ νὰ δώσει αὐτὴ τὴ μαρτυρία στὰ ἐπόμενα χρόνια, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι τὰ χρόνια τὰ τελευταῖα καὶ τὰ ἐνδοξα· διότι ὁ μάρτυς αὐτῶν τῶν χρόνων θὰ εἶναι δέκα φορές λαμπρότερος στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀπὸ τοὺς μάρτυρες ποὺ ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας.

Τώρα ἔχουμε βαθὺ σκότος, ἁμαρτίες καὶ ἀπιστίες καὶ ἰδιαίτερα στὶς χώρες αὐτὲς ποὺ μᾶς συνέχουν ὅλες οἱ θρησκεῖες, ὅλες οἱ φυλές, ὅλα τὰ χρώματα, καὶ οἱ σατανιστὲς ἔχουν τὴ μεγάλη τους ἰσχὺ, καὶ τόσες ἄλλες δοξασίες καὶ βλασφημίες καὶ ὅλες αὐτὲς οἱ αἱρέσεις προσβάλλουν τὴν πίστη τὴν ὀρθόδοξη.

Ὅφειλουμε δέ, ἐμεῖς οἱ γονεῖς νὰ ἐνισχύουμε συνεχῶς, ἔστω καὶ μὲ τὰ λίγα ποὺ γνωρίζουμε, τὰ παιδιά μας, νὰ τὰ τὼνουμε στὴν πίστη, στὴν ὀρθόδοξη πίστη, στὸ μαρτύριο· ὅπως κάποια πρεσβυτέρα καὶ διδασκάλισσα, τὰ παιδάκια τὰ ὁποῖα νουθετεῖ στὸ κατηχητικὸ τῆς σχολεῖο, ἐδῶ στὸ ἐξωτερικὸ βέβαια, τὰ νουθετεῖ καὶ τὰ⁸ διαβάζει ἀπὸ διάφορα μαρτύρια τῶν ἀγίων καὶ

⁷ Τοπικὸς ἰδιωματισμὸς ἢ ντοπολαλιά τοῦ Γέροντα, ἐννοεῖ τῆς ἔβαλε φωτιά.

⁸ Ἰδιωματικὸς χαρακτήρας τοῦ Γέροντα.

τὰ ἀλείφει καὶ τὰ γυμνάζει γιὰ τὸ ἐνδεχόμενο μεγάλου μαρτυρίου μὲ τὸν Ἀντίχριστο καὶ μὲ τοὺς πολλοὺς ἀντιχρίστους.

Ἐμεῖς δέ, ἄς μιμηθοῦμε τὴ γενναία αὐτὴ Χαναναία, νὰ προσπαθήσουμε νὰ τὴν ἀκολουθήσουμε στὴν πίστη ποὺ εἶχε στὸν Κύριο. Καὶ νὰ ὑποπιάζουμε τὸν Κύριο, νὰ Τὸν «κουράζουμε», ποὺ λέμε, ἐὼς ὅτου πάρουμε τὸ αἴτημά μας.

Καὶ σὲ μία ἄλλη παραβολὴ τοῦ Εὐαγγελίου βλέπουμε ἓνα κριτὴ χωρὶς φόβο Θεοῦ, χωρὶς ἐντροπὴ ἀνθρώπων, νὰ τὸν ὑποπιάζει κάποια χῆρα ἐξαιτίας μίας ἀδικίας στὴν κόρη της. Μετὰ ἀπὸ πολλὴ θλίψη ἐπειδὴ τοῦ ἐπέμενε, εἶπε ὅτι «γιὰ νὰ μὴν μὲ κουράζει καὶ νὰ μὴν μὲ θλίβει αὐτὴ ἡ γυναῖκα θὰ τὴ διεκδικήσω», δηλαδή θὰ τῆς κάνω τὸ αἴτημά της νὰ τὴ ξεφορτωθῶ.

Εἶδατε, λέει, ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας τί εἶπε; Γιὰ νὰ τὴ ξεφορτωθεῖ τῆς ἔκανε τὸ αἴτημα. Αὐτὸ πρέπει νὰ κάνουμε καὶ ἐμεῖς· νὰ αἰτούμεθα, νὰ παρακαλοῦμε, νὰ κρούμε τὴν πόρτα, τὴ θύρα τοῦ ἐλέους τοῦ Κυρίου, καὶ θὰ τύχουμε ἀπαντήσεως.

Ἐὰν αὐτὸς ὁ κριτὴς ὁ ἀθεόφοβος τελικὰ κατέληξε νὰ κάνει τὸ αἴτημα τῆς χήρας, γιὰτὶ τὸν κοπίαζε, πολλῶ μᾶλλον ὁ οὐράνιος Πατέρας θὰ κάνει τὰ αἰτήματα, τῶν τέκνων Του, τῶν δούλων Του· γιὰ αὐτὸ νὰ πάρουμε τὸ θάρρος νὰ δεχθοῦμε τὴν πίστη καὶ νὰ μὴν σταματήσουμε ποτὲ νὰ αἰτούμεθα διὰ τῆς προσευχῆς τὰ ὅσα μᾶς ἀπασχολοῦν, τόσο σὰν ἁμαρτήματα, τόσο σὰν πάθη ἀλλὰ καὶ σὰν ὑποθέσεις τῆς ζωῆς.

Ἔχουμε τὴν προσευχή, ἡ ὁποία τόσα πολλὰ καλὰ ἐπιφέρει στὸν προσευχόμενο, ὅταν πιστεύει ἀκράδαντα ὅτι θὰ τύχει τῆς ἀπαντήσεως. Γιὰ αὐτὸ εἶπε ὁ Κύριος ὅτι «ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι»⁹ δηλαδή καθὼς πιστεύεις. Ὅπως καὶ ὁ πατέρας ἐνὸς ἄλλου παιδιοῦ· ὅταν κατέβηκε ὁ Κύριος ἀπὸ τὸ ὄρος ἀπὸ τὴν προσευχὴ ποὺ ἔκανε, ἀνέβηκε αὐτὸς ὁ πατέρας, εἶχε παιδὶ καὶ αὐτὸς σεληνιαζόμενο, καὶ προσέπεσε στὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ μας καὶ Τοῦ εἶπε:

⁹ Ματθ. 8, 13.

–Κύριε, τὸ παιδί μου σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει¹⁰. Τὸ ὁδήγησα στοὺς μαθητές Σου, ἀλλὰ δὲν κάνανε τίποτε. Βοήθησέ με, ὅ,τι μπορεῖς νὰ μοῦ κάνεις, ὅ,τι δύνασαι, βοήθησέ με!

–Πιστεύεις ὅτι μπορῶ ἐγὼ νὰ σέ βοηθήσω; Πιστεύεις ὅτι μπορῶ νὰ κάνω καλὰ τὸ παιδί σου; Ἄν τὸ πιστεύεις;

Φοβούμενος ὁ φτωχὸς μὴ τυχὸν καὶ δὲν πιστεύει, ὅπως χρειάζεται καὶ ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ γίνει τὸ παιδί του καλὰ λέγει στὸν Κύριο:

–Κύριε, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. Ἐνίσχυσέ μου τὴν ἀπιστία, νὰ γίνει ἡ πίστις μου δυνατὴ ὥστε τὸ παιδί μου νὰ γίνει καλὰ, ἐφόσον ἡ πίστις εἶναι αὐτὴ ἡ ὁποία θὰ βοηθήσει νὰ γίνει καλὰ.

Καὶ τότε ὁ Κύριος τοῦ εἶπε:

–Πήγαινε καὶ καθὼς πιστεύεις θὰ σοῦ γίνει.

Καὶ ἀπὸ τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ τὸ παιδί κάτω στὴν πόλιν εἶχε γίνε καλὰ. Θυμίζω, ὅταν ἔχουμε τὰ αἰτήματά μας, ὅταν ἔχουμε τίς ἀνάγκες μας, ὅταν μᾶς προσβάλλει ἡ ἁμαρτία, μᾶς προσβάλλουν τὰ πάθη, μᾶς στριμώχνουν, μᾶς πρεσάρουν, νὰ γονατίζουμε, μὲ ὅλη τὴν καρδιά νὰ φωνάζουμε, ἢ δυνατὸν οἱ προσευχῆς νὰ ἀκολουθοῦν μὲ δάκρυα, καὶ τὰ αἰτήματά μας θὰ γίνουν γνωστὰ στὸν Θεό.

Κάθε μέρα ψέλνουμε τὸν ψαλμὸ τοῦ βασιλέως Δαυὶδ στὸν ἑσπερινό, «Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σε, εἰσάκουσόν μου· εἰσάκουσόν μου, Κύριε. Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σε»¹¹.

–Κύριε, φωνάζω σὲ σένα! Κράζω μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου, μὲ ὅλη τὴν ψυχή μου. Ἄς εἰσακουστοῦν τὰ λόγια τῆς προσευχῆς μου, ἄς ἔρθουν στὰ αὐτιά Σου· καὶ κάνε μου τὰ αἰτήματά μου. «Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιον σου»¹². Καὶ πράγματι μία τέτοια προσευχή εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν τύχει ἀπαντήσεως. Ἀλλὰ οἱ προσευχῆς μας καὶ ἰδιαίτερα οἱ δικές μου

¹⁰ Ματθ. 17, 15.

¹¹ Ψαλμ. 140, 1.

¹² Ψαλμ. 140, 2.

εἶναι αὐτὲς ποὺ δὲν παίρνουν ἀπάντηση. Γιατί; Γιατί ὅταν προσευχόμεθα ὁ νοῦς μας δὲν εἶναι ἐκεῖ. Κάποιος εἰδωολάτρης παπᾶς, ἱερεὺς, εἶπε σὲ κάτι μοναχούς:

—Ὅταν ἐσεῖς προσεύχεσθε στὸν Θεό σας, σᾶς ἀπαντάει ὁ Θεός;

—Ὅχι, λένε οἱ μοναχοί.

—Ἐμένα μοῦ ἀπαντάει, ὁ Θεός μου, λέει. Γιὰ νὰ μὴν σᾶς ἀπαντάει ὁ Θεός σας, σημαίνει ὅτι ἔχετε κακοὺς λογισμούς.

Καὶ εἶπαν οἱ πατέρες:

—Ὅντως ἔτσι ἔχει ἡ ἀλήθεια!

Βέβαια αὐτὸν τὸν ἀπατοῦσε ὁ διάβολος. Ἀλλὰ οἱ πατέρες συνειδητοποίησαν ὅτι πράγματι εἶναι ἀλήθεια. Ὅταν προσευχόμεθα καὶ ὁ νοῦς μας, ἡ διάνοιά μας, σκορπάει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ δὲν ξέρουμε τί λέμε, τότε, ἀφοῦ ἐμεῖς δὲν καταλαβαίνουμε τί λέμε, πῶς νὰ καταλάβει ὁ Θεός τὴν προσευχή μας; Γιὰ αὐτὸ χρειάζεται, ὅταν προσευχόμεθα νὰ τοποθετούμεθα μὲ ταπεινὴ καρδιά, μὲ συντριβὴ καρδίας· προηγουμένως νὰ συλλάβουμε τὴν ἁμαρτωλότητά μας καὶ νὰ τὴν κάνουμε αἴσθηση. Καὶ ὅταν γίνει αἴσθησις ἢ ἁμαρτωλότητα μέσα στὴν καρδιά μας τότε γίνεται ἡ καταστολὴ τοῦ μετεωρισμοῦ. Ἡ καταστολὴ τοῦ μετεωρισμοῦ θὰ δημιουργήσει τὴ διάθεση καὶ τὸ ἀμετεώριστο τῆς προσευχῆς. Καὶ τότε τὰ λόγια μας θὰ ἔχουν ἀπήχηση.

Στὴν παραβολὴ τοῦ Τελώνη καὶ τοῦ Φαρισαίου, ὁ Φαρισαῖος ἔκανε προσευχή καὶ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὸν Τελώνη καὶ ὁμολογοῦσε μὲ ὑπερηφάνεια:

—Νηστεύω, ἀποδεκατῶ καὶ τόσα ἄλλα καὶ δὲν εἶμαι σὰν καὶ τοῦτον ἐδῶ, τὸν Τελώνη, τὸν ἄδικο, ὁ ὁποῖος κάνει καταχρήσεις καὶ τόσα ἄλλα»¹³.

Ὁ Τελώνης δὲν ἔκανε πολλὴ προσευχή. Τί ὁμολόγησε ὁμῶς;

—Ἰλάσθητί μοι, Κύριε, τῷ ἁμαρτωλῷ.

¹³ Λουκ. 18, 12-14.

Δὲν εἶπε πολλὰ πράγματα ἀλλὰ τί εἶχε ἡ προσευχή του; Εἶχε τὸ μυστήριον μέσα. Τὸ μυστήριον ποιοῦ ἦταν; Ἡ ἀναγνώρισις ὅτι πράγματι ἦτο τελώνης καὶ οἱ τελῶνες τότε εἶχαν τὴν κατηγορία τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ τοῦ τελευταίου ἀνθρώπου. Γιατὶ κλέβανε καὶ ἐθεωροῦντο ἄδικοι. Καὶ ἐπομένως αἰσθανόμενος ὁ καημένος ὁ Τελώνης τὶς ἀδικίες του, πῶς μπορούσε νὰ σηκώσει κεφάλι καὶ νὰ πεῖ ὅτι ἀποδεκατῶ ὅσα κτῶμαι, καὶ νηστεύω δις τοῦ Σαββάτου, καὶ ὅτι κάνω καλὰ πράξεις καὶ τόσα ἄλλα; Ποῦ νὰ τὰ πεῖ ὁ φτωχός; Αὐτὸς ἐβλεπε τὴν μαυρίλα τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἁμαρτίας του καὶ ἔπρεσε χάμω καὶ δὲν σήκωνε τὰ μάτια του νὰ κοιτάξει ψηλά, διότι ἐθεωροῦσε τὸν ἑαυτὸν του σὰν τὸν τελευταῖο ἄνθρωπο, τὸν τελευταῖο ἁμαρτωλό. Καὶ ὅμως, αὐτὸ τὸ σκύψιμο, τὸ ὅτι δὲν μπορούσε νὰ κοιτάξει ψηλά, ἦταν προσευχή. Μὲ ὅλη τὴ στάση του, ὅλα, ταρακουνούσανε τὸν θρόνον τοῦ θεοῦ ἐλέους. «Καὶ ἐκατέβη ὁ Τελώνης δεδικαιωμένος καὶ ὁ Φαρισαῖος καταδικασμένος»¹⁴.

Ὁ μὲν Φαρισαῖος ἦταν δίκαιος, εἶχε τὴ δικαιοσύνη καὶ ἔκανε πράξεις, ἐξωτερικὰ βέβαια, καλὰς· νήστευε, ἀγρυπνοῦσε, ἔκανε καὶ γὰρ τὸ θεαθῆναι ἐλεημοσύνη, ἔκανε προσευχὰς στὰ σταυροδρόμια, ἐσήκωνε ψηλὰ τὰ χέρια, ἐνιπτε τὰ χέρια του πρὶν φάγει καὶ ὅλα τὰ τυπικὰ τοῦ νόμου καὶ ἐνομίζετο κατὰ τὴ συνείδησή του ὅτι ἦταν πολὺ ἐντάξει.

Ἀντίστροφα, ὁ Τελώνης ἐβλεπε στὸν ἑαυτὸ του ὅτι δὲν εἶχε τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ καλὰ ἔργα παρὰ μόνο τὶς ἀδικίες του. Καί, μὲ τὴν ταπείνωση αὐτῇ, μὲ τὸ σκύψιμο, μὲ τὰ μάτια χαμηλά, μὲ τὴν ντροπὴ πού εἶχε, μὲ τὸν ἔλεγχο τῆς συνειδήσεως πού τὸν ἔτρωγε, ὅλα αὐτὰ μίλησαν καὶ κατέβηκε δεδικαιωμένος, δηλαδή, συγχωρημένος ἀπὸ τὸν Θεό.

Τὸ παράδειγμα, ἰδιαίτερα αὐτοῦ τοῦ Τελώνου, μᾶς δίνει τὸ δικαίωμα, μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρία, μᾶς ἀνοίγει τὸ φῶς, νὰ δοῦμε πῶς εἰσακούγεται ἡ προσευχὴ τοῦ προσευχομένου. Ὅταν καὶ

¹⁴ Λουκ. 18, 14.

ἐμεῖς ἔτσι προσευχόμεθα· γονατισμένοι, μὲ δάκρυα, μὲ ταπείνωση, μὲ αὐτογνωσία, νὰ πιστεύουμε ὅτι οἱ προσευχές μας θὰ ἔχουν ἀπάντηση. Τὸ γνωρίζουμε καὶ ἀπὸ τὴν πράξη.

Ἄς ἐλέγξουμε λίγο τὸν ἑαυτό μας καὶ ἂς δώσουμε μία παρατήρηση. Ὅταν προσευχόμεθα καὶ τὸ μυαλό μας, ὁ νοῦς μας, ἔχει γυρίσει ὅλο τὸν κόσμο καὶ δὲν καταλάβαμε τί εἶπαμε, νοιώθουμε καμιά ἀλλοίωση μέσα μας; Νοιώθουμε ξηρασία, σὰν νὰ μὴν κάναμε προσευχή. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπάντησις τὴν ὁποία πήραμε.

Ὅταν ἡ Ἄννα ἡ προφήτιδα, ἡ μητέρα τοῦ μεγάλου προφήτου Σαμουήλ, ἦταν στεῖρα, ὅπως γνωρίζουμε ἀπὸ τὴν Γραφή, δὲν εἶχε παιδιὰ καθόλου καὶ σὰν στεῖρα γυναῖκα πονοῦσε· ἡ ἄλλη γυναῖκα τοῦ ἀνδρός της εἶχε πολλὰ παιδιὰ. Ἦθελε καὶ αὐτὴ ἓνα παιδάκι νὰ ἔχει. Καὶ ὁ πόνος αὐτὸς τῆς ψυχῆς της τὴν ὁδήγησε στὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἥλι ὁ ἱερεὺς ἦταν στὸ ἱερό, στὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων καὶ ὁ ὑπηρέτης. Ἡ Ἄννα, ἡ μητέρα τοῦ Σαμουήλ, γονατισμένη μέσα στὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ, γοερῶς ἔκλαιγε καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεό, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴ προσευχή της, καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ της δόσιμο πρὸς τὸν Θεό, δὲν καταλάβαινε τίποτα γύρω της. Ἦταν ἐξ' ὁλοκλήρου ψυχῇ καὶ σώματι δοσμένη στὸ αἶτημα. Τὰ δάκρυα ποτάμι, ἡ καρδιά της φλέγουσα, ἡ φωνή της «φώναζε» γοερῶς, καὶ ὁ ὑπηρέτης πῆγε μέσα στὸν ἱερέα τὸν Ἥλι καὶ τοῦ λέει:

—Τί γίνεται μὲ αὐτὴ τὴν μεθυσμένη ἔξω; Νὰ τὴν βγάλουμε ἀπὸ τὸν ναό;

—Ὅχι, τοῦ λέει, δὲν θὰ τὴ βγάλουμε. Διότι αὐτῆς ἡ ψυχὴ εἶναι κατώδυνος, πονάει παρὰ πολὺ. Ἄφησέ τὴν ἐκεῖ νὰ ἐκχέει τὴν ψυχὴ της ἐνώπιον Κυρίου.

Καὶ ὅμως· αὐτὴ ἡ προσευχή τῆς ἔφερε τὸν καρπὸ τὸν ἅγιο μέσα στὴν κοιλία της καὶ ἐγέννησε τὸν μεγάλο προφήτη Σαμουήλ.

Βλέπετε τί προσευχές χρειάζονται γιὰ νὰ πάρουμε τὰ αἰτήματά μας ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἰδιαίτερα ὅταν εἶναι σοβαρά;

Τόσα προβλήματα μᾶς ἀπασχολοῦν· οἰκογενειακά, οἰκονομικά, ἀσθένειες, καὶ ἰδιαίτερα τὰ παιδιά, γιὰ τὰ ὁποῖα ὅλοι οἱ γονεῖς ἔχουν τρομερὴ ἀγωνία, ἐντὸς τοῦ δικαίου βέβαια, διότι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι καιροφυλακτοῦν λύκοι καὶ λέοντες νὰ τὰ καταβροχθίσουν καὶ ἐπομένως ἡ ἀγωνία αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων εἶναι πολὺ μεγάλη. Καὶ βλέπουμε πῶς ἀκριβῶς ὁ σατανᾶς τὰ περιπλέκει καὶ τὰ τραβάει μὲ τὸ δίχτυ του, τὰ ἀγκιστρώνει, καὶ τὰ βγάζει ἔξω ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ δημιουργεῖται ὅλη αὐτὴ ἡ σῆψις καὶ ὁ ψυχικὸς θάνατος τῶν παιδιῶν. Ὅλα αὐτὰ τὰ παιδιά θέλουν προσευχή. Ἔχουμε βέβαια παραδείγματα.

Ἡ ἀγία Μόνικα ἦταν ἡ μητέρα τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου. Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, πρὶν γίνει ἱερὸς Αὐγουστῖνος, ἦταν ὁ ἄσωτος Αὐγουστῖνος, ἓνας ἀπὸ τοὺς πολὺ μεγάλους ἁμαρτωλούς. Ἀλλὰ ἡ ἀγία αὐτὴ μητέρα γονάτισε πρὸ τοῦ μεγάλου, πρὸ τοῦ μεγίστου κινδύνου. Πρὸ τῆς μεγάλης ἀπώλειας τοῦ παιδιοῦ της, δὲν δειλίασε, τὸ ἔβλεπε στὴν ἀσωτία νὰ καταρρέει συνέχεια, ἀλλὰ τὸ θάρρος της μεγάλο, καὶ ἡ πίστη της μεγάλη. Καὶ ἀγωνιζόταν ἀντάξια. Καὶ τὰ δάκρυστά της καὶ ὁ πόνος της τὸν ἔφερε εἰς μετάνοια καὶ μετανόησε ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος. Ἀλλὰ μετὰ ἔπεσε σὲ αἵρεση. Ἄλλος ἀγώνας τῆς μητέρας νὰ τὸν φέρει στὴν ὀρθόδοξη πίστη.

Ὅταν ἔφθασε στὰ Μεδιόλανα συνάντησε τὸν ἱερὸ Ἀμβρόσιο, τὸν ἅγιο Ἀμβρόσιο, καὶ τοῦ μίλησε γιὰ τὸ παιδί της, πρὶν ἀκόμη φθάσει στὴ μετάνοια καὶ στὴν ἐπιστροφή· ἔκλαιγε καὶ θρηνοῦσε μπροστά του, καὶ ἀνακυκλοῦσε τὰ ὅσα τὸ παιδί της εἶχε περάσει στὴ ζωὴ του...· βλέποντας ὁ ἅγιος τὰ δάκρυστά της, βλέποντας τὸν πόνο καὶ τὴν πίστη της τῆς εἶπε:

—Γύναι, αὐτὰ τὰ δάκρυα ποὺ χύνεις δὲν θὰ μείνουν ἔτσι, θὰ φέρουν καρπὸ. Πίστευε ὅτι τὸ παιδί σου θὰ ἀλλάξει.

Καὶ ἄλλαξε. Καὶ ἐγινε ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος καὶ ὁ δάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας μας. Βλέπετε τῶν μεγάλων μητέρων τὰ κατορθώματα! Δὲν ἐδειλίασαν ὅταν ἔβλεπαν τὰ παιδιά τους νὰ καταστρέφονται. Δὲν ἀπελπίστηκαν. Ποτὲ ἀπελπισία.

Ἡ ἀπελπισία εἶναι παρὰ πολὺ μεγάλο κακό. Γιὰ αὐτὸ πρέπει νὰ τὰ ἐνισχύουμε τὰ παιδιά, νὰ τοὺς σπέρνουμε τὸν σπόρο τῆς εὐσεβείας καὶ νὰ μὴν χάνουμε τὸ θάρρος ὅτι ὅ,τι σπέρνουμε χάνεται. Εἰσέρχεται ὁ σπόρος μέσα στὴν ψυχὴ τους. Ἄς φαίνεται ὅτι τώρα ποὺ εἶναι στὴ νεανικὴ τους ἡλικία δὲν παίρνουν τίποτε μὲ τὸ νὰ ἀντιλογοῦνε, μὲ τὸ νὰ βγαίνουν πρὸς τὰ ἔξω, νὰ δείχνουνε ἀνυπακοή, νὰ μὴν ἔρχονται λίγο στὴν Ἐκκλησία, νὰ κάνουν ὀρισμένα λάθη. Ἀλλὰ στὸ βάθος ἔχουν πίστη. Στὸ βάθος ἔχουν ἓνα παρὰ πολὺ ὁμορφο ἄνθρωπο. Γιὰ αὐτό, ὁ σπόρος θὰ βλαστήσει. Θὰ ἔρθει ὁ καιρὸς ποὺ θὰ δώσει ὁ Θεὸς οὐριό ἄνεμο. Θὰ βρέξει καὶ θὰ ἀνατείλει ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης καὶ τὰ παιδιά αὐτὰ θὰ καρποφορήσουν. Θὰ καρποφορήσουν καρπὸ ἑκατοντοπλασίονα καὶ ἂν ὁ Θεὸς τὰ καλέσει, ὅπως περιμένουμε νὰ γίνει καὶ ἀξιωθοῦν τοῦ μαρτυρίου, τότε, τότε θὰ δεῖτε ὅτι τίποτε δὲν χάθηκε. Διότι ὁ Χριστὸς μας σταυρώθηκε γιὰ ὅλο τὸν κόσμον καὶ ἐπομένως ἰδιαίτερα γιὰ τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα στὴ σημερινή μας ἐποχὴ κινδυνεύουν ἄμεσα.

Καὶ ἐμεῖς οἱ γονεῖς καὶ ἡ Ἐκκλησία ὁλόκληρη καὶ ἰδιαίτερα ἡμεῖς οἱ πνευματικοί, οἱ ὁποῖοι βλέπουμε τὰ βαθύτερα τοῦ κάθε παιδιοῦ καὶ γνωρίζουμε τὸ τί συμβαίνει, πρέπει νὰ προσευχώμεθα καὶ νὰ παρακαλοῦμε τὸν Θεὸ νύχτα-μέρα. Καὶ ἰδιαίτερα καὶ γιὰ ἐκεῖνα τὰ παιδιά ποὺ δὲν ἔχουνε πίστη, γιὰ ἐκεῖνα ποὺ εἶναι γεννημένα στὶς αἰρέσεις, καὶ γιὰ ἐκεῖνα τὰ παιδιά ποὺ ἔχουν πάρει τὸ ναρκωτικὸ καὶ τὰ ἔχει καταστρέψει καὶ γυρίζουν σὰν ἔρμαιο μέσα στοὺς δρόμους χωρὶς καμιὰ προστασία, χωρὶς κανέναν νὰ λαμβάνει τὴ σχετικὴ πρόνοια. Ἐμεῖς ὅμως οἱ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουμε τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, θὰ πρέπει νὰ προσευχώμεθα γιὰ κάθε πλάσμα πάνω στὸν κόσμον, πάνω στὴ γῆ. Διότι ὅλοι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἀνακούφιση καὶ ἀπὸ τὸν πόνο καὶ ἀπὸ τὴν ἀσθένεια, καὶ ἀπὸ τὰ προβλήματα τὰ ψυχολογικά, τὰ ὁποῖα εἶναι μία μόνιμη κατάσταση πλέον στὸν νεανικὸ κόσμον.

Καὶ ἡ ἀγάπη μας πρέπει νὰ ἀπλωθεῖ, νὰ μὴν περιορίζεται μόνο στὴ δική μας οἰκογένεια, ἢ στὴ διπλανή μας, ἀλλὰ σὲ ὅλο

τὸν κόσμον, διότι οἱ ἅγιοι πατέρες ἀκόμα καὶ στὰ κτήνη εἶχαν εὐσπλαγχνία καὶ οἰκτιρμούς. Λυπόντουσαν ἀκόμα, ὅχι ἐπειδὴ τὰ λυπόντουσαν ὑπὸ τὴν ἔννοια τῆς ἀρρωστημένης ζωοφιλίας, ποὺ ἀγαποῦν τὰ ζῶα διαφορετικά, ἀλλὰ οἱ πατέρες τὰ ἀγαποῦσαν ἀπὸ τὴν ἀγιότητα τῆς ψυχῆς των. Γιὰ αὐτὸ πρέπει στὶς προσευχὲς μας νὰ ἀφήσουμε καὶ ἓνα μέρος νὰ προσευχώμεθα γιὰ ὅλο τὸν κόσμον, γιὰ κάθε πονημένο ἄνθρωπο, γιὰ κάθε πονημένη ψυχὴ, γιὰ κάθε θλιμμένο ἄνθρωπο, διότι τότε θὰ ἐκπληρώσουμε τὸ χρέος μας ἀπέναντι στὸν Θεό. Γιατὶ ὁ Θεὸς ἔτσι κάνει. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀπλωμένος σὲ ὅλο τὸν κόσμον, ἄσχετα ἂν Τὸν βλασφημοῦν οἱ ἄνθρωποι, ἂν ἀσεβοῦν, ἂν Τὸν ἔχουν ξεχάσει, ἢ δὲν Τὸν γνωρίζουν καθόλου· ὁ Θεὸς τοὺς γνωρίζει ὅλους καὶ ὅλους τοὺς βοηθᾷ. Γιὰ αὐτὸ ἡ ἀγάπη μας πρέπει νὰ ἀπλωθεῖ καὶ τότε θὰ εἴμεθα πραγματικά παιδιὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀμήν.

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα».

ΟΜΙΛΙΑ Γ΄

Χωρίς Χριστὸ χάος καὶ καταστροφή

(Χωρὶς Χριστὸ ἐγωισμὸς καὶ ἀταπείνωτο φρόνημα!)

«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδειξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας· φιλάνθρωπε, δόξα σοι».

Σὲ κάποια πόλη ποὺ περνοῦσα εἶδα στὸν τοίχο νὰ εἶναι γραμμένα τὰ ἐξῆς: Χριστὸς ἢ χάος. Ὅπωςδὴποτε θὰ τὸ εἶχαν γράψει παιδιὰ ὀρθόδοξα, θέλοντας ἔτσι νὰ φανερώσουν ὅτι χωρὶς Χριστὸ ὁ ἄνθρωπος βαδίζει πρὸς τὸ χάος, πρὸς τὴν καταστροφή καὶ τὴν ἀπώλεια.

Πολὺ καλά γνωρίζουμε ὅτι ὁ Χριστὸς ἐνώνει τὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ διάβολος τὶς διαιρεῖ, τὶς χωρίζει, τὶς καταστρέφει. Βλέπουμε ὅτι τὸ ξεκίνημα τοῦ κακοῦ ἔγινε ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ἐννοῶ· ἔγινε ἀπὸ τὴ διάσπαση τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων. Ὁ ἑωσφόρος, ὁ πρῶτος τῶν ἀγγέλων, αὐτὸς ποὺ εἶχε τὰ πρωτεῖα στὸν ἀγγελικὸ κόσμο, αὐτὸς ποὺ ἦτανε πλησίον στὸν θεῖο θρόνο ἀπὸ ὑπερηφάνεια καὶ ἐγωϊσμὸ φαντάστηκε ἰσοθεΐα. Αὐτὸ ἦταν τὸ πρῶτο τοῦ σφάλμα, ποὺ ξεκίνησε [ἀπὸ τὴ σύγκρισή του] μὲ τὸν Θεό. Αὐτὴ ἡ διάσπασις ἐχώρισε τὰ τάγματα τῶν ἀγγέλων σὲ δύο παρατάξεις. Αὐτὸ τὸ δηλητήριο τῆς ὑπερηφανείας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ διοχετεύτηκε μέσον τοῦ ἰδίου διαβόλου καὶ στὸν ἄνθρωπο. Καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ πρωτόπλαστος ἄνθρωπος, φαντάστηκε καὶ αὐτὸς ὅτι μπορεῖ νὰ γίνει σὰν τὸν Θεὸ νὰ γνωρίζει τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό.

Ὁ Χριστὸς ἦρθε κάτω στὴ γῆ νὰ ἐνώσει τὰ διεστῶτα εἰς ἓν. Ὁ ἄνθρωπος χώρισε, ξεχώρησε ἀπὸ τὸν Θεὸ διὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ βάδιζε στὸ χάος τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἀπώλειας. Ὁ Χριστὸς ἦρθε καὶ σταυρώθηκε γιὰ νὰ ἐνώσει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸν οὐράνιο Πατέρα Του καὶ ἔτσι νὰ εὑρεῖ τὴ μεγίστη σωτηρία του. Ἡ διάσπασις γίνεται

παντοῦ. Ἐγινε καὶ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Βλέπουμε νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία οἱ λεγόμενοι αἵρεσιάρχεις. Αὐτοὶ φαντάστηκαν ὅτι μποροῦν νὰ δογματίσουν πιὸ σωστὰ ἀπὸ ὅτι ἐδογματίσαν οἱ ἅγιοι Πατέρες διὰ τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Καὶ ἔτσι ξεχώρισαν· πῆραν μία μερίδα ἀνθρώπων μαζί τους καὶ σιγὰ σιγὰ ἀπεκόπηκαν ἀπὸ τὸν κορμὸ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐστερήθησαν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἐστερήθησαν τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς των.

Ἡ ἐνότης ἢ ψυχικὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐνώνει τοὺς ἀνθρώπους σωστά. Καὶ μέσα στὴν οἰκογένεια, μέσα στὰ ἀνδρόγυνα, ὅταν δὲν τοὺς ἐνώνει ὁ ψυχικὸς παράγων, δὲν τοὺς ἐνώνει ἡ ψυχικὴ ἀγάπη, ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι προσωρινὰ καὶ ἐφήμερα καὶ σὲ κάποιο διάστημα χρόνου καταρρέουν καὶ ἔτσι γίνεται ἡ διάσπασις καὶ ἡ διάλυσις τῆς οἰκογένειας. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ μέσα στὶς ἀδελφότητες, μέσα σὲ πνευματικὸς ἀνθρώπους ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὸν Χριστό.

Ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν, δηλαδή τῆς διασπάσεως τῆς ἐνότητος εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ὁ ἐγωϊσμός. Ὁ ἐγωϊσμὸς εἶναι ὁ πνευματικὸς καρκίνος ποὺ δημιουργεῖ τοὺς τρομεροὺς πόνους. Καὶ οἱ πόνοι ἀπὸ πνευματικῆς σκοπιᾶς εἶναι οἱ διαφορὲς ἁμαρτίες ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τὸ ἀταπείνωτο τοῦ φρονήματος.

Ὁ ἐωσφόρος ἐὰν ἐσκέπτετο σωστά, λογικά, καὶ ἀληθινὰ ὅτι ἦταν δημιουργημὰ καὶ πλάσμα τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ ἐφαντάζετο ἰσοθεΐα. Καὶ ἔτσι στὴ συνέχεια ὁ ἄνθρωπος κληρονόμησε αὐτὴ τὴν ὑπερηφάνεια καὶ τὸν ἐγωϊσμὸ σὰν μία βρώμικη κληρονομιά, τὴν ὁποία κληρονομοῦμε ὅλοι μας, ὁ κάθε ἄνθρωπος ποὺ γεννιέται πάνω στὸν κόσμον. Καὶ αὐτὸς ὁ ἐγωϊσμὸς εἶναι ἡ αἰτία ὅλων τῶν πόνων καὶ τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ Χριστὸς μὲ τὴν ἔλευσὶ Του, τὸ ὅτι ἔγινε ἄνθρωπος τόσο ταπεινῶς, ἦρθε τόσο ἀθόρυβα πάνω στὴ γῆ, τὸ ὅτι γεννήθηκε μέσα σὲ ἓνα σπήλαιο, σὲ μία φάτνη, γιὰ τὸν τότε καιρὸ, ἀπὸ μία ἄσημη Παρθένο, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ μᾶς δίδαξε τὴν ταπει-

νωση. Ἐξῆσε τόσο ταπεινὰ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ προσπάθησε νὰ διδάξει τὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ διδάξει τὴν ταπείνωση μὲ τὸ νὰ ὁμιλεῖ γιὰ τὸν ἑαυτὸ Του ὅτι πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι εἶμαι ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ ὡς ταπεινὸς δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ διαφορετικὰ ἢ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. «Ἐταπείνωσε τὸν ἑαυτὸ Του» λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος «μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ»¹.

Ταπεινώθηκε ἓνας Θεὸς καὶ ἓνας ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ταπεινωθεῖ! Ὁ Θεὸς ὑβρίστηκε τόσο πολὺ, ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώπους, καὶ δὲν ἄνοιξε τὸ θεϊκὸ στόμα Του νὰ ἀπολογηθεῖ. Καὶ πάνω στὸν Σταυρὸ μὲ ὅλους ἐκείνους τοὺς πόνους τοῦ σταυροῦ καὶ περισσότερο μὲ τὸν πόνο τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους μαθητὰς Του, καὶ πάλι ἀπλῶς ἓνα ἀνθρώπινο παράπονο ἄφησε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ πανάγιο στόμα Του: «Θεέ μου, Θεέ μου ἵνατί με ἐγκατέλειπες»², ποὺ σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται στὸ σημεῖο καὶ στὴν ἀνάγκη νὰ παραπονηθεῖ στὸν Θεό, ἀλλὰ δὲν σημαίνει αὐτὸ ὅτι ξεφεύγει ἀπὸ τὸν δρόμο τῆς ὑπομονῆς. Ἀλλὰ γιὰ νὰ δείξει ὅτι μὲ τὴν ὑπομονή Του ἐπάνω στὸν Σταυρὸ μετὰ ἀπὸ μία σωρεία ὕβρεων καὶ χλευασμῶν ἀπὸ χιλιάδες κακοὺς ἀνθρώπους δὲν ἄνοιξε τὸ στόμα Του νὰ κατακρίνει, νὰ ἀντιλογηθεῖ, νὰ ἀπολογηθεῖ, ἀπολύτως δὲν ἔκαμε τίποτα ἀπὸ ὅλα αὐτά· ἡ ὑπομονὴ αὐτὴ καὶ ἡ μακροθυμία σημαίνει μία ἄπειρη ταπείνωση. Ἐκεῖ σὲ αὐτὴ τὴν ταπείνωση διαλύθηκε ὁ διάβολος.

Ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δυστυχῶς μηδενὸς ἐξαιρουμένου δὲν ἔχουμε τὴν ταπείνωση ποὺ μᾶς χρειάζεται γιὰ νὰ προχωρήσουμε πνευματικὰ καὶ νὰ ἀποκτήσουμε τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἐγωϊσμὸς εἶναι τὸ ἐμπόδιο, εἶναι τὸ τεῖχος ἀνάμεσα Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἀνάμεσα ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ. Δὲν μπορούμε νὰ ἐπικοινωνήσουμε μὲ τὸν Θεὸ διότι τὸ τεῖχος μᾶς ἐμποδίζει.

¹ Φιλ. 2, 8.

² Ματθ. 27, 46.

Σὲ κάποια Σκήτη τῶν πατέρων στὰ παλαιὰ χρόνια κάποιος ἀδελφὸς εἶχε σφάλλει καὶ ἐπρόκειτο νὰ τὸν δικάσει ἡ σύναξις τῶν πατέρων. Εἰδοποίησαν καὶ τὸν Ἀββᾶ Μουσῆ τὸν Αἰθίοπα νὰ ἔρθει καὶ αὐτὸς σὰν μέλος ἐκεῖ τῆς Σκήτεως, νὰ πεῖ καὶ αὐτὸς τὴ γνώμη τοῦ πάνω στὸ σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ. Σηκώθηκε καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ πῆρε δύο σακοῦλες, μία μικρή, μία μεγάλη καὶ στὶς δύο ἔβαλε ἄμμο καὶ τὶς ἔδεσε σὰν δισάκκι· τὸ μεγάλο σακούλι τὸ ἔβαλε στὸ πίσω μέρος του καὶ τὸ μικρὸ τὸ ἔβαλε μπροστά του καὶ ἔτσι ξεκίνησε. Καὶ μπῆκε μέσα στὸ κέλι τῆς συνάξεως τῶν πατέρων. Οἱ πατέρες μόλις εἶδαν τὸν Ἀββᾶ Μουσῆ νὰ σηκώνει αὐτὸ τὸ δισάκκι ἐννόησαν ὅτι κάτι συμβαίνει· ὅτι κάτι θέλει νὰ πεῖ ὁ ἅγιος αὐτὸς ἄνθρωπος. Καὶ τοῦ λέγουν:

– Ἀββᾶ Μουσῆ τί εἶναι αὐτὸ πού κρατᾷς στοὺς ὤμους;

– Δὲν εἶναι τίποτα σπουδαῖο, λέει. Σ’ αὐτὴ τὴ μεγάλη σακούλα πού ἔχω τὴν πολλὴ ἄμμο εἶναι τὰ δικά μου ἁμαρτήματα καὶ αὐτὸ τὸ μικρὸ πού τὸ ἔχω μπροστὰ εἶναι τοῦ ἀδελφοῦ· ἦρθα τώρα νὰ πάρω μέρος νὰ δικάσω τὰ ὀλίγα παραβλέποντας τὰ πολλὰ τὰ δικά μου!

Καὶ μὲ αὐτὸ πού ἄκουσαν οἱ πατέρες διέλυσαν τὴ σύναξη διότι τοὺς ἔδωσε τὸ μάθημα ὅτι δὲν μποροῦν νὰ κρίνουν τὸν ἀδελφὸ τῇ στιγμῇ πού ὅλοι μας εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ καὶ εἴμεθα ὑπὸ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸς ὁ ἐγωϊσμὸς πού εἶναι τὸ φοβερὸ θηρίο, πού εἶναι ριζωμένο μέσα στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι μεγαλωμένος ἀνάλογα μὲ τὸ πόσο τὸν ἔθρεψε κάθε ἄνθρωπος στὴ ζωὴ του. Καὶ ἀνάλογα μὲ τὸ τί μορφή καὶ σχῆμα πῆρε δημιουργεῖ ἄσχημα ἐπακόλουθα.

Καὶ ἂν θέλουμε νὰ δοῦμε ἂν ἔχουμε ἐγωϊσμό, καὶ πῶς τὸν ἔχουμε, θὰ τὸν δοῦμε ὅταν κάποιος μᾶς κάνει κάποιον ἔλεγχο, μία παρατήρηση, μία ὑπόδειξη· ἀμέσως θὰ δοῦμε τὴν ἐπανάσταση τῆς καρδιᾶς μᾶς, τὴν ἐπανάσταση τῆς δικαιολογίας. «Γιατὶ νὰ μοῦ πεῖ ἔτσι; ἐνῶ δὲν ἔφταιξα, ἐνῶ δὲν εἶναι ἔτσι ἡ ἀλήθεια, δὲν ἔχει δίκαιο» καὶ τόσο ἄλλα πού στὸ σημεῖο αὐτὸ φανερώνει

ὁ ἄνθρωπος, μὲ ὅ,τι παρουσιάζει σὰν δικαιολογία, πολὺ ἔκδηλα τὸ πόσο ἐγωϊσμὸ ἔχει μέσα στὴν καρδιά του. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ἐγωϊσμός ὁ ὁποῖος δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ ἐνωθοῦμε, νὰ γίνουμε ἓνα σῶμα, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὰ διάφορα προβλήματα, εἴτε τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε τῆς οἰκογένειας, εἴτε τὰ προσωπικά μας. Θὰ διερωτηθοῦμε: «Μὰ πῶς μπορούμε νὰ καταπολεμήσουμε τὸν ἐγωϊσμό; Τί φάρμακο θὰ βάλουμε σὲ αὐτὸν τὸν καρκίνου ὁ ὁποῖος φέρνει θάνατο στὴν ψυχὴ; Καὶ θάνατος στὴν ψυχὴ συμβαίνει ὅταν π.χ. σὲ ἓναν ἐτοιμοθάνατο ἄνθρωπο τοῦ γίνεται λόγος γιὰ ἐξομολόγηση καὶ δὲν δέχεται. Γιατί δὲν δέχεται; Νομίζει ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐξομολογηθεῖ θὰ ρεζιλευθεῖ. Θὰ πέσει στὰ μάτια τοῦ πνευματικοῦ ἢ κάποιου ἄλλου ἀνθρώπου. Ἐδῶ ὁ καρκίνος, αὐτὸς ὁ ἐγωϊσμός, ἀποκλείει τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου· πεθαίνει καὶ φεύγει γιὰ τὸν ἄλλο κόσμου ἐντελῶς ἀδιόρθωτος.

Τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως κρύβει κατὰ μυστικὸ καὶ μυστηριώδη τρόπο τὴν ταπείνωση. Καὶ ταπεινούμενος ὁ ἄνθρωπος μπροστὰ στὸν Θεό, μπροστὰ στὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ Θεοῦ, καταπατεῖ τὸν ἐγωϊσμό, βάζει ἰσχυρὸ φάρμακο πάνω στὸν ἐγωϊσμό καὶ ἔτσι δέχεται τὴ λύση τῶν ἁμαρτημάτων. Δηλαδή τὰ ὅσα ὁ ἐγωϊσμός ἐπισώρευε ἐπὶ χρόνια μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Χριστιανοῦ, γιὰ μία στιγμή μὲ τὴν πρώτη ταπείνωση δέχεται τὴ συγχώρηση καὶ ὁ ἐγωισμὸς τοῦ ἀνθρώπου πέφτει, καὶ ταπεινώνεται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀρχίζει ἡ θεραπεία· ἂν συνεχίσει τὴν ἱερὰ ἐξομολόγηση κατὰ διαστήματα παίρνοντας συνεχῶς αὐτὸ τὸ φάρμακο ὁ μετανοημένος ἄνθρωπος θὰ ἔρθῃ κάποια στιγμή καὶ κάποια ὥρα πού θὰ δεχθεῖ μία τεράστια μείωση τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τὴ θεραπεία αὐτῆς τῆς μεγάλης ἀσθενείας.

Διδάσκουν οἱ Πατέρες τῆς ἐρήμου πιὸ βαθιὰ ὅτι ἡ αὐτομυμψία, ἡ αὐτοκατηγορία, τὸ νὰ ρίχνουμε τὸ σφάλμα ἐπάνω μας, εἶναι ἰσχυρότατο φάρμακο κατὰ τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος εἶπε ὅτι «ὁσάκις ἔριξα τὸ σφάλμα ἔπαινον μου εἰρήνευσε ἡ καρδιά μου, καὶ ὁσάκις ἐνοχοποίησα τὸν ἀδελφό, ἡ καρδιά μου ἔγινε ἄνω κάτω ἀπὸ στενοχώρια καὶ ἔλεγχον».

Ἐπομένως ὅταν δεχόμεθα τὶς παρατηρήσεις, τοὺς ἐλέγχους, ἀκόμα περισσότερο τὶς ὕβρεις εἶναι κάτι πολὺ μεγάλο, πολὺ ἰσχυρὸ φάρμακο. Naί, θὰ πονέσει ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου· θὰ «τιναχθεῖ στὸν ἀέρα», πού λέμε. Ἀλλὰ ὅσο πιὸ ἰσχυρὸ τὸ φάρμακο τόσο καὶ μεγαλύτερη ἡ θεραπεία ἐπὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὴ τὴν ἀρρώστια τὴν ἔχουμε ὅλοι, ὅλοι ἔχουμε ἐγωῖσμό καὶ πρῶτος ἐγώ, θὰ πρέπει νὰ προσπαθήσουμε νὰ κατηγοροῦμε τὸν ἑαυτό μας συνέχεια, ὄχι μόνο ὅταν γίνεται ὁ ἐλεγχος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ ὅταν εἴμεθα μόνοι μας.

Μέσα μας νὰ κάνουμε κάποιον ἀγώνα. Δηλαδή, βλέπουμε τοὺς λογισμούς, δὲν πᾶνε καλὰ· τότε θὰ πρέπει νὰ χτυπήσουμε τὸν ἐγωῖσμό μὲ τὴν αὐτομέμψια. Νὰ τοῦ ρίξουμε σφάλμα τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ἀμαρτήματα. Καὶ δὲν εἶναι ψέμα αὐτό. Εἶναι ἀλήθεια.

Στὴν ἀρχὴ τῆς θεραπείας ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος ἀντιδρᾷ καὶ δὲν πιστεύει. Στὰ ὅσα ἡ αὐτομεμψία προσπαθεῖ νὰ κατορθώσει, διαμαρτύρεται ἡ καρδιὰ καὶ λέει: «Δὲν εἶναι ἔτσι, δὲν εἶμαι αὐτός». Γιατὶ ὅταν κανεὶς καταπολεμεῖ τὸν ἑαυτό του λέγοντας: «εἶμαι ἀνυπόμονος, εἶμαι κουτός, εἶμαι ἡλίθιος εἶμαι, εἶμαι, εἶμαι», ἡ καρδιὰ ἀντιδράει καὶ λέει «Δὲν εἶμαι. Εἶμαι ἐξύπνος, εἶμαι τάδε, εἶμαι δίκαιος, εἶμαι, μὰ δὲν ἔκαμα κακό».

Λένε οἱ Πατέρες ὅτι ἔτσι συμβαίνει ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐπιμείνει. Δηλαδή δημιουργεῖ ἓνα σκελετὸ ἀπὸ αὐτομεμψία, ἀπὸ αὐτοκατηγορία, καὶ λένε οἱ Πατέρες: «ἀγωνίζου κατ' αὐτὴ τὴ ἔννοια τοῦ σκελετοῦ τῆς αὐτομεμψίας, καὶ ὁ Θεὸς θὰ δεῖ τὴν προσπάθεια, θὰ δεῖ τὴν καλὴ προαίρεση, θὰ δεῖ τὸν ἀγώνα καὶ θὰ δώσει φωτισμὸ καὶ θὰ πιστέψεις αὐτὰ τὰ πράγματα». Ἡ καρδιὰ θὰ τὰ πιστέψει ὅτι εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὅτι εἶναι ἔτσι, καὶ ὅταν νοιώθει μὲ τὴν καρδιά του ὁ ἄνθρωπος ὅτι εἶναι πράγματι ἓνας ἐλεεινὸς ἄνθρωπος, ὅταν τοῦ γίνεи μία ταπείνωσις ἀπὸ τὸν ἄλλο, ταπεινώνεται ὁ ἴδιος ἐπειδὴ θὰ ἔχει κάνει προηγουμένως αὐτὴ τὴν ταπείνωση στὸν ἑαυτό του, ὁπότε δὲν θὰ διαταραχθεῖ καὶ

ἔτσι θὰ ξεπεράσει τὸν σκανδαλισμό· πράγμα τὸ ὁποῖο σημαίνει ὅτι ἔχει ἀνεβεῖ ἓνα ἢ δύο σκαλοπάτια ταπεινώσεως.

Ὁ ἀββᾶς Μουσιῆς ὅπως θὰ ξέρετε ἦταν ληστής πολὺ μεγάλος· τρομακτικὸς ληστής. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἔφερε στὴν ὀρθόδοξη πίστη τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸν ἀξίωσε μάλιστα νὰ γίνει μοναχὸς καὶ στὴ συνέχεια νὰ ἀγιάσει. Ἀξιώθηκε νὰ γίνει καὶ ἱερεύς. Οἱ Πατέρες γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσουν κατὰ πόσο εἶναι ταπεινὸς ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα καὶ εἰσῆλθε στὸ ἱερὸ γιὰ νὰ ἐνδυθεῖ τὴν ἱερατικὴ του στολὴ τοῦ εἶπαν:

–Τι γυρεύεις ἐσὺ ἐδῶ μέσα; Εἶσαι μαῦρος· ὅπως εἶσαι ἐξωτερικὰ ἔτσι εἶσαι καὶ ἐσωτερικὰ. Βγες ἔξω.

Βγῆκε ἔξω ὁ ἄνθρωπος. Δὲν ντύθηκε. Μία δεύτερη φορὰ τοῦ κάνανε ἓνα δριμύτερο ἔλεγχο καὶ πάλι δὲν μίλησε καθόλου ἀλλὰ ἀπὸ μέσα του ἔκανε μεγάλη αὐτομεμψία. Τὸν συνάντησαν ξανὰ καὶ τοῦ εἶπαν:

–Ἀββᾶ Μουσιῆ, δὲν τaráχθηκες καθόλου; Δὲν ἔβαλες λογισμοὺς;

Καὶ αὐτὸς ἀποκρίθηκε:

–Τὴν πρώτη φορὰ πῆγαν νὰ γεννηθοῦν λογισμοὶ ἀλλὰ τοὺς ἔπνιξα καὶ δὲν ὀργίστηκα. Τὴ δεύτερη φορὰ κατηγόρησα τὸν ἑαυτόν μου ὅτι εἶναι πολὺ λίγα αὐτὰ ποὺ εἶπατε ἐν σχέσῃ μὲ τὴν ἁμαρτωλότητά μου καὶ τὴν πνευματικὴ μου κατάσταση. Καὶ ἐπομένως εἶχατε πάρα πολὺ μεγάλο δίκαιο.

Ἡ περίπτωση αὐτὴ τοῦ ἀββᾶ Μουσεῶς φανερῶνει ἀγιότητα. Κάτι τέτοιο μᾶς λέει ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος ὅτι «ἡ ἀληθινὴ ταπεινοφροσύνη ἔστιν ἀγιότης».

Ἀλλὰ γιὰ νὰ φτάσει κανεὶς σὲ αὐτὴ τὴ ἀγιότητα τῆς καρδιάς του, προϋποθέτει ὅτι πρέπει νὰ κάνει πάρα πολὺ μεγάλο ἀγώνα, ἀγώνα ὀδυνηρότατο, γιατί ἡ καρδιά εἶναι περιπεπλεγμένη μὲ ὅλες τὶς ρίζες τῶν παθῶν καὶ ἰδιαίτερα ὅπως εἶπαμε τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τῆς ὑπερηφανείας. Ὅταν γίνεται ἓνας ἔλεγχος, καὶ αὐτὸς γίνεται ἀπὸ Θεοῦ, γιὰ νὰ θεραπεύσει τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ζητεῖ μετάνοια, ποὺ ζητεῖ ταπείνωση.

Παρακαλάμε τὸν Θεὸ καὶ λέμε: «Θεέ μου, χάρισέ μου ταπεινοφροσύνη». Ὁ Θεὸς δὲν θὰ σοῦ δώσει τὴν ταπεινοφροσύνη δωρεάν. Θέλεις ταπεινώση; Ἐφ' ὅσον θέλεις ταπεινώση θὰ σὲ βάλω στὸ μάθημα τῆς ταπεινώσεως. Καὶ ἂν τὸ περάσεις θὰ βαθμολογηθεῖς σωστά. Καὶ τὸ μάθημα εἶναι νὰ ἐπιτρέψει πειρασμό. Θὰ ἐπιτρέψει κάτι ποὺ θὰ θίξει τὸν ἐγωϊσμό, θὰ τὸν τσακίσει. Ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ «φανεῖ ἔξυπνος» καὶ νὰ ὑπομείνει τὸν πικρὸ λόγο καὶ στὴ συνέχεια νὰ ρίξει ἐπάνω του τὸ βάρος καὶ νὰ πεῖ: «καλὰ μοῦ εἶπε ὁ ἀδελφός, ἔχει δίκαιο, ἐγὼ ἔχω ἄδικο. Ἄν εἶχα ταπεινώση δὲν θὰ πικραινόμουν. Πικραίνομαι γιατί ἔχω ἐγωϊσμό. Ἄραγε ἔχω πληγὴ μέσα μου. Δὲν φταίει ὁ λόγος· φταίει ἡ πληγὴ. Ἄν δὲν εἶχα πληγὴ δὲν θὰ πονοῦσα. Λοιπόν, πρέπει νὰ θεραπεύσω τὴν πληγὴ μου».

Καὶ ἔτσι παίρνοντας μὲ τὴ διάκριση αὐτὴ τὸ γεγονός, ὅπωςδήποτε παίρνουν μία θέση σωστὴ στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Ἐπὶ παραδείγματι· σὲ ἓνα μοναστήρι ἦταν δύο ἀδελφοὶ ποὺ εἶχανε πολλὴ ἀγάπη μεταξύ τους. Ὁ ἓνας ἦταν διάκονος. Καὶ κάποια μέρα ὁ διάκονος φάνηκε σκυθρωπὸς καὶ σκανδαλισμένος. Τοῦ λέγει ὁ ἀδελφός:

–Διάκονε, δὲν εἶναι τὸ πρόσωπό σου ὅπως ἐχθές καὶ προχθές μαζί μου. Τί συμβαίνει;

–Ναί, ἔτσι εἶναι, λέει. Διότι σὲ εἶδα νὰ κάνεις τὴν ἄλφα ἀμαρτία καὶ πικράθηκα μαζί σου.

Σκέφθηκε ἐκείνη τὴν ὥρα καὶ τοῦ εἶπε:

–Δὲν τὸ ἔκανα ἐγὼ αὐτὸ τὸ πράγμα.

–Ὅχι, τὸ ἔκανες.

–Μά, δὲν ἔχω συνειδήση ὅτι διέπραξα αὐτὸ τὸ ἀδίκημα. Δὲν πληροφοροῦμαι, λέει.

Ξεχώρισαν. Ὁ ἀδελφὸς ξανασκέφθηκε μόνος του: «Μήπως ἔχει ἀλήθεια ὁ διάκονος;». Καὶ πάλι εἶδε ὅτι δὲν τὸ εἶχε κάνει. Καὶ ξανὰ ἐνοχλεῖ τὸν διάκονο, καὶ λέει τοῦ διακονος:

–Ὅχι, δὲν πληροφοροῦμαι.

–Τὸ ἔκανες.

Ξαναγυρίζει πάλι στο κελί του και ξανασκέφτεται και φωτίζεται από τον Θεό και λέει μόνος του: «ταλαίπωρε άνθρωπε, ἔχεις κάνει τόσα στὸν Θεό, τόσα ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἔχεις ξεχάσει. Τὰ πῆρε ὁ χρόνος, ἡ λήθη. Φαίνεται ὁ ἄνεμος αὐτὸς πῆρε καὶ αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα καὶ δὲν τὸ βλέπεις γιὰ νὰ τὸ καταλάβεις καὶ ἐπομένως ὁ διάκονος ἔχει δίκαιο. Πήγαινε νὰ ζητήσεις συγνώμη. Τὸ ἔκανες καὶ τὸ ξέχασες». Σηκώνεται καὶ πηγαίνει στὸ κελάκι τοῦ διακόνου καὶ χτυπάει τὴν πόρτα:

— Δι' εὐχῶν...

Μόλις ἀνοίγει πέφτει στὰ πόδια του:

— Διάκο μου, φαίνεται ὅτι τὸ ἔχω κάνει καὶ τὸ ἔχω ξεχάσει, γιατί ἔχω ξεχάσει καὶ τόσα ἄλλα ἁμαρτήματα καὶ ἐπομένως, συγνώμη. Ἔχεις δίκαιο.

Τότε τοῦ λέει ὁ διάκος:

— Ἀδελφέ μου. Ἐγὼ ἔκανα λάθος. Ἐσὺ δὲν τὸ ἔκανες. Ἀλλὰ πλανέθηκα.

Τί θέλει νὰ πεῖ ἐδῶ; Ἀπὸ τὴ στιγμή πού ὁ ἀδελφὸς ἐταπείνωσε τὸν ἑαυτό του, καὶ ἔριξε τὸ βάρος ἐπάνω του, ὁ ἄλλος φωτίστηκε καὶ ἀναγνώρισε τὸ δικό του σφάλμα.

Ἕνας ἄλλος ἀδελφὸς διάβαζε τὴν Ἀγία Γραφή καὶ βρῆκε κάποιον ρητὸ καὶ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ἐξηγήσει. Δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ἐρμηνεύσει. Καὶ ἄρχισε νὰ κάνει νηστεία. Ἔκαμε καὶ ἀγρυπνία· παρακαλοῦσε, ἐδέετο τοῦ Θεοῦ: «Φώτισέ με, Θεέ μου. Τί θὰ πεῖ ἐδῶ; Δὲν τὸ καταλαβαίνω». Καμιὰ ἀπάντηση ἀπὸ τὸν Θεό. Ἀφοῦ «εἶδε καὶ ἀπόειδε» ὅτι δὲν γίνεται τίποτε σκέφτηκε: «Ἄς πάω νὰ ρωτήσω καὶ τὸν ἀδελφὸ νὰ δοῦμε μήπως αὐτὸς ξέρει». Μόλις βγῆκε ἀπὸ τὸ κελί του νὰ ρωτήσει τὸν ἀδελφὸ του συναντᾷ ἄγγελο τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λέει:

— Τὸ ρητὸ αὐτό, αὐτὴ τὴν ἔννοια ἔχει.

— Καὶ γιατί ἀπὸ τὴν προσευχή μου δὲν τὸ πληροφορόμουν αὐτό;

Τοῦ λέει ὁ ἄγγελος:

— Ἀπὸ τῆ στιγμῇ ποὺ ταπεινώσες τὸν ἑαυτὸν σου νὰ ρωτή-
σεις τὸν ἀδελφό, μὲ ἔστειλε ὁ Θεὸς νὰ σὲ πληροφορήσω.

Εἶναι πάρα πολλὰ τὰ παραδείγματα τῶν ἁγίων Πατέρων
πάνω στὸ θέμα τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς καταπολεμήσεως τοῦ
ἐγωϊσμοῦ. Ἄν καὶ ὅλη ἡ ἄσκησις, ἡ ἀσκητικὴ παράδοσις, σὲ τί-
ποτα ἄλλο δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸ πῶς νὰ ταπεινώσει τὸ φρόνημα
τοῦ ἀνθρώπου, διότι χωρὶς τὸ ταπεινὸ φρόνημα ὁ ἄνθρωπος πνευ-
ματικὰ δὲν προχωρεῖ.

Τὸ ὅτι στερούμεθα πνευματικῆς καταστάσεως εἶναι τὸ
ὅτι δὲν ἔχουμε τὴν ἀνάλογη ταπείνωση ποὺ χρειάζεται. Πρέπει
ὁπωσδήποτε νὰ καταρρεύσει τὸ τεῖχος τοῦ ἐγωϊσμοῦ ποὺ στέκει
ἀνάμεσα τῆς ψυχῆς μας καὶ τοῦ Θεοῦ. Θὰ δεόμεθα τοῦ Θεοῦ νὰ
μᾶς χαρίσει τὸ πνεῦμα τῆς ταπεινοφροσύνης, ἀλλὰ συγχρόνως θὰ
προετοιμαζόμεθα καὶ γιὰ τὴ δοκιμασία ποὺ θὰ μᾶς δοθεῖ ἀπὸ τὸν
Θεό. Καὶ θὰ περιμένουμε πειρασμό.

Καὶ ὅταν μᾶς γίνεται ἓνας ἔλεγχος, μία παρατήρηση, νὰ
δεχόμεθα τὸν λόγο, τὴν παρατήρηση, μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀμαρτω-
λότητος, ὅτι εἶμαι ἀμαρτωλός, ὅτι ἔχει δίκαιο, μοῦ πρέπει, ἀπὸ
τὸν Θεὸ εἶναι.

Καὶ μάλιστα οἱ πατέρες λένε γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ δέχεται
αὐτὸν τὸν πικρὸ λόγο ὅτι «αὐτὸς ποὺ προφέρει τὸν πικρὸ λόγο,
τὸν ἔλεγχο, εἶναι ὁ καυτῆρας τοῦ Ἰησοῦ». Εἶναι αὐτὸς ποὺ καυ-
τηριάζει τὸ πάθος τοῦ ἐγωϊσμοῦ.

Ὅταν ἔχουμε μία πληγὴ καὶ βάλουμε ἐπάνω φάρμακο τὸ
οἶνόπνευμα, τσουίζει. Κάνουμε ὑπομονή ὅμως. Γιατὶ πιστεύουμε
ὅτι θὰ μᾶς κάνει καλὸ· καὶ ἡ πληγὴ καὶ τὸ ἐρέθισμα θὰ ὑποχω-
ρήσει. Ἔτσι καὶ ὅταν μᾶς γίνεται ὁ ἔλεγχος καὶ πονοῦμε, νὰ κά-
νουμε ὑπομονή καὶ νὰ ἀνεχόμεθα τὸν λόγο, καὶ νὰ σκεπτόμεθα
ὅτι ὁ Χριστός, ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν γενόμενος ἄνθρωπος ἐτα-
πείνωσε μέχρι Σταυροῦ καὶ θανάτου Σταυροῦ τὸν ἑαυτὸν Του,
ἀναμάρτητος σὰν Θεὸς στὴν ὑπαρξή Του καὶ στὴ φύση Του·
πολλῷ μᾶλλον πρέπει ἐμεῖς νὰ ταπεινώσουμε τὸν ἑαυτό μας σὰν
ἀμαρτωλοί, σὰν ὑπεύθυνοι, σὰν ἀλήθεια.

Θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε τὴ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ μπροστά μας. Οἱ Ἰσραηλίτες ὅταν ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ ὅπως ξέρουμε ἀπὸ τὴν Ἀγία Γραφή ὅτι πέρασαν τὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα «ἀβρόχοις ποσὶ» δηλαδή χωρὶς νὰ βραχοῦν καθόλου τὰ πόδια τους, γιατί ὁ Θεὸς διεχώρησε τὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα τεῖχος ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς μὲ ὁδηγία τοῦ Μωυσέως ἐβάδιζε πρὸς τὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ τοὺς δοκιμάσει στὴν πορεία τῆς ἐρήμου κατὰ πόσο Τὸν ἀγαποῦσαν. Καὶ τοὺς δοκίμασε. Ἐσφαλαν σὲ πολλὰ σημεῖα καὶ κάποτε ἔσφαλαν πολὺ ἔντονα καὶ ὁ Θεὸς παραχώρησε, νὰ ἔρθουν στὴ παρεμβολὴ ἀμέτρητα φίδια καὶ νὰ τοὺς δαγκώνουν καὶ νὰ πεθαίνουν οἱ ἄνθρωποι, σὰν τιμωρία τους. Ὁ Μωυσῆς ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ σήκωσε τὰ χέρια του καὶ παρακάλεσε τὸν Θεὸ νὰ συγχωρήσει τὸ σφάλμα καὶ νὰ σηκώσει τὰ φίδια ἀπὸ τὴ μέση νὰ μὴν πεθαίνουν. Καὶ ὁ Θεὸς τοῦ εἶπε:

—Κάμε ἓνα χάλκινο φίδι καὶ στήριξέ το σὲ μία κολώνα ὑψηλὴ καὶ φώναξε καὶ εἶπε στὸν λαὸ νὰ κοιτάζουν ὅλοι αὐτὸ τὸ φίδι τὸ χάλκινο καὶ ὅποιος τὸ κοιτάζει θὰ θεραπεύεται ἀπὸ τὰ θανατηφόρα δαγκώματα τῶν φιδιῶν³.

Ὅπως καὶ ἔγινε.

Εἶπε καὶ ὁ Χριστὸς μας στὸ Εὐαγγέλιο «ὅταν ὑψώσετε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ὁ Μωυσῆς τὴν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, τότε γνώσεσθε αὐτὸς ἐγὼ εἰμί»⁴. Δηλαδή, ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ νοητὸς ὄφιν ὁ ὁποῖος ἀνηρτήθει πάνω στὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ. Καὶ ὅποιον Χριστιανὸ τὸν ἔχουν πληγώσει τὰ φίδια τῆς ἁμαρτίας ἃς κοιτάζει τὸν Ἐσταυρωμένο. Καὶ κοιτάζοντάς Τον θὰ θεραπεύεται ἀπὸ τὶς πληγὲς τῆς ἁμαρτίας.

Πῶς κανεῖς θεραπεύεται κοιτάζοντας τὸν Ἐσταυρωμένο; Ἐὰν μᾶς πολεμάει ὑπερηφάνεια, ὁ ἐγωϊσμός, ἡ κενοδοξία, ὅλα αὐτὰ τὰ βρώμικα πάθη ποὺ βρωμίζουν τὸν ἄνθρωπο καὶ «πᾶς

³ Ἀρ. 21, 8.

⁴ Ἰωάν. 3, 14-15.

ὕψηλοκάρδιος ἀκάθαρτος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ»⁵. Ὅταν κοιτάζει κανεὶς τὸν Ἑσταυρωμένο Τὸν βλέπει γυμνό, πληγωμένο, ἐστεφανωμένο μὲ τὸ ἀγκάθινο στεφάνι. Αὐτὸς εἶναι Θεὸς ἀναμάρτητος καὶ σταυρώθηκε. Ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς τί πρέπει νὰ πάθω γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου;

Ὅταν μὲ ἔχουν ὑβρίσει, μὲ ἔχουνε χλευάσει, μὲ ἔχουν ταπεινώσει, ἄς κοιτάξω τὸν Ἑσταυρωμένο καὶ ἄς προσέξω τί θὰ μοῦ πεῖ. Καὶ αὐτὸ ποὺ θὰ μοῦ πεῖ εἶναι ὅτι: «Ἐμένα μὲ ὕβρισαν χιλιάδες ἄνθρωποι μὲ τόσα πικρὰ λόγια τῇ στιγμῇ ποὺ δὲν ἔφταιξα οὔτε στὸ ἐλάχιστο ὡς Θεός. Καὶ ἔκανα τόση ὑπομονὴ καὶ δὲν μίλησα, σὰν ἄκακο πρόβατο. Μὲ σταύρωσαν ἐδῶ πάνω στὸν Σταυρό· ἐσὺ σὰν ἁμαρτωλός, σὰν ἔνοχος, τί πρέπει νὰ κάνεις; Δὲν πρέπει νὰ κάνεις ὑπομονὴ καὶ μακροθυμία; Γιὰ δὲς τὶς πληγὲς τὶς ὁποῖες δέχθηκα ἀπὸ τὴν κακία τῶν ἀνθρώπων καὶ σὺ ἓνα λόγο, ἓνα φέρισμα, ἓναν τρόπο κάπως ταπεινωτικὸ δὲν μπορεῖς νὰ ὑπομείνεις;».

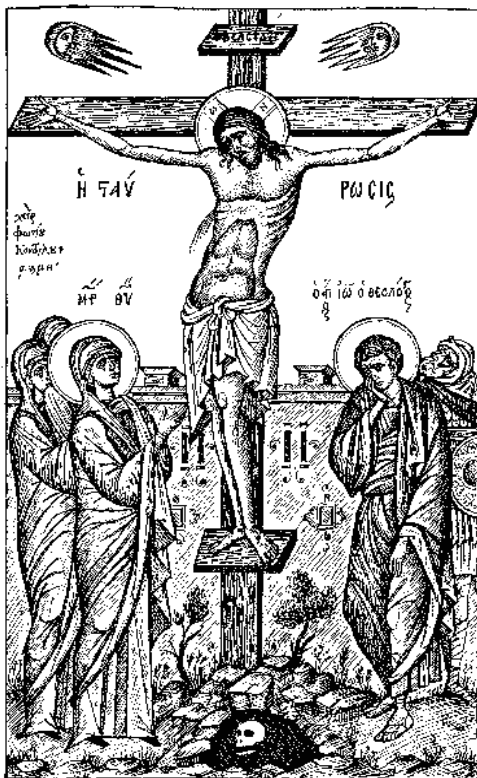
Εἶναι πάρα πολὺ πιστευτὸ ὅτι ὅταν τὸ κάνει αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος ἀμέσως παίρνει ἀπέναντι τοῦ πειρασμοῦ τὴ σωστότερη θέση. Ἀμέσως φωτίζεται καὶ λέει: «Χριστέ μου, ἐὰν ἐσὺ ὡς Θεὸς ὑπέμεινες τόσα, ἐγὼ πρέπει νὰ σηκώσω ὅλου τοῦ κόσμου τὶς ὕβρεις καὶ πάλι θὰ εἶμαι ἔνοχος. Καὶ πάλι θὰ εἶμαι ὑπὸ κρίσιν». Ὅταν γίνεται ἔτσι σὲ κάθε πειρασμό, δηλαδὴ ὅταν ὁ χριστιανὸς ἀτενίζει τὸν Ἑσταυρωμένο, θὰ θεραπεύεται ἀπὸ τὰ διάφορα πληγώματα τῆς ἁμαρτίας.

Ἐπίσης ἓνα ἁμάρτημα ποὺ ἀπασχολεῖ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἰδιαίτερα τοὺς Χριστιανοὺς στὸ θέμα τῆς βλασφημίας εἶναι τὸ ἀκόλουθο: «Ποιὸς ἄνθρωπος ποὺ βλασφημεῖ καὶ κοιτάζει τὸν Ἑσταυρωμένο θὰ μπορέσει νὰ συνεχίσει νὰ Τὸν πληγώνει, νὰ Τὸν στεφανώνει, νὰ Τὸν λοχεύει, νὰ Τὸν καρφώνει; Κανένας». Γιὰ αὐτό, στὴν περίπτωσιν αὐτή, ἄς τὸ θέσουμε σὰν σκοπὸ τῆς ζωῆς μας, πάντοτε στὴ φαντασία μας, στὴν εἰκόνα μας νὰ φέρ-

⁵ Παρμ.16, 5.

νουμε τὸν Ἑσταυρωμένο καὶ ὁσάκις γίνεται πειρασμός, ἅς προσέχουμε τὸν Ἑσταυρωμένο μας, τὴν Ἑσταυρωμένη αὐτὴ Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κι' ἅς παίρνουμε τὸ μάθημα, τὸ φάρμακο, ἅς τὸ βάζουμε πάνω στὴν πληγὴ καὶ ἔτσι σιγά-σιγά θὰ φτάσουμε στὸ σημεῖο νὰ ἀποκτήσουμε τὴν τελεία ὑγεία τῆς ψυχῆς· ποὺ σημαίνει ὅτι ἀνθρωπίνως πήραμε τὴ δικαίωση, πήραμε τὸ εἰσητήριο γιὰ τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἀμήν.

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα».

ΟΜΙΛΙΑ Δ΄

Ἡ Ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον μου

«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλλεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας· φιλάνθρωπε, δόξα σοι».

Καὶ στὴ σημερινή μας ὁμιλία θὰ πάρουμε κάτι ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο τῆς Ἀγάπης· νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία ὅλοι ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἔχουμε τόσο πολὺ μεγάλη ἀνάγκη!

Ὅχι μόνο νὰ τὴν γνωρίσουμε ἀλλὰ νὰ τὴν ζήσουμε. Καὶ ἐδῶ μᾶς ὁμιλεῖ ὁ ἅγιος ἀπόστολος, ὁ Ἐπιστήθιος, αὐτὸς ποὺ ἐπέπεσε εἰς τὸ στήθος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἄγγιξε τὴν καρδιὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ πῆρε ὅλη τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ μίλησε γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ ἔζησε τὴν ἀγάπη καὶ τὴ σκόρπισε στὸν κόσμο. Καὶ ὁ κόσμος πλούτισε ἀπὸ τὴν ἐπίγνωση τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Καὶ μᾶς λέγει τὸ ἐξῆς: «Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμε ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν, ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν. Ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν»¹.

Ἐδῶ μᾶς ὁμιλεῖ ὁ ἀπόστολος καὶ μᾶς λέγει ὅτι πρέπει νὰ ἀγαπᾶμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Καὶ ὅταν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ δὴ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη ἐνώνει τοὺς ἀνθρώπους, ἐνώνει τὶς καρδιὲς καὶ αὐτὴ καθεαυτὴ ἡ ἀγάπη εἶναι ὁ Θεός. Θέλεις νὰ δεῖς ἂν ἀγαπᾷς τὸν Θεό; Δέστο ἀπὸ τὸ πόσο ἀγαπᾷς τὸν πλησίον σου. Ὅχι νὰ τὸν ἀγαπᾷς ὅταν σὲ ἀγαπᾷ, ἢ ὅταν σὲ ἐλεεῖ, ὅταν σὲ βοηθεῖ καὶ λοιπά· καὶ ἐφαρμόζεται ἐκεῖνο ποὺ λέγεται στοὺς σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος ὅτι «Ζεῖ

¹ Α' Ἰωαν. 4, 7-8.

χύτρα, ζεῖ φιλία». Ὅχι ὅταν «ζεῖ χύτρα, ζεῖ φιλία» ἀλλὰ ἡ ἀγάπη ἢ ἀληθινὴ φαίνεται, ὅταν ὁ πλησίον σου δὲν σοῦ φέρνεται καλὰ, ὅταν σὲ κατακρίνει, ὅταν σὲ κατηγορεῖ, ὅταν σὲ ἐπηρεάζει... τότε φαίνεται κατὰ πόσο ἐσὺ τὸν ἀγαπᾷς.

Ὁ Χριστὸς μας μᾶς λέγει ὅτι: «ὅταν μᾶς ἐπηρεάζουν, ὅταν μᾶς θίγουν, ὅταν μᾶς πικραίνουν, τότε πρέπει νὰ ἀγαπήσουμε ἐμεῖς. Αὐτὸ κάνει καὶ ὁ Πατέρας ὁ οὐράνιος»². Στέλνει τὴ βροχὴ καὶ τὸν ἥλιο καὶ στοὺς δικαίους καὶ στοὺς ἀδίκους καὶ στοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ σὲ κάθε ἄνθρωπο μακράν Του³. Δὲν τὸν ὑστερεῖ ἀπὸ ὅσα χρειάζεται νὰ ζήσει. Ὁ Θεὸς δὲν κακώνει τὸν ἄνθρωπο ὅταν ὁ ἄνθρωπος τοῦ φεύγει καὶ πηγαίνει μακριὰ Του καὶ ζεῖ καὶ μὲ ἀσέβεια, ἀλλὰ τὸν ἐπισκέπτεται ποικιλοτρόπως, μεταχειρίζεται κάθε τρόπο καὶ μέθοδο καὶ τάξη νὰ τὸν φέρει κοντὰ Του γιὰ νὰ τὸν ἐλεήσει ἀκόμη περισσότερο. Ἐὰν αὐτὸ τὸ κάνει ὁ Θεὸς στὸν καθένα ἄνθρωπο, λέει ὁ Χριστὸς «ὀφείλεις καὶ σὺ νὰ κάνεις τὸ ὅμοιον ἂν θέλεις νὰ εἶσαι παιδί τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ καὶ δὲν τὸ κάνεις αὐτό, ἀλλὰ ἐκδικεῖσαι τὸν ἄνθρωπο ποὺ σοῦ κάνει τὸ κακό, τότε δὲν ἔχεις ἀγάπη Θεοῦ μέσα στὴν ψυχὴ σου καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶσαι ἐκ τοῦ Θεοῦ». «Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀμαρτίαν οὐ ποιεῖ»⁴. Ὅποιος ἔχει ἀναγεννηθεῖ ἀπὸ τὴν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν ὑποπίπτει στὴν ἀμαρτία, ἢ ὅποια φανερώνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν στέκει κοντὰ στὸν Θεὸ καλὰ.

Ἐκεῖνος ποὺ ἔχει μέσα του τὴν ἀγάπη γινώσκει τὸν Θεό, τὸν γνωρίζει. Μά, πῶς τὸν γνωρίζει; Τὸν γνωρίζει, διότι ἀγαπᾷ τὸν Θεὸ καὶ δὲν τὸν φοβᾶται. Μά, νὰ μὴν φοβᾶται κανεὶς τὸν Θεό; Δὲν γίνεται. Καὶ ὅμως, ἡ τελεία ἀγάπη «ἐξω βάλλει τὸν φόβον»⁵. Ὅμιλεῖ περὶ τῆς ἀγάπης ἐκείνης ἢ ὅποια τὸν ἔχει ἀναγεννήσει, τὸν ἔχει κάνει νὰ προσεύχεται μὲ τόση παρρησία, νὰ νοιώ-

² Λουκ. 6, 27-38.

³ Ματθ. 5, 45.

⁴ Α΄ Ἰωαν. 3, 6-11.

⁵ ὁ.π. 4, 18.

θει τὸν Θεὸ μέσα του, σὰν νὰ εἶναι ἓνα παιδί πού ὑπακούει στὸν πατέρα του, καὶ κάνει τὰ θελήματα τοῦ πατέρα του... αὐτὸν τὸν πατέρα πῶς νὰ τὸν φοβηθεῖ; Δὲν τὸν φοβᾶται, διότι τὸν ἀγαπᾷ τὸν πατέρα καὶ νοιώθει ὅτι ὁ πατέρας ἀγαπᾷ τὸ παιδί. Πότε φοβᾶται ἓνας ἄνθρωπος; Φοβᾶται ὅταν ἔχει τὸν ἔλεγχο τῆς συνειδήσεως. Καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως ἀπὸ ποῦ ξεκινᾷ; Ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν παράβαση καὶ τὴν παρανομία.

Πῶς εἶναι δυνατό νὰ ἔχει ὁ ἄνθρωπος παρρησία στὸν Θεὸ ὅταν δὲν τηρεῖ τὰς ἐντολὰς Του; Ἐδῶ δίνει ἐντολὴ ὁ Θεὸς νὰ ἀγαπᾷμε ἀλλήλους· «Αγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν. Εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ... »⁶. Λοιπόν, ἀπὸ τὴν μία λέει νὰ ἀγαπᾷμε τοὺς ἐχθροὺς μας, ἀπὸ τὴν ἄλλη, σὲ ἐκείνους πού σᾶς πειράζουν καὶ σᾶς ἐνοχλοῦν, κάνετε τὸ καλό.

Ἐπομένως ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν τηρεῖ τὴν ἀγάπη καὶ μισεῖ τὸν ἀδελφό του, καὶ ἐχθρεύετε τὸν ἀδελφό του, καὶ τὸν κατακρίνει, καὶ τὸν κατηγορεῖ, καὶ τὸν συκοφαντεῖ, καὶ τὸν διαβάλλει, πῶς εἶναι δυνατόν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴν φοβᾶται τὸν Θεό, ἀφοῦ ἔχει τὴ συνείδησή του κατηγοροῦσα ὅτι δὲν τηρεῖ τὸν νόμο;

Καὶ ἐπομένως, ἡ στέρησις τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀγάπης, ἐν τῇ πράξει τῆς ἀγάπης, ἐξαναγκάζει τὸν ἄνθρωπο νὰ φοβᾶται τὸν Θεό. Τὸν φοβᾶται διότι ἐννοεῖ τὴν τιμωρία πού τὸν περιμένει. Ὅταν ὁμως τηρεῖ τὰς ἐντολὰς, ὅταν τηρεῖ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἡ ψυχὴ του ἔχει παρρησία. Δὲν τὸν φοβᾶται τὸν Θεό. Μά, γιατί νὰ Τὸν φοβηθεῖ; Βλέπουμε τοὺς ἀγίους, φερ' εἰπεῖν, νὰ τοὺς πλησιάζει ὁ θάνατος, ἀλλὰ δὲν φοβοῦνται τὸν θάνατο. Γιατί; Πῶς ἓνας ἅγιος νὰ φοβηθεῖ τὸν θάνατο, ἀφοῦ σκέπτεται ὅτι ὅταν ἀναχωρήσει μετὰ ἀπὸ λίγο θὰ συναντήσῃ τὸν ἀγαπώμενόν του Θεό, καὶ ἂν τῶρα ζεῖ τὴν εὐτυχία τοῦ Θεοῦ, σκέπτεται ὅτι τῶρα σὰν φύγω θὰ εἶμαι σὲ μία τέλεια ἀγάπη καὶ τελεία ἔνωση μαζί Του: ὄχι πρόσκαιρα, μὲ τὸν φόβο τῆς ἀβεβαιότητος, πού ἐνδεχο-

⁶ Ματθ. 5, 44 καὶ Λουκ. 6, 27.

μένως νὰ σφάλλει καὶ νὰ χάσει αὐτὴ τὴν παρρησία καὶ τὴ σωτηρία· ἀλλὰ ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον· ὄχι μέλλον προσωρινό, ἀλλὰ αἰώνιο μέλλον! Σκεφθεῖτε ὅτι τί μεγάλη εὐλογία Θεοῦ ἔχει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶναι τακτοποιημένος μετὰ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Ἡ παρρησία του καὶ τὸ θάρρος του εἶναι ἀνεκτιμήτου ἀξίας πνευματικῆς.

Ἄν μπορούμε νὰ συλλάβουμε τὸ νόημα τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς αἰωνίου ζωῆς εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία ποὺ μπορεῖ νὰ πετύχει ἓνας χριστιανός. Ἐδῶ ζοῦμε μετὰ τὴν ἀβεβαιότητα. Σήμερα ἀναλογιζόμαστε: «Δόξα τῷ Θεῷ. Στέκω, πέφτω, μετανοῶ. Ἀγωνίζομαι! Κάτι προσπαθῶ νὰ κάνω. Κάτι προχωρῶ. Ἀλλὰ δὲν ξέρω γιὰ αὔριο τί με περιμένει. Ἄνθρωπος εἶμαι χωματένιος, ὀλισθηρός, ὁ διάβολος πονηρός, ἡ ἁμαρτία δελεαστικὴ, σήμερα στέκω, αὔριο μπορεῖ νὰ ἔχω πέσει». Ὅποτε, τί γίνεται; Κλονίζεται ἡ σωτηρία μου. Ἐνῶ [ὁ ἀγωνιζόμενος πνευματικά, ὁ ἅγιος ἄνθρωπος] φεύγοντας ἀπὸ τὴ ζωὴ μετὰ τὴν πληροφορία τοῦ Πνεύματος φεύγει νὰ συναντήσῃ ὃν ἠγάπησε, ὡς λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε· ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος»⁷. Τώρα ἀναλογίζεται, τὸ τέλος μου πλησιάζει καὶ τί ἄλλο με περιμένει παρὰ τὸ στεφάνι, σὰν μία ἐπιβράβευσις τῶν ἀποστολικῶν κόπων καὶ τῆς κατὰ Χριστὸ ζωῆς καὶ παρρησίας. Λοιπὸν, ὁ ἀπόστολος Παῦλος σκεπτόμενος ὅτι τώρα πλησιάζει τὸ τέλος καὶ τὸ στεφάνωμα καὶ ἡ δόξα στοὺς οὐρανοὺς καὶ ἡ ἐξασφάλιση τῆς αἰωνιότητος ζοῦσε σὲ μία εὐτυχία καὶ περίμενε ἀνὰ πᾶσα στιγμή «πότε νὰ ἀναλύσῃ» καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Χριστόν. Ἐδῶ βλέπουμε μία κατάστασι τέλεια τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν ἀπόστολο. Ὅπως καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἀποστόλους καὶ ἰδιαίτερα ἐδῶ μετὰ τὸν ἀπόστολο Ἰωάννη.

«Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ»⁸. Σκεφτεῖτε τώρα, ὅταν σκεφτώμεθα

⁷ Β' Τιμόθ. 4, 5-8.

⁸ Α' Ἰωάν. 4, 16.

ὅτι ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης εἶναι μέσα μας. Ὑπάρχει μεγαλύτερη εὐτυχία πὺν μπορεῖ νὰ ζήσει ὁ θνητὸς ἄνθρωπος; Βλέπουμε ἐξ ἀντιθέτου ἓναν ἄνθρωπο νὰ ὑπομένει πειρασμικὴ κατάσταση. Ἄν τὴν ἔχετε γνωρίσει λίγο-πολύ, καὶ μὲ μία σκέψη ἀνήσυχη, αἰσθανόμαστε τόσο ἄσχημα μέσα μας, νὰ βλέπουμε ὅτι ὑπάρχει μέσα σὲ ἓναν ἄνθρωπο δαιμόνιο! Κόλασις σκέτη! Βάσανο! Τρομερὸ πράγμα! Καὶ εἶναι πρόσκαιρο διότι αὖριο τελειώνει ἡ ζωὴ καὶ αὐτὸς θὰ πάρει τὸν δρόμο του καὶ ἡ ψυχὴ θὰ πάει πρὸς τὸ ἐπάνω, διότι ὁ ἄνθρωπος πὺν κολάζεται ἐδῶ δὲν κολάζεται καὶ ἐκεῖ. «Δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό, δὲν τιμωρεῖ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο» καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἡ κόλαση.

Ἄρα λοιπόν, κολάζει ἐδῶ ὁ Θεὸς μὲ τὸ νὰ ἐπιτρέψει τὴν εἰσοδο τοῦ δαίμονος μέσα στὸν ἄνθρωπο, ὥστε νὰ τὸν ἀπαλλάξει αἰώνια ἀπὸ τὴν ἄλλη κατάσταση τὴν πολὺ τρομερή. Ἐὰν αὐτὴ ἡ κατάστασις ἐνὸς δαιμονιζομένου, εἶναι τόσο φοβερή, σκεφτεῖτε τὴν κατάσταση ἐνὸς κολασμένου ἀνθρώπου εὐρισκόμενου αἰώνια, ἀτελεύτητα καὶ μὲ τὴ σκέψη ὅτι οὐδέποτε θὰ βγεῖ ἀπὸ ἐκεῖ μέσα. Εἶναι κάτι, πὺν δὲν μπορούμε νὰ τὸ φανταστοῦμε, οὔτε νὰ τὸ πιάσουμε... πρέπει οὐσιαστικὰ νὰ τρέμουμε καὶ νὰ σαλέψει τὸ μυαλό μας καὶ νὰ ἀκινητοποιηθεῖ μὲ τὸ νὰ μὴν μπορούμε νὰ τὸ σκεφτοῦμε κἄν, γιατί δὲν συλλαμβάνεται μὲ τίποτα τὸ γεγονός. Ἀλλὰ ἐμεῖς, ἐπειδὴ εἴτε ὁ Θεὸς μᾶς σκεπάζει, εἴτε γιατί δὲν μπορούμε νὰ τὸ πιάσουμε, ζοῦμε διαφορετικά. Ὁ πρῶτος εἶμαι ἐγὼ διότι ἂν σκεφτόμουν ἀκριβῶς αὐτὰ πὺν λέω, ἔπρεπε ἡ ζωὴ μου νὰ ἦταν ἐντελῶς διαφορετικὴ. Θέλω νὰ πῶ ὅτι κατὰ τὸ μέτρο πὺν ὁ καθένας μας μπορεῖ νὰ συλλάβει τὸ νόημα, τὴν ἔννοια, καὶ νὰ ζήσει λίγο τὴν κατάσταση, τὴν μὲν καὶ τὴν δέ, τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω, τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, τὸν Θεὸ καὶ τὸν διάβολο, ἡ ζωὴ μας θὰ ἦταν ἐντελῶς ἄγία.

«Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη»⁹. Βεβαίως! Ὅταν ὑπάρχει αὐτὸ μέσα μας ζοῦμε εὐτυχία. Δὲν ἔχει κόπο τὸ πράγμα. Λέει ἐδῶ πάλι

⁹ Α' Ἰωάν. 4, 16.

ὁ ἀπόστολος ὅτι οἱ ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι βαριές· «Βαρεῖαι οὐκ εἰσὶν αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ»¹⁰. Ποιές εἶναι βαριές; Ἡ κακία εἶναι βαριά. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἀνάλαφρη. Καὶ ὅλη ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀνάλαφρη ἀλλὰ ἐμεῖς πλανώμενοι ἀπὸ τὸν διάβολο, διαλέγουμε τὴν ἄλλη περίπτωση καὶ ὑποφέρουμε, ἐνῶ μπορούμε νὰ μὴν ὑποφέρουμε. Ὑποφέρει ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἀγαπᾶ; Καθόλου. Ζεῖ μιὰ εὐτυχία μέσα του· καὶ μὲ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπομένως ἀπολαμβάνει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἀγαπᾶ! Δὲν ὑποφέρει.

Ὑποφέρει ἐκεῖνος πρὸς μισεῖ, ἐκεῖνος πρὸς νιώθει κακία, ἐκεῖνος πρὸς σκοτίζεται καὶ σκέφτεται πολὺ κακὰ γιὰ τὸν πλησίον. Μά, ἀπὸ φθόνου, ἀπὸ ζήλια, ἀπὸ κακία, μέσα του ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι καθόλου καλά, ὑποφέρει! Καὶ παρ' ὅτι ὅμως νιώθει τόσο ἄσχημα, προτιμᾷ αὐτὴ τὴν κατάσταση παρὰ νὰ ἀγαπήσει τὸν πλησίον του καὶ νὰ δοθεῖ εἰς αὐτόν, ὑπὸ τὴν ἐννοια τῆς προσφορᾶς, τῆς κατὰ πράξιν ἀγάπης πρὸς εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη, πρὸς εἶναι νὰ σηκώσουμε τὸ χέρι νὰ βοηθήσουμε, νὰ τρέξουμε σὲ ἕνα ἀσθενή, σὲ ἕναν ἄνθρωπο πρὸς ὑποφέρει, νὰ τοῦ ποῦμε πέντε πράγματα συμβουλευτικά.

Πολλὲς φορὲς ἄνθρωποι πνευματικοὶ ἀπὸ ἀγάπη ἔκαναν πολλὰ θαύματα. Καὶ ἔσωσαν ἀνθρώπους πραγματικὰ ἀπὸ τὸν θάνατο τὸν σωματικὸ καὶ τὸν ψυχικὸ κυρίως. Ἄρα λοιπόν, ὅταν ἀγαπᾶ κανεὶς ἀπολαμβάνει, ἐντρυφᾷ, διότι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐντρύφηση πνευματική!

Στὸν ἄλλο κόσμον, στὸν μεταφυσικὸ κόσμον, στὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία τοῦ οὐρανοῦ, στὸν ἀγγελικὸν κόσμον, οἱ ἅγιοι ὅλοι, οἱ σωσμένες ψυχές, τίποτα ἄλλο δὲν θὰ ἀπολαμβάνουν, ἢ μὴ τὸν Θεὸ τῆς ἀγάπης. Καὶ ἡ πραγματικὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι αὐτὸς ὁ Παράδεισος τὸν ὁποῖο θὰ ἀπολαμβάνουν. Καί, κατὰ τὸ μέτρο τῆς ἀρετῆς, καὶ κατὰ τὸ μέτρο τὸ πῶς ἀγάπησε καὶ ἔδωσε τὸν ἑαυτό του ὁ ἄνθρωπος στὴ γῆ καὶ τὸν πλησίον του, ἀνάλογα ἔτσι θὰ αἰσθάνεται καὶ τὸν Θεὸ στὴν ἄλλη ζωὴ. Βέβαια

¹⁰ Α' Ἰωάν. 5, 3.

δὲν θὰ εἶναι φανερὴ αὐτὴ ἡ διαφορὰ τῆς ἀγάπης, τῆς ἀπολαύσεως, διότι θὰ εἶναι μέσα στὴν καρδιά. Καὶ ὅπως μᾶς ὁμιλοῦν οἱ πατέρες γιὰ τὰ μέλλοντα, γιὰ τὰ αἰώνια· ἐπειδὴ στὸν ἄλλο κόσμος εἶναι ἀσυγχώρητο νὰ ὑπάρχει φθόνος, ζήλια, καὶ τὰ λοιπὰ, ἐξωτερικὰ δὲν θὰ φαίνεται ἡ διαφορὰ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ θὰ εἶναι μέσα στὴν καρδιά. Ὅπως ὅλοι βλέπουμε τὸν ἥλιο, ὅλοι ἔχουμε δύο μάτια, ἃς ὑποθέσουμε, (χωρὶς τοὺς ἀνθρώπους ποὺ δὲν βλέπουν καθόλου, δὲν ἔχουν ὀφθαλμούς). Ὅσοι ἔχουμε δύο μάτια ὅλοι βλέπουμε τὸν ἥλιο, ἀλλὰ ὁ καθένας κατὰ τὴ δύναμη τὴν ὀπτικὴ ποὺ ἔχει, τὴν ὑγεία στὴν ὀπτικὴ του, βλέπει καὶ ἀπολαμβάνει τὸν ἥλιο. Ἔτσι καὶ ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, θὰ διαχέει τὸ φῶς καὶ τὴν ἀγάπη Του σὲ ὅλους τοὺς ἀγίους καὶ ὁ καθένας μὲ τὴν ἀρετὴ του, τὸ πῶς κοπίασε ἐδῶ, θὰ ἀπολαμβάνει καὶ ἐκεῖ αἰώνια.

Νὰ προσευχόμεθα στὸν Θεὸ τῆς ἀγάπης νὰ μᾶς δώσει τὸν ἑαυτό Του. Νὰ δώσει τὸν ἑαυτό Του μέσα μας. Νὰ νοιώθουμε τὸν Θεό, καὶ ὅταν νοιώθουμε τὸν Θεό, τότε πραγματικὰ θὰ δώσουμε τὸν ἑαυτό μας στὸν ἀδελφό μας. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσει νὰ μᾶς ἀνοίξει τὸν νοῦ τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς, τοῦ συνιέναι τὸν Θεό, νὰ καταλάβουμε τί θέλει ὁ Θεὸς ἀπὸ μᾶς.

Εἴμεθα ἁμαρτωλοί. Εἴμεθα ἔνοχοι. Εἴμεθα ὑπεύθυνοι σὲ παρὰ πολλὰ καὶ πάλι μᾶς λέει ἡ ἀγάπη ὅτι ὅταν ἀγαπήσουμε πολὺ θὰ μᾶς ἀφήσει καὶ πολὺ. Εἶπε ὁ Χριστὸς στὴν ἁμαρτωλὸ γυναῖκα «ἀγάπησε πολὺ γιὰ αὐτὸ καὶ τῆς ἄφησα πολὺ χρέος»¹¹. Ἄρα λοιπόν, γιὰ νὰ ἀφεθεῖ τὸ χρέος τῶν ἁμαρτιῶν μας πρέπει νὰ δώσουμε τὸν ἑαυτό μας στὸν πλησίον.

Ὅπως ὁ Χριστὸς ἔδωσε τὸν ἑαυτό Του, ὅπως ὁ Θεὸς καὶ Πατέρας, ἀπέστειλε τὸν υἱὸν Αὐτοῦ, λύτρωση δική μας, ἔτσι καὶ ἐμεῖς πρέπει νὰ δώσουμε τὸν ἑαυτό μας γιὰ τὸν πλησίον. Ὅπως ὁ Χριστὸς μὲ τὸ νὰ δώσει τὸν ἑαυτό Του, κέρδισε τὸν ἄνθρωπο, ἔτσι καὶ ὁ χριστιανὸς δίνοντας τὸν ἑαυτό του πρὸς βοήθεια τοῦ

¹¹ Λουκ.7, 47.

πλησίον του, τὸν κερδίζει. Καὶ σκεφτεῖτε τὸ κέρδος μίας ἀθανάτου ψυχῆς. Δὲν εἶναι ἄξιος ὅλος ὁ κόσμος στὴν ἀξία μίας ἀθανάτου ψυχῆς. Ἐνῶ ὁ κόσμος παρέρχεται, θὰ παρέλθει, θὰ τελειώσει, θὰ λήξει νὰ ὑπάρχει, ἡ ψυχὴ οὐδέποτε.

Μὰ τί εἶναι ἡ ψυχὴ; Ἐπειδὴ δὲν τὴ βλέπουμε ἔρχεται καὶ ἐκμεταλλεύεται ὁ διάβολος τὴν ἔννοια αὐτὴ καὶ διαστρέφει τὴν πραγματικότητα καὶ τὴν ἀλήθεια ὥστε νὰ μὴν δώσουμε τὴν ἀνάλογη ἐπιμέλεια στὴν καλλιέργεια τῆς ψυχῆς μας. Λοιπόν, ἡ ψυχὴ κατὰ τὴν Ἀγία μας Γραφὴ εἶναι πνοὴ τοῦ Θεοῦ, εἶναι κάτι οὐράνιο. Τοὺς ἀγγέλους τοὺς ἔκανε διὰ τοῦ λόγου· «εἶπε ὁ Θεὸς καὶ ἐγεννήθησαν»¹². Εἶπε καὶ ἐγένοντο. Μὲ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ ἦρθαν στὴν ὑπαρξη, καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ πάντα. Ἀλλὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὅμως ὁ Θεὸς πῆρε ἰδιαίτερη ἐπιμέλεια ἐπιστημονικὴ. Τί ἔκανε; Μᾶς λέει ἡ Ἀγία Γραφὴ ὅτι «μὲ τὰ χέρια Του μᾶς ἔπλασε»¹³. Μὰ ἔχει ὁ Θεὸς χέρια; Δὲν ἔχει. Τί ἐννοεῖ ἐδῶ; Ἐδῶ ἐννοεῖ τὴ δημιουργικότητα.

Ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἦταν πολὺ παχυλοὶ καὶ δὲν μπορούσαν νὰ ἐννοήσουν τὸ πῶς ὁ Θεὸς εἶναι καὶ πῶς ἔκανε τὸν ἄνθρωπο, ἔφεραν αὐτὴ τὴ θεωρία τὸ ὅτι ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ χέρια Του τὰ ἴδια. Ἦθελαν νὰ δείξουν τὴν ἰδιαίτερη ἐπιμέλεια τὸ ὅτι θὰ ἔφτιαχνε ἓνα σκεῦος ποὺ θὰ βάζε μέσα ἓνα πολὺ μεγάλο ἀξίας πρᾶγμα. Ὅταν ἔχουμε ἓνα πολύτιμο πρᾶγμα δὲν τὸ βάζουμε στὸ τυχαῖο κουτάκι, προσπαθοῦμε ἀνάλογο νὰ εἶναι καὶ τὸ πρᾶγμα τὸ ὁποῖο θὰ δεχθεῖ μέσα αὐτὸ τὸ πολύτιμο. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς θὰ ἔδινε τὴν πνοή Του καὶ ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ δημιουργοῦσε ψυχὴ λογικὴ, κατ' εἰκόνα, καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἰδικὴν Του, «ἔκαμε», λέγει ἡ Γραφὴ «τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐνεφύσησε, καὶ ἔγινε ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσα»¹⁴.

¹² Γεν. 1, 3.

¹³ Ψαλ. 119, 73· Ἡσαΐα 45, 18· Γεν 1, 27.

¹⁴ Γεν. 2, 7.

Λοιπόν, από την επιμέλεια, από τον τρόπο της διαπλάσεως του ανθρωπίνου σώματος, με τὸ ὅτι «ἐνεφύσησε ὁ ἴδιος τὴν πνοή Του μέσα στὸν ἄνθρωπο καὶ ἔγινε ὁ ἄνθρωπος ζῶν καὶ ὑπάρχων, φανερώνει με ὅλα αὐτὰ τὸ πόση ἀξία ἔχει ὁ ἄνθρωπος καὶ ἰδιαίτερα ἡ ψυχὴ του! Εἶναι ἡ φύση τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀνωτέρα τῶν ἀγγέλων. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ λοιπόν, ὅταν τελειώνει ἐδῶ ἡ ζωὴ, ἡ ψυχὴ ἀπέρχεται στοὺς οὐρανοὺς.

Ἐπανέρχεται ἐκεῖ ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ ἐξῆλθε. «Ἐξῆλθε» λέει «ὁ Χριστὸς μας» κατὰ τὸ ἀνθρώπινο, «ἐκ τοῦ Πατρὸς μου καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, πάλι ἀφήμι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα»¹⁵.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πλάστηκε γιὰ νὰ εἶναι ἀθάνατη. Ὅμως μετὰ τὴν πτῶση τὴν ὁποία ὑπέστη στὸν Παράδεισο, τὴν διαδέχθηκε ἡ αἰώνια κόλαση. Καὶ ὁ Θεὸς ἀπὸ ἀγάπη κινούμενος ἐνανθρώπησε γιὰ νὰ ἐπιμεληθεῖ καὶ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν κόλαση τοῦ διαβόλου. Αὐτὴ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρέπει ὁ χριστιανὸς ἄνθρωπος νὰ τὴν ἐκτιμῇσει, νὰ τὴν ὑπολογίσει, νὰ τὴ ζυγίσει, καὶ νὰ πάρει ἀνάλογη θέση νὰ ἀνταποκριθεῖ.

Ἡ ἀνταπόκριση τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι σὲ αὐτὴ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεό. Καὶ τὸ πῶς εὐχαριστεῖται ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο; Τί νὰ Τοῦ κάνει ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ; Ὁ Θεὸς εἶναι ἀνεκδέχης, δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τίποτε. Ὁ Θεὸς δίνει, δὲν παίρνει. Εὐχαριστεῖται ὁ Θεὸς ὅταν ὁ ἄνθρωπος κάνει τὸ δικό Του θέλημα. Καί, ποιό εἶναι τὸ δικό Του θέλημα; Εἶναι οἱ ἐντολές Του. Εἶναι ἡ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης καὶ ἡ ἐντολὴ τῆς ταπεινώσεως. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχει ταπείνωση καὶ ἀγάπη «ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ»¹⁶.

Ὁ Θεὸς ἀπὸ ἀγάπη κατέβηκε στὴ γῆ. Στὴ γῆ ταπεινώθηκε καὶ ἔγινε ἄνθρωπος. Καὶ γεννήθηκε στὴ φάτνη τῶν ἀλόγων καὶ

¹⁵ Ἰωάν. 16, 28.

¹⁶ Α' Ἰωάν. 4, 16.

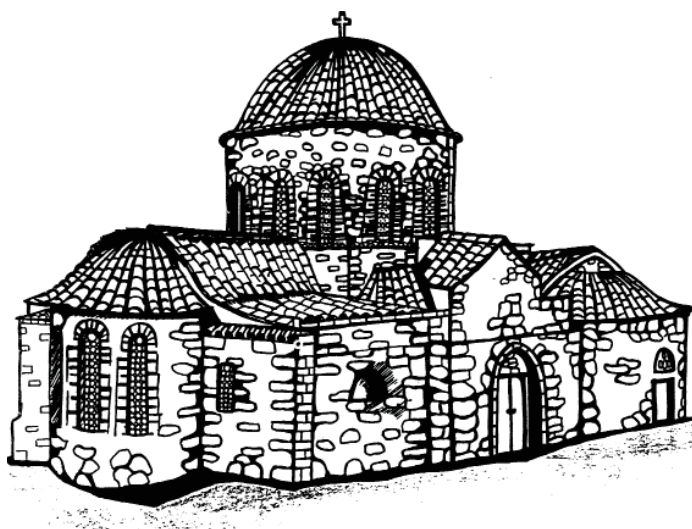
έζησε τόσο ταπεινὰ ἐπάνω στὴ γῆ. Ταπεινώθηκε ιδιαίτερα στὸ πάθος Του. Ὅταν ὀδηγήθηκε στὸν Πιλάτο, καὶ ὅταν ὁ Πιλάτος μὲ τοὺς στρατιῶτες Τὸν ἐγύμνωσαν, Τὸν ἐμαστίγωσαν, Τὸν ἐράπισαν, Τοῦ ἔκαμαν τόσες ταπεινώσεις... μπορούμε νὰ τὸ σκεφτοῦμε αὐτό; Καὶ νὰ ἐμβαθύνουμε στὸ πῶς ἐνιωθε ὁ Θεὸς μπροστὰ στὴν ταπείνωση καὶ στὴν ἐξευτέλιση αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ χωματένιου ἀνθρώπου, γιὰ τὸν ὁποῖο ἦρθε στὴ γῆ νὰ τὸν σώσει;

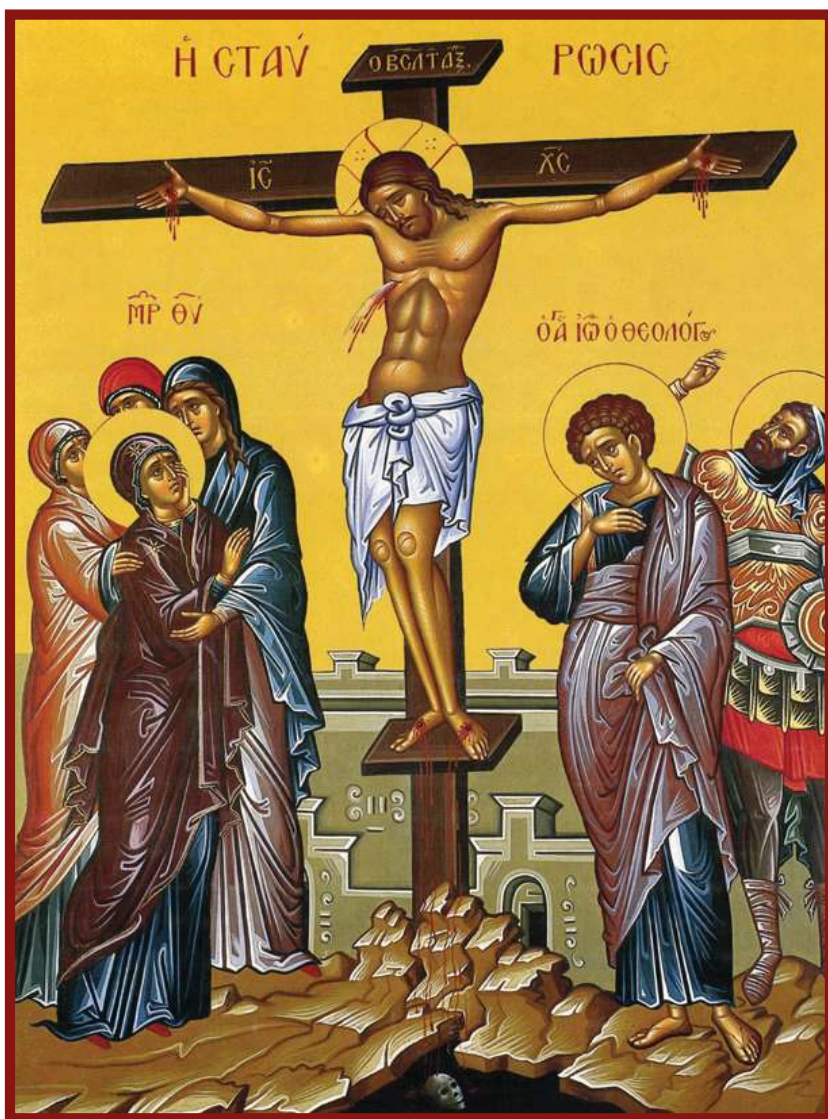
Ὅλα αὐτὰ εἶναι τρομερά, συγκλονιστικά, ἀλλὰ δὲν τὰ συλλαμβάνουμε. Γιατὶ ὁ νοῦς μας εἶναι πολὺ παχυλός. Δὲν ἔχει εἰδικευτεῖ, μᾶλλον δὲν ἔχει ἐξευγενιστεῖ ἀπὸ πνευματικὴ ἄσκηση. Γιὰ νὰ μπορέσει κανεὶς νὰ συλλάβει τὰ νοήματα αὐτὰ χρειάζεται νὰ κάνει μία πνευματικὴ ἄσκηση προηγουμένως ὥστε ὁ νοῦς νὰ γίνεῖ ἱκανὸς νὰ δεχθεῖ αὐτὴ τὴν πληροφορία.

Ὁ Πιλάτος ὀδήγησε στὸ Πραιτώριο τὸν Χριστό μας καὶ Τὸν παρουσίασε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Τὸν ἐπαρουσίασε μὲ μία γλαμύδα καὶ μὲ ἓνα ἀγκάθινο στέφανο, καὶ μὲ ἓνα καλάμι στὰ χέρια. Αὐτὸς εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ ὁ Κύριος τῶν κυριευόντων. Αὐτὸς εἶναι ὁ Θεὸς ὁ δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος, ὁ Δημιουργὸς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἰδικὴν Του.

Αὐτὴ ἡ ταπείνωσις τοῦ Χριστοῦ πρέπει ὄχι μόνο νὰ μᾶς συγκλονίζει, ἀλλὰ νὰ μᾶς διαλύει κυριολεκτικὰ καὶ νὰ παίρνουμε τὸ μάθημα τῆς πραγματικῆς ταπεινώσεως καὶ νὰ λέμε: «ἐὰν ὁ Θεὸς ἐταπεινώθηκε τόσο καὶ τόσο, ἐμεῖς οἱ κατὰ φύση ταπεινοί, χωματένιοι ἄνθρωποι, ἄχρηστοι ἄνθρωποι, πόσο πρέπει νὰ ταπεινωθοῦμε;».

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸν σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολιτεύμα».

ΟΜΙΛΙΑ Ε΄

Ἡ ἀποφυγὴ τῆς Κολάσεως

«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλλεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας· φιλάνθρωπε, δόξα σοι».

Εἶπεν ὁ Κύριος:

«Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε. μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. Ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος¹. [...] Καὶ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἡχούσης θαλάσσης καὶ σάλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. καὶ τότε ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς². [...] Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη· ὥς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου»³.

¹ Λουκ. 21, 8.

² ὁ.π., 21, 25-26.

³ ὁ.π., 21, 33-36.

Αὐτὰ εἶναι τὰ λόγια τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ τοῦ ἐλθόντος στὸν κόσμον νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο. Ὁ Χριστὸς μᾶς τὰ προεῖπε ὅλα· λέγει ἐδῶ⁴:

—«Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται»⁵.

Θὰ φύγει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ.

—«Οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι»⁶.

Θὰ μείνουν οἱ λόγοι Μου, θὰ γίνουν πράξη. Δηλαδή θὰ ἐφαρμοστοῦν στὴ ζωὴ ἀκριβῶς τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἐδῶ τὰ παρουσιάζει. Λέγει ὁ Χριστὸς ἐδῶ ὅτι:

—«Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι ἐγὼ εἰμι»⁷.

Πολλοὶ θα ῥθοῦνε καὶ θα ποῦνε ὅτι: *«ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριστός»*. Ὅπως περιμένουμε, ὅπως τὸ πιστεύουμε βέβαια, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος αὐτὸ θὰ πεῖ ὅτι: *«ἐγὼ εἶμι ὁ Χριστός. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεός. Σὲ μένα νὰ ἔρθετε. Ἐγὼ θὰ σᾶς τὰ δώσω ὅλα. Ἀρκεῖ νὰ μὲ πιστέψετε καὶ νὰ δεχθεῖτε τὴ σφραγίδα τῆς ὑπακοῆς σας πρὸς ἐμένα»*. Αὐτὸν τὸν Μεσσία, αὐτὸν τὸν Ἀντίχριστο, αὐτὸν ὁ ὅποιος θὰ ἀρᾷ τὴ θέση τοῦ Μεσσία (πιστεύουν βέβαια οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι θὰ ἔρθει καὶ θὰ βασιλέψει στὸ Ἰουδαϊκὸ κράτος καὶ θὰ κτίσουν τὸν ναὸ τους καὶ θὰ γίνῃ τὸ κράτος τους καὶ τὰ σχετικά).

—«Μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν»⁸.

Μὴν τοὺς πιστέψετε. Μὴν τοὺς ἀκολουθήσετε. Μὴν δώσετε ἐμπιστοσύνη στὰ ὅσα θὰ σᾶς ποῦνε ὅτι: *«ξέρετε, ἐδῶ εἶναι ὁ Χριστός. Αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσσίας! Ἀκολουθεῖστε, θὰ σωθοῦμε»*.

Μετὰ λέει ὅτι θὰ ἀκολουθήσουν πόλεμοι.

⁴ Ὁ Γέροντας διαβάσει τὰ λόγια τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου, μεταφράζει τοὺς στίχους καὶ ἐξηγεῖ μὲ λεπτομέρειες ὅπου κρίνει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο.

⁵ Λουκ. 21, 33.

⁶ ὁ.π..

⁷ Λουκ. 21, 8.

⁸ ὁ.π.

—«Θὰ ἀκούσετε πολέμους καὶ ἀκαταστασίες»⁹.

Θὰ γίνουν πολλὲς ἀνακατωσοῦρες.

—«Μὴ πτοηθῆτε»¹⁰.

Μὴν χάσετε τὸ θάρρος. Μὴν ὀλιγοστέγνῃ ἡ πίστις σας πρὸς ἐμένα. Γίνετε σταθεροὶ καὶ στερεοὶ στὴ πίστις διότι θὰ γίνουν τόσο μεγάλα σημεῖα πού σκεφθεῖτε ὅτι:

—«Ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων»¹¹.

Αὐτὰ πού θὰ ἀκούγονται νὰ γίνονται θὰ εἶναι τόσο πολὺ φοβερὰ πού οἱ ἄνθρωποι θὰ ὀλιγοψυχήσουν, θὰ χάσουν τὸ θάρρος, δηλαδή θὰ πρεσαριστοῦν πολὺ, θὰ στριμωχθοῦν ἄσχημα, διότι ὄχι μόνο θὰ ἀρχίσουν νὰ βλέπουν τὰ γινόμενα ἀλλὰ θὰ βλέπουν νὰ προχωροῦν κιόλας. Καὶ ἀφοῦ θὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ τὰ μεγάλα γεγονότα καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ ἐκείνου θὰ εἶναι τόσο πολὺ τρομαγμένοι, φοβισμένοι, καὶ πολὺ στενοχωρημένοι· σὲ ἐκείνη τὴν κατάσταση τὴν πολὺ μεγάλη θὰ ῥθεῖ ἡ Δευτέρα Παρουσία. Θὰ ῥθεῖ ὁ Χριστὸς, θὰ ἡχήσουν οἱ σάλπιγγες. Θὰ ἀναστηθοῦν οἱ νεκροὶ καὶ λοιπά. Καὶ λέει ὁ Χριστὸς μας:

—«Προσέχετε τοὺς ἑαυτοὺς σας»¹².

Προσέχετε νὰ μὴν σᾶς βρεῖ αὐτὴ ἡ μέρα, αὐτὰ τὰ γεγονότα τὰ μεγάλα, αὐτὴ ἡ μεγάλη δυστυχία σὲ κατάσταση ἀμαρτωλῆ. Νὰ μὴν σᾶς βρεῖ μὲ μέθες, μὲ κραιπάλες, μὲ μέριμνες πολὺ μεγάλες καὶ φορτωμένους ἀπὸ διάφορα κοσμικὰ πράγματα. Νὰ ἦσατε τακτοποιημένοι ἀπὸ πλευρᾶς ἐξομολογητικῆς, ἀπὸ πλευρᾶς ἀμαρτίας. Νὰ ἦσατε ἐντάξει, καθαροί, ἔτοιμοι γιὰ τὴ μεγάλη ἡμέρα πού θὰ ἔρθει ὁ Χριστὸς νὰ κρίνει τὸν κόσμον.

—«Θὰ ἔρθει σὰν παγίδα αὐτὴ ἡ μέρα»¹³.

⁹ Λουκ. 21, 9.

¹⁰ ὁ.π. 21, 9.

¹¹ ὁ.π. 21, 26.

¹² ὁ.π. 21, 34.

¹³ ὁ.π. 21, 35.

Θὰ ἔρθει τόσο ξαφνικά ποὺ οἱ ἄνθρωποι κατὰ κάποιον τρόπο θὰ συλληφθοῦν ἐξαπίνης.

—«Ἀγρυπνεῖτε»¹⁴!

Μὴν κοιμᾶστε. Καὶ στὴν προσευχὴ ἀγρυπνεῖτε, καὶ στὴ σκέψη ἀγρυπνεῖτε, καὶ στὶς δουλειές σας, καὶ στὴν οἰκογένεια, καὶ παντοῦ.

—«Ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ»¹⁵.

Σὲ κάθε ὥρα καὶ στιγμή ἀγρυπνεῖτε, δεόμενοι. Δηλαδή, προσευχόμενοι. Καὶ κατὰ κάποιον τρόπο νὰ ἔχουμε τετρακόσια τὰ μάτια μας. Νὰ μὴν μᾶς ξεφύγει καὶ ἁμαρτήσουμε πουθενὰ καὶ βρεθοῦμε σὲ αὐτὴ τὴ δύσκολη παγίδα καὶ μετὰ δὲν πρόκειται νὰ σωθοῦμε διότι δὲν θὰ ὑπάρχει τρόπος σωτηρίας.

—«Δεόμενοι ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου»¹⁶.

Καὶ νὰ σταθεῖτε στὰ δεξιὰ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Μεγάλου Κριτοῦ. Καί:

—«Ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, καὶ τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ θὰ συναχθοῦν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὅλα τὰ ἔθνη»¹⁷.

Τὰ δισεκατομμύρια τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ Χριστὸς μας σὰν ἐν δόξῃ κριτῆς θὰ ξεχωρίσει ὅλη αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀγέλη, ὅλο αὐτὸ τὸ μέγα συνάθροισμα τῶν ἀναστημένων ἀνθρώπων σὲ δύο στρατόπεδα· καὶ τοὺς μὲν δικαίους, τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἁμάρτησαν καὶ καθαριστήκανε μὲ τὴ μετάνοια, μὲ τὰ καλὰ ἔργα, καὶ μὲ τὸ μαρτύριο, καὶ μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, θὰ τοὺς ξεχωρίσει ἀπὸ τὰ δεξιὰ Του, θὰ τοὺς φέρει κοντὰ Του, θὰ τοὺς ἐμπλήσει δόξα καὶ τιμὴ· τὸ πρόσωπό Του θὰ λάμπει σὰν μυρίους ἡλίους καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ δόξα θὰ ἀντανακλάται ἐπάνω στὰ πρόσωπα τῶν δικαίων

¹⁴ Λουκ. 21, 36.

¹⁵ ὁ.π.

¹⁶ ὁ.π.

¹⁷ Ματθ. 25, 31-32.

καὶ θὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ ἥλιοι. Ὁ καθένας θὰ γίνει ὅμοιος μὲ τὸν Χριστό. Σκεφθεῖτε τὴ δόξα. Σκεφθεῖτε τὴν τιμὴ. Σκεφθεῖτε τὴν ὁμορφιά! Πράγματα ποὺ δὲν μπορούμε νὰ τὰ συλλάβουμε μὲ τὸ μυαλό μας. Ὅπωςδήποτε τοὺς μὲν θὰ εἶναι φωτεινὰ τὰ πρόσωπά τους διότι ἔκαμαν τὰ ἔργα τοῦ φωτὸς καὶ τῆς μετανοίας.

Δυστυχῶς, οἱ ἐξ ἀριστερῶν, θὰ εἶναι τόσο πολὺ δυστυχησμένοι, θὰ εἶναι τόσο πολὺ σκοτισμένοι, ἐπειδὴ τὰ ἔργα τους θὰ εἶναι διαβολικά· ἐπομένως θὰ ἔχουν τὴν σκοτεινάδα καὶ τὴ δυσμορφία τῶν δαιμόνων. Καμιὰ φορὰ βλέπουμε κανένα ἄνθρωπο ποὺ εἶναι βουτηγμένος στὴν ἁμαρτία καὶ ἀκόμα καὶ τὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικά του φανερώνουν ἀκριβῶς τί εἶναι ἡ ζωὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Πολλῶ μᾶλλον τότε ποὺ θὰ εἶναι στὴν κατάσταση τῆς καταδίκης καὶ ἰδιαίτερα ὅταν θὰ τοὺς κατέχει ἡ τρομερὴ, ἡ φοβερὴ, ἡ ἀσύλληπτη ἀγωνία· τὴ στιγμὴ ἐκείνη, τὰ πάντα θὰ μιλάνε, τὰ πάντα θὰ φωνάζουν, ὅλα θὰ γίνουν γλῶσσες, καὶ θὰ λένε ὅτι ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν θὰ γίνει αὐτὸ τὸ μεγάλο κακὸ ποὺ θὰ ὀδηγηθοῦν εἰς τὴν αἰώνια κόλαση μετὰ τῶν δαιμόνων συνοικούντες. Θὰ συγκατοικήσουν μετὰ τῶν δαιμόνων· πράγμα φοβερό.

Θὰ ἔχετε δεῖ ἄνθρωπο δαιμονισμένο· πῶς τὸ δαιμόνιο τὸν σπαράσσει καὶ τὸν χτυπάει κάτω καὶ τοῦ δημιουργεῖ τόσα τραύματα, τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὸν βλέπουνε λυποῦνται. Σκεφθεῖτε τώρα νὰ μὴν εἶναι ἓνα δαιμόνιο μόνο, ἀλλὰ νὰ εἶναι τόσα μύρια καὶ ἑκατομμύρια, καὶ ἀνάμεικτα ὅλοι μαζί ἄνθρωποι καὶ δαίμονες. Ὁ Θεὸς νὰ βάλει τὸ χέρι Του καὶ ποτὲ ἄνθρωπος νὰ μὴν κατέβει ἐκεῖ κάτω. Εἶναι ἀσύλληπτο. Δὲν μπορούμε νὰ τὸ διηγηθούμε.

Καὶ ἔτσι θὰ ξεχωρίσει τίς δύο μερίδες, τὴν μία, τὴ δική Του, θὰ τὴν πάρει ὁ Θεός. Ἡ δὲ ἄλλη θὰ ἀκολουθήσει τοὺς πονηροὺς δαίμονες, οἱ ὅποιοι τοὺς ἔγιναν ὀδηγοὶ πρὸς τὸ κακὸ καὶ τὴν ἁμαρτία. Ἔτσι πληρώνει ὁ διάβολος τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τοῦ κάνουν ὑπακοή. Καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἀφοῦ ξεχωρίσει τοὺς ἀνθρώπους, τὴν ἀγγέλη, ὅλο αὐτὸ τὸ συνάθροισμα, θὰ στραφεῖ πρὸς τοὺς ἐκ δεξιῶν καὶ θὰ πεῖ στοὺς δικούς Του:

—«Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπει-
 νασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξέ-
 νος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθέ-
 νησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἦλθετε πρὸς
 με»¹⁸.

Αὐτὰ θὰ πεῖ εἰς τοὺς ἐκ δεξιῶν. Ἐκεῖνοι θὰ ἀποκριθοῦνε
 καὶ θὰ Τοῦ ἀπαντήσουν:

—Κύριε, πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα, διψῶντα, ἐν φυλακῇ,
 γυμνὸν κ.λ.;

Καὶ τότε ὁ Χριστός μας θὰ τοὺς τιμήσει καὶ θὰ τοὺς ἀνα-
 φέρει ὅτι:

—Αὐτὰ τὰ ὅποια κάνατε, αὐτὴ τὴν ποικίλη ἐλεημοσύνη, ἡ
 ὁποία ἐκφράζει ἀγάπη, τὴν κάνατε μὲν στοὺς φτωχοὺς, στοὺς γυ-
 μνοὺς, στοὺς ἐν φυλακῇ κ.λ., ἀλλὰ πίσω ἀπὸ τὰ πρόσωπα τῶν
 φτωχῶν καὶ ἀδυνάτων καὶ φυλακισμένων καὶ ἀσθενῶν, ἤμουν
 ἐγώ. Ἐπομένως ἐφ' ὅσον μοῦ κάμετε ὅλη αὐτὴ τὴν ἔμπρακτὴ
 ἀγάπη, σᾶς εὐχαριστῶ καὶ τώρα θὰ σᾶς δώσω τὸν μισθό. Ὅσα
 στείλατε στὸν οὐρανὸ μέσον τῆς ποικίλης ἐλεημοσύνης, τῆς ποι-
 κίλης ἀγάπης, ἐγὼ τὰ φύλαξα ὅλα. Τὰ εἶχα στὴν τράπεζά μου καὶ
 τώρα σας ἐξοφλῶ τὰ τσέκια.

Ἡμεῖς ἐνδεχομένως νὰ μὴν σκεφθήκαμε ἔτσι σὲ μία περι-
 πτωση ἐλεημοσύνης ὅτι ὁ Θεὸς γίνεται χρεοφειλέτης στὸν ἄν-
 θρωπο! Ναί. Δὲν τὸ σκεφθήκαμε αὐτό. Καὶ ὅμως! Ὁ Θεὸς εἶναι
 δίκαιος καὶ ὅ,τι ὑποσχέθηκε τὸ ἐκτελεῖ. Καὶ ἀφοῦ τοὺς εὐλογήσει
 καὶ τοὺς ἀπαντήσει ὅτι σὲ Μένα τὰ κάματε ὅλα, καὶ σᾶς χαρίζω
 τὴ βασιλεία μου, δυστυχῶς θὰ στραφεῖ καὶ πρὸς τὰ ἀριστερά. Δὲν
 θὰ ἤθελε ὁ Χριστὸς ποτὲ νὰ ἐκφραστεῖ μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο. Διότι
 εἶναι Θεὸς ἀγάπης, οἰκτιρμῶν καὶ φιλανθρωπίας. Ἀλλὰ νά, εἶναι
 ἀγάπης, εἶναι φιλανθρωπίας, εἶναι συγγνώμης, εἶναι ἐλεημοσύ-
 νης, μὰ ἔχει καὶ τὴ δικαιοσύνη. Ὅλες οἱ ἄλλες χάριτες πῆρανε

¹⁸ Ματθ. 25, 34-36.

θέση και εφαρμογή στη ζωή μας. Και ἐλεημοσύνη μᾶς κάμνει ὁ Θεὸς καὶ τοὺς οἰκτιρμὸν ἀφειδῶς σκορπίζει. Μᾶς συγχωρεῖ συνεχῶς καὶ ἀενάως. Ἀλλὰ τὴ δικαιοσύνη Του δὲν τὴν «ἐφάρμοσε», γιὰ νὰ μπορέσει ἔτσι μὲ τὸ ἔργο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας Του νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο. Ἀλλὰ μετὰ θάνατο, στὴ Δευτέρα Παρουσία βέβαια, θὰ παραμερίσουν ὅλες αὐτὲς οἱ ἀρετὲς πὺ πῆραν χώρα σὲ αὐτὴν τὴ ζωή. Ἐκαναν τὸ ἔργο τους καὶ πρωτεύει τώρα ἡ δικαιοσύνη.

Καὶ στραφεῖς λέγει πρὸς τοὺς ἐξ ἀριστερῶν:

—«Πορεύεσθε ἀπ’ ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκεψασθέ με»¹⁹.

Καὶ θὰ ἀποκριθοῦν καὶ αὐτοί:

—Πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα, διψῶντα, ἀσθενῇ;

Καὶ λέει ὁ Χριστός:

—Ἐφ’ ὅσον δὲν τὸ κάματε στοὺς ἀδελφούς πὺ ἐκφράζουν ἐμένα, οὔτε σὲ μένα τὸ κάνατε. Καὶ ἐπομένως ἐφ’ ὅσον τὰ ἔργα σας ἦτανε ἀσπλαγχνίας, τὰ ἔργα σας ἦταν χωρὶς ἀγάπη, κατὰ κάποιον τρόπο δεῖξατε βαρβαρότητα σὲ Μένα, μετὰ ἀπὸ τόσα ἀγαθὰ πὺ σᾶς εἶχα δώσει· ἀκόμη καὶ ἂν δύναιτε κάτι δὲν ἦταν δικό σας, ἐγὼ σᾶς τὸ εὐλόγησα καὶ ἐγὼ σᾶς τὸ ἔδωσα· καὶ ὅμως τσιγκουνευθήκατε σὲ τέτοιο σημεῖο ὥστε νὰ μὴν σκεφθεῖτε τὸν φτωχό, τὸν πεινασμένο, τὸν ξένο, τὸν ἄρρωστο, τὸν ἐν φυλακῇ.

Καὶ δυστυχῶς ὁ Κύριος δίνει καὶ τὴν τελικὴ ἀπόφαση νὰ ξεχωρίσουν τὰ πράγματα διαπαντὸς καὶ στὸ διηνεκές. Καὶ οἱ μὲν θὰ πᾶνε στὸν Παράδεισο μετὰ τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τῶν ἀγγέλων, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ μετὰ τῶν δαιμόνων. Καὶ γράφει ἐκεῖ ἡ προφητεία τοῦ προφήτου Δανιὴλ ἀναφερόμενος στὴ Δευτέρα Παρου-

¹⁹ Ματθ. 25, 41-43.

σία: «Θὰ σταθεῖ ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν ἐν δόξῃ νὰ κρίνει ὅλη τὴν οἰκουμένη καὶ κάτω ἀπὸ τὸν θρόνο Του θὰ κυλίσει πύρινος ποταμός» ²⁰.

Καὶ γράφει σὲ μία ὀπτασία ἐνὸς ἁγίου, δείχνοντας ὁ Θεὸς πῶς θὰ γίνεῖ ἡ Δευτέρα Παρουσία:

«Ἀφοῦ ἔγινε ἡ κρίσις ἡ μεγάλη, ἄρχισε νὰ ἀκούγεται μεγάλος θόρυβος, τρομερός, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐπειδὴ κατάλαβαν, ἐννόησαν τί ἀκριβῶς θὰ συμβεῖ διότι δημιουργοῦσε ὁ θόρυβος αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ μεγάλη σύγχυση· ἄρχισαν νὰ τρομάζουν καὶ νὰ φρίττουν. Καὶ ἐν συνεχείᾳ κύλισε ὁ ποταμὸς καὶ παρέσερνε ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς στὴν κόλαση καὶ οἱ πονηροὶ «ἄγγελοι» τοὺς ρίχνανε μέσα».

Καὶ βλέπει αὐτὸς ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ὅτι οἱ δίκαιοι ἐλυποῦντο σφόδρα. Σφόδρα! Τὸ ὅτι ἔβλεπαν αὐτὴ τὴ μεγάλη καταστροφὴ τῶν ἀνθρώπων σκεπτόμενοι ὅτι μέσα ἐκεῖ ἦταν καὶ πατέρας καὶ μητέρα, καὶ παιδιά, καὶ ἡ σύζυγος, καὶ ὁ σύζυγος, καὶ συγγενεῖς, καὶ ὅτι χωρίστηκαν γιὰ πάντα. Ὁ Χριστὸς βλέποντας ὅτι οἱ δίκαιοι ἔχουν λυπηθεῖ σφόδρα εἶπε: «Δὲν εἶναι δίκαιο πλέον (ἐπειδὴ ἡ δικαιοσύνη ἔχει πλέον θέση) οἱ ἄνθρωποι μου, οἱ ὁποῖοι ὑπέφεραν πολλὰ στὸν κόσμον ἀπὸ καταφρονήσεις, ἀπὸ πειρασμούς, ἀπὸ θλίψεις, ἀπὸ πόνους κ.τ.λ., γιὰ αὐτὸ καὶ ἀξιώθηκαν νὰ σταθοῦν εἰς τὰ δεξιὰ, δὲν εἶναι δίκαιο τώρα στὸν τόπο τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς σωφροσύνης νὰ θλίβονται γιὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Φτάνει τὸ ὅτι ἐθλίβησαν στὴ ζωὴ τους τρομερὰ καὶ ὑπέφεραν. Ἐξ οὗ καὶ ἡ χαρὰ τους τώρα. Καὶ τότε ὁ Χριστὸς μας μὲ τὴ θεϊκὴ Του δύναμη ἀφήρησε ἀπὸ τὴ μνήμη τῶν δικαίων τὴν ὑπαρξὴ τῶν κολασμένων ἀνθρώπων καὶ τὴν κόλαση.

Πῶς κανεῖς παθαίνει κάτι στὸ μυαλὸ καὶ στὴ λειτουργία τοῦ νοῦ καὶ δὲν θυμᾶται τίποτα, οὔτε γνωρίζει τίποτα; Σὲ τέτοιο βαθμὸ ἀμνησίας καὶ ἀμνημοσύνης ἀφήρησε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴ μνήμη τῶν δικαίων, τὴ μνήμη τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐκολάστηκαν,

²⁰ Δανιήλ 7, 10.

διότι υπάρχει ή κόλασις. Καί με τή λήξη ὅλης αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως τότε ὅλα τὰ τάγματα τῶν ἀγγέλων, με συνοδεῖα τὸν Χριστό μας καί με τοὺς ἁγίους τοὺς ἐκ δεξιῶν, ὅπως εἶδε ὁ ἅγιος αὐτὸς ἄνθρωπος, ἀνέβηκαν στὸν οὐρανὸ ἐν δόξῃ ψάλλοντας τὰ ἀναστάσιμα τροπάρια: «Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν λαοί, Πάσχα Κυρίου Πάσχα». Αἰώνιον Πάσχα. Πάσχα ποὺ δὲν τελειώνει ποτέ. Σαββατισμός! Σαββατισμὸς θὰ πεῖ κατάπαυσις. Κατάπαυσις αἰωνία.

Καί ὅταν εἰσῆλθαν οἱ ἅγιοι στὸν Παράδεισο, τότε ἄνοιξα τὰ μάτια τους, καί εἶδαν τὰ πόσα ἀγαθὰ ὁ Θεὸς ἡτοίμασε με ἄπειρη τελειότητα ἐπιστήμης· ἔκλαψαν καί εἶπαν στὸν ἑαυτὸν τους: «Μὰ τί προσφέραμε ἡμεῖς; Μὰ τί κάναμε ἡμεῖς γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ; Τὸ ὅτι ἐξομολογηθήκαμε; Γιατὶ κλάψαμε; Γιατὶ νηστεύσαμε; Γιατὶ κάναμε κάποιον ἀγώνα; Ἡ κάναμε μία ὑπομονὴ στοὺς πειρασμούς, στὴ θλίψη, στὴν ἀσθένεια, στὴν ἀναπηρία, ἢ σὲ τόσα ἄλλα; Τὰ ὅποια εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ μᾶς συμβοῦν καί νὰ ὑπομείνουμε. Γιὰ ὅλα αὐτὰ ὁ Χριστὸς μας, ὁ Σωτὴρας μας, τὸ ἐσφαγμένο ἀρνίον μᾶς ἀξιώνει αἰωνίως τοιούτων ἀγαθῶν; Ναί! Ἔτσι βραβεύει ὁ Χριστός! Πλούσια, διότι εἶναι πᾶμπλουτος ὁ Θεός. Ὅσο καί νὰ δώσει ὁ Θεός, ποτέ δὲν θὰ κάνει ἀρχὴ τῶν δωρεῶν Του.

Καί οἱ ἐξ ἀριστερῶν, ποὺ ὁ Θεὸς νὰ δώσει κανεῖς νὰ μὴν κατέβει ἐκεῖ κάτω κανεῖς, δυστυχῶς αἰωνίως θὰ ζήσουν στὴ φρίκη τῆς τελείας ἀπογυμνώσεως ἀπὸ φωὸς καί ἀπὸ Θεό. Ἐδῶ εἴμαστε ἀμαρτωλοί, εἴμαστε ἄρρωστοι, ἀνάπηροι, ὅ,τι θέλει ἄς εἴμεθα. Βλέπουμε τὸν ἥλιο· βλέπουμε τὸ φῶς· ἔχουμε καί μιὰ συντροφιά· ἔχουμε καί τὸ κρεβατάκι καί ξεκουραζόμεθα· ἔχουμε καί κάποιον καί μιλοῦμε. Ὠραῖα. Ἐστὼ καί νὰ εἶναι κανεῖς φτωχὸς καί ἀνάπηρος ἔχει κάτι σὲ αὐτὴ τὴ ζωὴ. Μά, ἐκείνη ἡ ζωὴ εἶναι φοβερή.

Καί ἐπειδὴ ἡ ὠφέλεια τῆς μνήμης τῆς κολάσεως εἶναι παρὰ πολὺ μεγάλη, ὅπως εἶπε ἓνας ἅγιος σύγχρονος τοῦ Ἀγίου Ὁρους: «Βάλε τὸν νοῦ σου στὴν κόλαση καί θὰ σωθεῖς. Μνημόνευε τὰ

ὅσα συμβαίνουνε ἐκεῖ κάτω, καὶ ἀφοῦ τὰ μνημονεύσεις καὶ τὰ μελετᾷς ὅπωςδὴποτε θὰ βρεῖς τὸν δρόμο τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σωτηρίας. Διότι ποτὲ δὲν θὰ θελήσεις μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴ μελέτη νὰ κατέβεις ἐκεῖ κάτω».

Ξεχνοῦμε ὅτι ὑπάρχει κόλαση καὶ γιὰ αὐτὸ θὰ πᾶμε στὴν κόλαση. Διότι τὴν ξεχνοῦμε· ἐὰν τὴν θυμόμασταν θὰ κάναμε ἀγώνα νὰ τὴν ἀποφύγουμε καὶ ὅ,τι θλιβερὸ εἶναι στὴ ζωὴ, δηλαδὴ ὅτιδὴποτε μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν Χριστό, συγκριτικὰ μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο θὰ μελετοῦμε γιὰ τὴ σωτηρία μας θὰ εἶναι παιχνίδι· πράγματι εἶναι παιχνίδι· γιατί ἡ ζωὴ μας εἶναι τόσο σύντομη πού ἐνδεχομένως σὲ ἀνύποπτη στιγμή χρόνου, σὲ ἓνα λεπτό, μπορεῖ νὰ φύγουμε ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ νὰ μποῦμε στὴν αἰωνιότητα.

Εἶναι τόσο τρομερὴ αὐτὴ ἡ δυστυχία ἐδῶ, τοῦ ἐνὸς λεπτοῦ καὶ χρόνων ὀλόκληρων, συγκριτικὰ μὲ τὴν αἰώνια κόλαση πού δὲν ἔχει παράκληση, πού δὲν ἔχει φῶς, πού δὲν ἔχει Θεό, πού δὲν ἔχει ἄνθρωπο καὶ συνάνθρωπο.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων κολάσεων εἶναι καὶ ἡ κόλαση ἐκεῖνη μέσα στὴν ὁποία θὰ νομίζει κανεὶς βρισκόμενος στὸ σκότος ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἄνθρωπος. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνα εἶδος κολάσεως· τὸ νὰ νιώθει κανεὶς ὅτι εἶναι μόνος του στὴν κόλαση καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἄλλος. Ἀπόδειξις ἀπὸ τὸ ἐξῆς: Ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ἦταν μεγάλος ἀσκητής. Κάποια μέρα ἐνῶ περπατοῦσε συνάντησε ἓνα κρανίον καὶ μὲ τὸ ραβδάκι του τὸ χτύπησε.

– Ποιὸς ἦσουν ἐσὺ ὅταν ἦσουν στὴ ζωὴ; Τοῦ λέει.

Τὸ κρανίον ἀπάντησε:

– Ἐγὼ ἤμουν αἱρετὸς τῶν εἰδώλων. Ἐσὺ εἶσαι ὁ Μακάριος, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ, πού οἱ προσευχῆς σου ἀγγίζουν καὶ μᾶς τοὺς εὐρισκουμενούς εἰς τὸ σκότος τῆς κολάσεως.

Καὶ λέει ὁ ἅγιος:

– Μά, ποία εἶναι ἡ ὠφέλεια τῆς προσευχῆς μου πρὸς ἐσᾶς τοὺς εἰδωλολάτρες; Ἐντάξει· νὰ πῶ ὅτι ἀγγίζουν οἱ προσευχῆς μου τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς, τὸ καταλαβαίνω. Ἀλλὰ σὲ

εἰδωλόατρη ἄνθρωπο καὶ δὴ ἱερέα καὶ ἀρχηγὸ τῶν δαιμόνων, δὲν τὸ καταλαβαίνω.

–Καὶ ὅμως, πάτερ, οἱ προσευχές σου μᾶς ἀγγίζουν καὶ ἔρχεται ἓνα ἀμυδρότατο φῶς καὶ βλέπει ὁ ἓνας τὰ ὀπίσθια τοῦ ἄλλου. Καὶ τότε βλέπουμε ὅτι εἶναι καὶ ἄλλοι κοντά μας καὶ παρηγοριόμαστε.

Ἐφριξε ὁ ἅγιος.

–Παρηγοριὰ εἶναι τοῦτο;

Τὸ ξαναχτύπησε μὲ τὸ ραβδάκι του στενοχωρημένος γιὰ αὐτὸ πὺν πληροφορήθηκε.

Βέβαια ὁ πειρασμὸς γιὰ νὰ ἀφαιρέσει τὴν ὠφέλεια τῆς μνήμης τῆς κολάσεως προσπαθεῖ νὰ ἀμβλύνει τὴν ὀξύτητα τοῦ θέματος καὶ νὰ παρουσιάσει μὲ τελείως διαφορετικὸ τρόπο αὐτὸ τὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας, σὲ σχέση μὲ τὴν ἀξία τῆς δυστυχίας μὲ σκοπὸ νὰ μειώσει τὴν ὠφέλεια τῶν ἀνθρώπων, τῶν Χριστιανῶν. Καὶ ἔρχεται σὲ ἀνθρώπους καὶ δὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ θεολόγους νὰ δογματίζουν λάθος καὶ νὰ λένε ὅτι ἡ κόλασις ἔγκειται, θὰ ὑπάρχει, στὴ συνείδηση τῶν κολασμένων καὶ οὐχὶ κόλασις ἐν πράξει καὶ κόλασις ἐν ὑποστάσει.

Εἶναι λάθος.

Καὶ ἰσχυρίζονται αὐτοί: «Μά, πιστεύετε πῶς θὰ ὑπάρχουνε καζάνια καὶ θὰ βράζουνε καὶ φωτιὲς μὲ φλόγες καὶ θὰ καΐνε, καὶ τόσα ἄλλα καὶ σκώληκες καὶ ἄλφα καὶ βῆτα; Πῶς εἶναι δυνατόν τὴ στιγμή πὺν ἡ ψυχὴ εἶναι πνευματικὴ, τὴ στιγμή πὺν στὴν ἀνάστασις τῶν νεκρῶν θὰ ἀναστηθοῦν τὰ σώματα, ἀλλὰ θὰ ἀφθαρτοποιηθοῦν, θὰ γίνουν ἀφθαρτα, θὰ γίνουν πνευματικά;».

Ὅπως ὁ Χριστός, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ἐγένετο ὁ Κύριος τῆς δόξης, διότι ἐτάφη μὲ φυσικὸ σῶμα καὶ ἀνεστήθη ἐν ἀφθαρσίᾳ σωματικῇ, ἀκριβῶς οὕτωπῶς καὶ οἱ νεκροὶ θὰ ἀναστηθοῦν δι' ἀφθαρσίας. Ὅπως λέει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Σπείρεται ἐν φθορᾷ ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ»²¹. Τὸ θνητὸν ἐγερθήσεται

²¹ Α΄ Κορ. 15, 42.

ἄφθαρτον, ἀθάνατον, θὰ πάρει ἀθανασία. Καὶ ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν Ἀνάστασις κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσῆλθε στοὺς μαθητάς. Δηλαδή, ἐνῶ προηγουμένως πρὶν ὁ Χριστὸς τελειώσει ἐπάνω στὸν Σταυρὸ γιὰ νὰ ταφεῖ φυσιολογικὰ μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση ποὺ προσέλαβε μαζὶ μὲ τὴ θεότητα, ἔπρεπε κανονικὰ νὰ μπεῖ διὰ τῆς θυρίδος, διὰ τῆς πόρτας, ἐκεῖ ποὺ ἦταν οἱ μαθητὲς συγκεντρωμένοι, ἀλλὰ τώρα, μετὰ τὴν Ἀνάστασις μπαίνει κεκλεισμένων τῶν θυρῶν. Οὕτωπῶς θὰ γίνουν καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ποὺ θὰ ἀναστηθοῦν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

Καὶ πιστεύουν ὅτι ἡ κόλασις θὰ εἶναι στὴ συνείδηση. Μά, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς: «ἐγὼ θὰ κάνω τὴ συνείδησή μου κτηνώδη, θὰ τὴν κάνω ἀναίσθητη, καὶ δὲν θὰ θυμᾶμαι τίποτα. Δηλαδή, ἰσχυρίζονται ὅτι στὴ συνείδησή τους, θὰ ἐλέγχονται ὅτι λύπησαν τὸν Θεό, ὅτι Τὸν πίκραναν, ὅτι ἀμάρτησαν, ὅτι Τὸν ἔβρισαν, ὅτι Τὸν ἀσέβησαν, καὶ αὐτὸ θὰ τοὺς τρώει σὰν σκωλήκι, θὰ τοὺς καίει σὰν φωτιά καὶ λοιπά. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἀναισθητοποιήσει τελείως τὴ συνείδησή του καὶ νὰ μὴν αἰσθάνεται τίποτα. Καὶ τότε ἡ κόλασις καὶ τότε τὸ δόγμα γιὰ τὴν ὑπάρχει; Ἀλλὰ τὸ θέμα δὲν εἶναι ἐκεῖ. Τὸ βλέπουμε ἐδῶ σὲ ὅσα μᾶς εἶπε ὁ Κύριος κατὰ τὴν κρίση Του.

Εἶπε στοὺς ἐξ ἀριστερῶν: «Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ»²². Ἐπομένως στέλνει τοὺς ἐξ ἀριστερῶν στὴν κόλαση τῶν δαιμόνων. Οἱ δαίμονες δὲν ἔχουν σώματα. Οἱ δαίμονες δὲν ἔχουνε συνείδηση ποὺ νὰ τοὺς ἐλέγχει στίς πράξεις τους καὶ νὰ ὑποφέρουν. Ἐχουν συνείδηση ὅτι ἦτο ἄγγελοι καὶ εἶναι τώρα δαίμονες καὶ κάνουν κακὸ στὸν Θεό, κάνουν κακὸ στοὺς ἀνθρώπους καὶ λοιπά, καὶ ξέρουν πῶς θὰ κολαστοῦνε. Τὸ ξέρουν! Ἀλλὰ δὲν τυραννοῦνται ἀπὸ τὴ συνείδηση ὥστε νὰ ἔχουν συνειδητὴ κόλαση καὶ νὰ ὑποφέρουν. Ἀλλὰ πορεύονται στὸ πῦρ τὸ αἰώνιο, στὴ φύση τῶν δαιμόνων, στὴ φύση τὴν πνευματική. Καταλάβετε;

²² Ματθ. 25, 41.

Ὅπως θὰ εἶναι ἐν ἀφθαρσίᾳ τὸ σῶμα μετὰ τῆς ψυχῆς εἰς μίαν ὑπόστασι, οἱ ἄνθρωποι θὰ εἶναι πνευματικοὶ χωρὶς τὸ σῶμα νὰ ἔχει τὴν ἴδια ἀνάγκη τῆς ὕλης καὶ νὰ μὴν ἔχει καμιά σχέση με πνευματικὴ κόλασι. Οὕτωπῶς καὶ πνευματικῶς, καθ' ὑπόστασι θὰ εἶναι καὶ ἡ ποινή.

Ἐπομένως ὁ Παράδεισος δὲν εἶναι στὴ συνείδησι, δηλαδὴ τὸ ὅτι ἔκανα καλὰ ἔργα, ὅτι ἀνέπαυσα τὸν Θεό, καὶ ἀπολαμβάνω τὸν Θεὸ ἔτσι ὅπως Τὸν ἀπολαμβάνει ἓνας πνευματικὸς ἄνθρωπος τῶρα ἐν προσευχῇ. Ἀλλὰ ἐκεῖ ὁ Χριστὸς μίλησε γιὰ Παράδεισο.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος πῆγε καὶ εἶδε τὸν Παράδεισο καὶ εἶπε ὅτι: «τόσα ἀγαθὰ ἔχει ἐτοιμάσει ὁ Θεὸς ᾧ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ᾧ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν»²³. Ἐπομένως αὐτὰ ποὺ ἔχει ἐτοιμάσει ὁ Θεὸς στὴ φύσι τὴν πνευματικὴν, ὅπως θὰ εἶναι ἡ ψυχὴ, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ὁ ψυχοσωματικὸς, ἔχει ἐτοιμάσει Παράδεισο.

Ἀντίστοιχα ἔχει ἐτοιμαστεῖ ἡ κόλασι. Δηλαδὴ, πνευματικὴ θὰ εἶναι ἡ κόλασι, πνευματικὰ θὰ εἶναι τὰ βάσανα. Πνευματικὸ τὸ σκότος. Πνευματικὴ ἡ φωτιά. Πνευματικὸ τὸ σκουλήκι. Πνευματικὴ ἡ τιμωρία. Ὅπως εἶναι στὴ φύσι τοὺς οἱ δαίμονες. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε ὑπόστασις κολάσεως πνευματικὴ οἱ δαίμονες δὲν θὰ κολαζόντουσαν. Διότι αὐτοὶ δὲν κολάζονται μέσα στὴν ὕλῃ τῆς φωτιᾶς, αὐτοὶ χοροπηδᾶνε μέσα ἐκεῖ. Δὲν ἔχουν ἀνάγκη. Δὲν καίγονται. Ἡ πνευματικὴ φύσις δὲν καίγεται ἀπὸ τὴν ὕλῃ. Ἐπομένως ἡ κόλασις τῶν δαιμόνων εἶναι πνευματικὴ. Ἐκεῖ ἐξαποστέλλει καὶ τοὺς ἐξ ἀριστερῶν. Τὸ ξεκαθαρίζει ὁ Χριστὸς με ὅσα ἐδῶ ἀναγνώσαμε.

Καὶ αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ τονίσω καταλήγοντας εἶναι αὐτὸ ποὺ ὁ Χριστὸς εἶπε· νὰ μὴν μᾶς βροῦν τὰ γέγονοτα τὰ μεγάλα καὶ ἡ παγίδα τῆς Δευτέρας Παρουσίας ἐν μέθῃ, ἐν κραιπάλῃ, ἐν βιωτικαῖς μερίμναις· νὰ κτίζουμε, νὰ δημιουργοῦμε νὰ εἴμεθα φορ-

²³ Α' Κορ. 2, 9.

τωμένοι ἀπὸ μέριμνες περιττὲς ὅχι ἀπαραίτητες, ὅχι, διότι ἐφ' ὅσον ζοῦμε ἔχουμε ἀνάγκη τῶν ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν. Καὶ οἱ ἀνάγκες μᾶς κάνουν νὰ μεριμνοῦμε· νὰ πᾶμε στὴ δουλειά μας, νὰ βγάλουμε τὸ μεροκάματό μας, νὰ ζήσουμε, καὶ ὅλα αὐτὰ ἐπιβάλλονται, καὶ θὰ τὰ κάνουμε. Ἀλλὰ τί; Τὰ περιττά, τὰ περισσά, ἐκεῖνα τὰ ὅποια φορτωνόμεθα ἐντελῶς ἄδικα ἐπάνω μας. Νὰ μὴ μᾶς βρεῖ ἡ Δευτέρα Παρουσία καὶ τὰ γεγονότα αὐτά, μὲ τέτοιες μέριμνες, ποὺ νὰ ἔχουμε ξεχάσει τὸν Θεό.

Ὅταν ἔγινε ἡ μεγάλη καταστροφή ἡ ἐπὶ Νῶε, βρῆκε τοὺς ἀνθρώπους, ὡς γράφει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, νὰ μεριμνᾶνε, νὰ παντρεύονται, νὰ γλεντοῦνε, νὰ κάνουν, νὰ φτιάξουν καὶ γιὰ μία στιγμή χάλασε ὁ καιρὸς· ἄρχισε ἡ βροχή, ἄνοιξαν οἱ καταρράκτες τοῦ οὐρανοῦ καὶ οἱ πηγὲς τῆς ἀβύσσου βγάλανε ποτάμια νερό. Πῶς μπόρεσε καὶ ἀνέβηκε τὸ νερὸ μέχρι χιλιάδες μέτρα ὕψους, μέχρι τὸ ὑψηλότερο βουνὸ τοῦ κόσμου, τὸ Ἀραράτ; Λοιπόν, πῶς ἀνέβηκε μέχρι ἐκεῖ ἐπάνω μὲ μία βροχή καὶ μόνον; Ὅχι. Ἀνοίχθηκαν οἱ καταρράκτες τοῦ οὐρανοῦ καὶ οἱ πηγὲς τῆς ἀβύσσου τῆς γῆς κάτω ἄνοιξαν καὶ βγῆκαν ἔξω, καὶ πλημμύρισε ὁ κόσμος καὶ πνίγηκαν ὅλα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ Νῶε καὶ ὅσα ζῶα τὰ ὅποια κάλεσε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ συνεχίσει πάλι τὸ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, τόσο τῶν ἀνθρώπων ὅσο καὶ τῶν ζώων μετὰ τὴ λήξη τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ πνιγμοῦ· σὲ αὐτὴ τὴν κατάστασι, ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ, βρῆκε τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι μεριμνοῦσαν διότι δὲν πίστευαν τὸν Νῶε, ποὺ τοὺς προειδοποιοῦσε πρὶν ἑκατὸ χρόνια ὅταν τὸν ἔβλεπαν νὰ χτίζει τὴν κιβωτό. Τοῦ λέγανε:

—Τί κάνεις;

Καὶ ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε:

—Ὁ Θεὸς γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας θὰ βρέξει, θὰ καταποντιστοῦμε, θὰ πνιγοῦμε, μετανοεῖστε.

Αὐτοὶ ὅμως γελοῦσαν:

—Τι λέει τοῦτος ἐδῶ; Ποῦ τὰ βρῆκε τὰ παραμύθια αὐτά;

Ἀλλὰ ὅταν ἦρθε ὁ κατακλυσμὸς ἦρε ἅπαντας. Τοὺς σήκωσε πάνω καὶ τοὺς ἔπνιξε ὅλους. Τρέχανε τότε νὰ γλυτώσουν,

ἀλλὰ ποῦ νὰ γλυτώσουνε ἀπὸ τὴν ὀργή τοῦ Θεοῦ; Ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ τοὺς παγίδεψε ὡς παγῖς τὴν ἡμέρα καὶ τὴ στιγμή ποὺ δὲν περιμένανε.

Λοιπόν, ὁ Χριστὸς μας, ὁ Σωτήρας μας, προνοώντας γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ὁποῖα μέλλουν νὰ συμβοῦν, μᾶς τὸ προλέγει μὲ τὸ ἱερό Του εὐαγγέλιο ὥστε νὰ λάβουμε τὰ μέτρα μας νὰ προετοιμαστοῦμε, ἀλλὰ μᾶς καθιστᾷ καὶ ἀναπολογήτους. Δὲν ἔχουμε οὐδεμία ἀπολογία ὅτι δὲν μᾶς τὰ εἶπε, δὲν τὰ ἔχουμε διαβάσει, δὲν τὰ ἔχουμε ἀκούσει, καὶ γιὰ αὐτὸ δὲν ἐτοιμαστήκαμε. Ὅχι. Μᾶς τὰ εἶπε ὁ Χριστὸς μὲ πᾶσα λεπτομέρεια καὶ ἡ Ἐκκλησία συνεχῶς· οἱ ἅγιοι πατέρες, οἱ ἱεροκύρηκες, πάντες οἱ πατέρες τοῦ Θεοῦ μιᾶνε γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐργαστοῦμε, δηλαδὴ τὰ ἔργα τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ εὐαγγελίου γιὰ νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ ὅλη αὐτὴ τὴ μεγάλη καταστροφή.

Καὶ δυστυχῶς τὰ πράγματα μιᾶνε ὅλα ὅπως βλέπουμε, καὶ δὴ ἡ ἁμαρτία, ὅτι ἐγγίζει τὸ τέλος, ἐγγίζουν τὰ μεγάλα γεγονότα· ἀκοῦμε ὅτι θὰ γίνουν πόλεμοι, βλέπουμε σεισμούς, βλέπουμε τὴν ἁμαρτία, βλέπουμε τὸν σατανισμό, καὶ τί δὲν βλέπουν τὰ μάτια μας; Ἡ τεχνολογία θὰ ἐξελιχθεῖ μέχρι νὰ μᾶς βγάλει ἀπὸ τὴ λογικὴ καὶ ἀπὸ τὴν πίστη.

Τί περιμένουμε ἄλλο ἢ καὶ κάθε Δευτέρα Παρουσία εἶναι καὶ ὁ θάνατος ἐκάστου ἀνθρώπου; Ὡστόσο ὅμως κάτι γενικὸ τὸ περιμένουμε καὶ τὸ ἀναμένουμε. Γιὰ αὐτὸ νὰ ἐτοιμαστοῦμε, νὰ ἐτοιμαζόμεθα συνεχῶς, νὰ καθαριζόμεθα, νὰ ἀγνίζουμε ἑαυτοὺς, νὰ κάνουμε ἔργα φωτὸς, ἀκριβῶς αὐτὰ ποὺ μᾶς λέει ὁ Χριστὸς μας· τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης, τὰ ποικίλα ἔργα τῆς ἀγάπης, ἡ καρδιά μας νὰ γίνει ἄκακη σὰν τὸ μικρὸ παιδί. Ὅπως εἶπε ὁ Κύριος ὅτι: «ἂν δὲν γίνουμε σὰν τὰ παιδιά στὸ θέμα τῆς ἀκακίας καὶ τῆς ἀγάπης δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ εἰσέλθουμε στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»²⁴. Ὅχι, στὸ μυαλὸ τοῦ παιδιοῦ, στὶς φρένες τοῦ παιδιοῦ, ἀλλὰ στὴν ἀκακία τῆς καρδιᾶς του πρέπει νὰ φτάσουμε ὡς πρὸς

²⁴ Λουκ. 18, 17.

τὸν πλησίον μας. Μποροῦν νὰ μᾶς κάνουν κακό, νὰ μᾶς ὑβρίζουν, νὰ μᾶς χλευάζουν, νὰ μᾶς κοροϊδεύουν, νὰ μᾶς συκοφαντοῦν· ἡμεῖς πρέπει νὰ κρατήσουμε καρδιά ἄκακη ἐνὸς παιδιοῦ. Οὕτωπῶς θὰ σωθοῦμε!

Ἐὰν ὅμως ἀρχίζουμε νὰ διεκδικοῦμε τὴ θέση μας μὲ τὸ ἐγὼ καὶ νὰ ζητοῦμε δικαιοσύνη, θὰ βρεθοῦμε ἐνοχοι, διότι τὸ εὐαγγέλιο δὲν μᾶς μιλάει νὰ ἀνταποδώσουμε κακὸ ἀντὶ κακοῦ.

Καὶ περισσότερο πάντων νὰ ἐνθυμούμεθα καὶ νὰ μελετοῦμε τὴ φοβερὰ αὐτὴ μέρα τῆς κρίσεως καὶ δὴ ὅπως αὐτὸς ὁ ἅγιος ἄνθρωπος, ὁ σύγχρονος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, νὰ μελετοῦμε τὴν ἀγία μελέτη γιὰ τὴν κόλαση, γιὰ τὸν ἄδη, νὰ δοῦμε πῶς ζοῦνε αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ κάτω ποῦ ἔχουν πάει, ὥστε ἡμεῖς νὰ ἀποφύγουμε αὐτὴ τὴν κατάσταση. Καὶ ὅταν ἡ μελέτη αὐτὴ γίνει εἰς ἡμᾶς ὑπόστασις καὶ ζωὴ θὰ βοηθηθοῦμε ἅμεσα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε· θὰ βοηθηθοῦμε νὰ ἀποφύγουμε τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἔτσι θὰ γλυτώσουμε ἀπὸ αὐτὴ τὴ μεγάλη καὶ τρομερὴ κόλαση.

Νὰ εὐχαριστοῦμε καὶ νὰ δοξάζουμε καὶ νὰ προσκυνοῦμε καὶ νὰ λατρεύουμε τὸν Χριστό μας ποῦ ἐγίνε ἄνθρωπος γιὰ νὰ γίνουμε ἡμεῖς Θεοί, νὰ Τὸν δοξολογοῦμε, νὰ Τὸν λατρεύουμε διότι θυσιάστηκε γιὰ μας. Μᾶς ἄνοιξε τὰ μάτια μας. Μᾶς φώτισε τὸν δρόμο τοῦ φωτός. Μᾶς τὸν χάραξε τὸν δρόμο, μᾶς βοηθάει σὲ αὐτὸν τὸν δρόμο νὰ περπατήσουμε. Μᾶς ἔδωσε γιὰ βοήθεια στὸν δρόμο τροφὴ καὶ ποτό, τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα Του, μᾶς ἔδωσε ὅπλα νὰ χτυπήσουμε τοὺς ἐχθροὺς δεξιὰ καὶ ἀριστερά, τὰ ὅπλα τοῦ φωτός, τὸ εὐαγγέλιό Του, ποῦ τὰ γράφει ὅλα μέσα καὶ νὰ φθάσουμε νικηταὶ στὸ τέρμα, στὴ χρυσή πύλη ποῦ γράφει: «Ἡ Ἄνω Ἱερουσαλήμ»²⁵.

Ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ περιμένει τὰ παιδιά της. Καὶ τὰ παιδιά της εἶναι ὅσοι θὰ ἀκολουθήσουν τὸ πρότυπο· καὶ τὸ πρότυπο εἶναι ὁ Χριστός μας. Ἀμήν.

²⁵ Αποκ. 21, 2.

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα».

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ΄

Ἡ μνήμη τοῦ Θανάτου

«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλλεῖς ἀναδεῖξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας· φιλόανθρωπε, δόξα σοι».

Πολλὲς φορές παρακολουθοῦμε νεκρώσιμες ἀκολουθίες καὶ τὰ τροπάρια εἶναι τόσο πολὺ δυνατὰ ὥστε νὰ δημιουργήσουν μία μεγάλη ἀλλαγὴ στὸν ἄνθρωπο, στὴ ζωὴ του· ἀλλὰ ἐπειδὴ πολλὲς φορές δὲν τὰ ἐννοοῦμε, δὲν τὰ προσέχουμε, παρέρχονται χωρὶς ἐμεῖς νὰ ὠφελοῦμεθα.

«Ὡς ἄνθος μαραίνεται καὶ ὡς ὄναρ παρέρχεται καὶ διαλύεται πᾶς ἄνθρωπος»¹ λέγει ἓνα τροπάριο. «Πάλιν δὲ ἡχούσης τῆς σάλπιγγος, νεκροί, ὡς ἐν συσσεισμῷ, πάντες ἀναστήσονται πρὸς τὴν σὴν ὑπάντησιν, Χριστὲ ὁ Θεός»². Λέει ἐδῶ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μαραίνεται σὰν τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. Ὅχι σὰν τὸ ἄνθος ποὺ ἔχουν οἱ ἀνθόκηποι, τὸ ὁποῖο διατηρεῖται μὲ τὴν προστασία τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλὰ τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ εἶναι αὐτὸ ποὺ βγαίνει στὰ χωράφια καὶ πατεῖται εὐκόλα καὶ εὐκόλα μαραίνεται. Ἔτσι καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωὴ· εὐκόλα μαραίνεται ἀπὸ κάθε ἄποψη.

«Καὶ σὰν ἐνύπνιο»³ λέει, σὰν αὐτὸ δηλαδὴ ποὺ βλέπουμε στὸν ὕπνο· πολλὲς φορές βλέπουμε ὅτι εἴμεθα πλούσιοι καὶ ξυπνοῦμε καὶ εἴμεθα πάλι φτωχοί, πάλι μὲ τὸ μεροκάματο. Ὅπως ἓνα ὄνειρο τὸ βλέπουμε καὶ τὸ ξεχνοῦμε ἔτσι καὶ τόσο εὐκόλα παρέρχεται καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ μετὰ, ἀφοῦ παρέλθει

¹ Νεκρώσιμα Ἰδιόμελο, Ἦχος β΄, Ἰωάννου Μοναχοῦ, τοῦ Δαμασκηνοῦ.

² Βλ. πρπ.

³ Βλ. πρπ.

ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου τόσο εὐκόλα, κατὰ φυσικὴ συνέπεια ἀκολουθεῖ νὰ παραστοῦμε στὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ, στὸ ὅποιο θὰ δώσουμε ἀκριβῆ λόγο τῶν πράξεων, τῶν ὁποίων ἐπράξαμε σὲ αὐτὴ τὴν παρερχομένη καὶ εὐκόλη ζωὴ μας.

Σὲ ἓνα ἄλλο τροπάριο ἐδῶ λέει: «Οἱμοι, οἶον ἀγῶνα ἔχει ἡ ψυχὴ, χωριζομένη ἐκ τοῦ σώματος! Οἱμοι, πόσα δακρύει τότε, καὶ οὐχ ὑπάρχει ὁ ἐλεῶν αὐτήν! Πρὸς τοὺς ἀγγέλους τὰ ὄμματα ρέπουσα, ἄπρακτα καθικετεύει· πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τὰς χεῖρας ἐκτείνουσα, οὐκ ἔχει τὸν βοηθοῦντα»⁴. Ἐδῶ μᾶς ἀναφέρει ὁ ὑμνωδὸς ὅτι... διατραγωδεῖ τὶς τελευταῖες στιγμὲς τοῦ ἀνθρώπου. Λέει «ἀλλοίμονο, οἱμοι! Ἀπορία, ἀγωνία, ὅποιος ἀγῶνας ἐκείνη τὴν ὥρα ποὺ θὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ»! Εἶναι μεγάλος ὁ ἀγῶνας.

Δὲν ξέρω ἂν ἔχετε δεῖ ἀνθρώπους νὰ φεύγουν, νὰ πεθαίνουν, νὰ ξεψυχοῦν. Ἐκείνη τὴν ὥρα ἔρχονται ὅλα, ὅλα, ὅλα, στὸ μυαλό. Ἡ συνείδησις ἐπαναστατεῖ καὶ ἀρχίζει νὰ κάνει τρομερὸ ἔλεγχο γιὰ τὸ ἓνα, γιὰ τὸ ἄλλο ποὺ διέπραξε ὁ ἄνθρωπος στὴ ζωὴ του. Προσπαθεῖ νὰ βάλει τὰ πράγματα σὲ μία σειρά. Ἄν δὲν τὴν ἔχει βάλει τὴ σειρά ὅταν ζοῦσε, ἐκείνη τὴν ὥρα δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τίποτα. Στὴν ἀπορία αὐτὴ ποὺ βρίσκεται ἐκείνη τὴν ὥρα ἡ ψυχὴ προσπαθεῖ νὰ ἱκετεύσει τοὺς ἀγγέλους, νὰ τοὺς ζητήσει βοήθεια, ἀλλὰ τοὺς βλέπει νὰ μὴν τὴ βοηθοῦν γιατί δὲν βοήθησε καὶ αὐτὴ ἡ ψυχὴ τὸν ἑαυτὸν της καὶ τοὺς ἀγγέλους νὰ τὴν βοηθήσουν. Θὰ τὴν βοηθοῦσαν ἐὰν ἐκείνη ἡ ψυχὴ θὰ εἶχε προσφέρει τὴ βοήθειά της μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν τακτοποίηση τοῦ ποινικοῦ της. Στὴ συνέχεια σηκώνει τὰ χέρια, ζητάει βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ βοηθήσει.

Γιὰ αὐτὸ πρέπει ὁ ἄνθρωπος, ὁ χριστιανός, ὁ ὀρθόδοξος, νὰ πιστεύει σὲ αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀλήθεια: τὸ ὅτι ἡ ψυχὴ χωρίζεται, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη, ὅτι ἡ ψυχὴ θὰ περάσει ἀπὸ τὰ τελώνια, θὰ ζητηθεῖ ἀπὸ τὸ κάθε τελώνιο τὸ τί διέπραξε, καὶ ἐὰν ἐλευθε-

⁴ Νεκρώσιμο ιδιόμελο, ἦχος β'.

ρωθεῖ, ἐὰν ξεμπλέξει, τότε θὰ παραστεῖ στὴν προσκύνηση τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ.

Ἐμεῖς ἐδῶ σὲ αὐτὴ τὴ ζωὴ τὰ ξεχνοῦμε, μᾶς τὰ παίρνει ἡ λήθη, ὁ δαίμονας προσπαθεῖ νὰ τὰ κουκουλώσει ὥστε νὰ μᾶς τὰ φανερώσει καὶ μὲ τόκο, ἐννοῶ νὰ τὰ δυναμώσει πιὸ πολὺ νὰ μᾶς πεῖ πῶς εἶναι πιὸ μεγάλα ἀπὸ ὅ,τι ἔχουν γίνει, ὥστε νὰ μᾶς δημιουργήσει τὴν ἀπελπισία καὶ τὴν ἀπόγνωση. Ἡ ἀπόγνωση ἐκείνη τὴν ὥρα εἶναι πολὺ πρόσφορη, εἶναι πολὺ εὐκόλη, διότι ὁ ἄνθρωπος ἀγωνίζεται νὰ ξεπεράσει αὐτὴ τὴ φοβερὴ δυσκολία. Αὐτὴ τὴ δυσκολία ποὺ τὴ συναντᾷ γιὰ πρώτη φορά. Δὲν εἶχε πεθάνει καμιά φορά νὰ δεῖ πῶς γίνεται καὶ ἀπορεῖ μὲ τὸ ὅ,τι συμβαίνει ἐκείνη τὴν ὥρα καὶ πῶς θὰ τὰ διορθώσει. Κάποιος χριστιανὸς μοῦ εἶπε τὸ ἑξῆς:

– Ἦταν ἓνας χωρικὸς ποὺ εἶχε πρόβατα καὶ ἦταν γέρος, στὰ τελευταῖα του καὶ ζήτησε νὰ ῥθοῦν τὰ παιδιὰ του, τὰ ἐγγόνια του νὰ τὸν δοῦνε. Ἐκείνη τὴν ὥρα (αὐτὸς δὲν κατάλαβε τί τοῦ γινόταν βέβαια) βλέπει μπροστὰ του ὅτι τὸν δίκασαν, ὅπως ἀκριβῶς τὸ βλέπανε οἱ ἄνθρωποι οἱ δικοὶ του καὶ φώναζε αὐτὸς καὶ ἔλεγε:

– Αὐτὰ τὰ πρόβατα τὰ πλήρωσα, καλὰ! Ἐκεῖνα τὰ ἔκλεψα, ὠραῖα!

Καὶ τόσα ἄλλα ἔλεγε ἐκεῖ. Καὶ ἔλεγε πάλι:

– Μά, τέτοιο δικαστὴ δὲν ξαναεῖδα ἄλλη φορά! Μὲ μεγάλη ἀκρίβεια μοῦ ζητᾶτε τὸν λογαριασμό!

Καὶ ὁ ἰδρῶτας πηγαίνει καὶ ἐρχότανε. Καί, ἐπάνω σὲ αὐτὴ τὴν ἀγωνία, παρέδωσε τὴν ψυχὴ του.

Καὶ ἐπαναλαμβάνει ἐδῶ καὶ λέει ὅτι «τὰ πάντα εἶναι ματαιότης»⁵. Ὁ σοφὸς Σολομὼν λέει ὅτι «καὶ ἡ προαίρεσις τοῦ ἀνθρώπου ματαιότης»⁶. Τὸ ὅτι σκέφτεται κανεὶς πολλὰ πράγματα καὶ στὴ συνέχεια δὲν πραγματοποιοῦνται· «Οὐ παραμένει ὁ πλοῦτος οὐ συνοδεύει ἡ δόξα· ἐπελθὼν γὰρ ὁ θάνατος, ταῦτα πάντα ἐξη-

⁵ Νεκρώσιμο ἰδιόμελο, ἤχος β΄.

⁶ Ἐκκλησι. 1, 13.

φάνισται»⁷. Βέβαια τίποτε κανείς δὲν παίρνει μαζί του. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἀφ’ οὗ ἐκυρίευσε, ὅπως ξέρουμε ἀπὸ τὴν ἱστορία, πολλὰ μέρη, πολὺ κόσμος, τελικὰ πέθανε σὲ νεαρὰ ἡλικία. Μαζεύτηκαν πολλοὶ φιλόσοφοι στὸ σκηνώμα του καὶ φιλοσοφοῦσε ἕνας-ἕνας, ὁ καθένας μὲ τὴ δική του φωτισμένη διάνοια ἀπὸ τὴ σοφία. Ὁ ἕνας ἔλεγε, ὅταν ἔβλεπε τὶς μύγες ἐπάνω στὸ σκηνώμα του:

– Ἀλέξανδρε, ἐσύ, δὲν σήκωνες τίποτε τὸ ταπεινωτικό. Πῶς τώρα δὲν μπορεῖς νὰ διώξεις τὶς μύγες;

– Ὅλος ὁ κόσμος δὲν σὲ χωροῦσε καὶ τώρα θὰ σὲ χωρέσει δύο μέτρα γῆ;

– Ποῦ εἶναι ἡ δόξα σου, ποῦ εἶναι οἱ τιμές σου;

Καὶ τόσα ἄλλα. Μὲ αὐτὰ ἤθελαν νὰ φιλοσοφήσουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μία φαντασία στὸ ὅτι προσπαθεῖ νὰ κατορθώσει πολλὰ πράγματα.

Ἐνῶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, μᾶς διαφωτίζει πλήρως γιὰ τὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς λέγει στὸ ἱερό Του Εὐαγγέλιο: «Ἐξῆλθον ἀπὸ τοῦ Πατρός μου καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· καὶ πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα»⁸. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ πνοὴ τοῦ Θεοῦ, τὸ ἐμφύσημα τοῦ Θεοῦ. Ἐδόθηκε στὸ πῆλινο σῶμα. Κατὰ χάρι καὶ μέθεξι ἔχει σχετικότητα μὲ τὸν Θεό. Ἡ μόνη ἀνάπαυσις πὺν μπορεῖ νὰ πάρει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ ἐνωθεῖ καὶ πάλι, μὲ τὸν Θεό. Θὰ ἀφήσει τὸν κόσμον καὶ θὰ ἐπανεέλθῃ ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ ἐξῆλθε. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ ὅταν ἐξέλθῃ ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ ἔχει τὴ μορφή καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ οὐρανίου Πατρός. Ὁ οὐράνιος Πατέρας, ὁ Θεός, εἶναι ἀγάπη. Εἶναι εὐσπλαγχνία. Εἶναι ἀγνότης, δικαιοσύνη, πραότης, εἰρήνη καὶ τόσα ἄλλα.

⁷ Νεκρώσιμο ἰδιώμελο. ἤχος γ’.

⁸ Ἰωανν. 16, 28.

Ἐὰν ἡ ψυχὴ ποὺ θὰ ἐξέλθει ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν θὰ ἔχει αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικά, θὰ ἐμποδιστεῖ νὰ περάσει πρὸς συνάντησιν τοῦ οὐρανίου Πατρός. Δηλαδή ἐὰν ἔχει τὰ χαρακτηριστικά τοῦ «ἀντικειμένου»⁹, δηλαδή κακία, ἐχθρότητα, μίσος, ἀκαθαρσία, ὑπερηφάνεια, ἐγωϊσμό, ἀπειθαρχία καὶ τόσα ἄλλα, ὅλα αὐτὰ εἶναι χαρακτηριστικά τοῦ διαβόλου καὶ θὰ ἐμποδιστεῖ νὰ περάσει πρὸς συνάντησιν τοῦ οὐρανίου Πατρός.

Πρέπει κατὰ κάποιο τρόπο νὰ ἐλέγχουμε τὸν ἑαυτὸν μας κάθε τόσο νὰ δοῦμε ἀκριβῶς τί χαρακτηριστικά χαρακτηρίζουν τὴν ψυχὴ μας. Οἱ μεγάλοι Πατέρες καὶ ἰδιαίτερα οἱ τῆς ἐρήμου Πατέρες, συνεχῶς φιλοσοφοῦσαν γύρω ἀπὸ τὴν ἐξοδὸ τῆς ψυχῆς. Ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ὁ Σῦρος λέει κάπου στὰ συγγράματά του:

—Ἐὰν ἔμεινε ἡ θεωρία τῆς ἐξόδου τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν ἄλλο, ὁ κόσμος θὰ ἔμεινε ἀδιάδοχος.

Τί ἐννοεῖ ἐδώ; Ὁ ἅγιος Πατέρας λέει ὅτι: «ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἐγνώριζαν, ἢ μᾶλλον ἐπίστευαν ἀκράδαντα μὲ τὴν καρδιά τους ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ματαιότης, ὅτι εἶναι ὄνειρο, ὅτι εἶναι ἄνθος, ὅτι εἶναι τίποτε, ὅτι εἶναι ἓνα ψέμα ὁ ἄνθρωπος, δὲν θὰ ἐπεκτεινόντουσαν σὲ κατακτήσεις καὶ τόσα ἄλλα, ἀλλὰ θὰ πρόσεχαν συνεχῶς τὸν ἑαυτὸν τους». Ὁ ἅγιος τὸ πάει καὶ πιὸ βαθιὰ ὅταν λέει ὅτι «δὲν θὰ ὑπῆρχε διαδοχὴ» ἐννοοῦσε ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ ἀκολουθοῦσαν φέρ' εἰπεῖν ἔγγαμο βίον ἀλλὰ θὰ φρόντιζαν ὥστε αὐτὸς ὁ χρόνος τῆς ζωῆς ποὺ ὑπάρχει νὰ τὸν γεμίζουν ὅλο μὲ πνευματικότητα τὴν ὁποία θὰ χρειαστεῖ ὁ καθένας κατὰ τὴν ἐξοδὸ του ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἐνῶ μὲ τὴ μέριμνα τοῦ βίου σπαταλώντας τὴ ζωὴ μὲ τὰ κοσμικὰ πράγματα χάνουμε αὐτὸ τὸν μεγάλο προορισμό. Δηλαδή, ἐὰν παρέμενε αὐτὴ ἡ θεωρία, οἱ ἄνθρωποι θὰ μένανε μόνο εἰς τὸ πῶς νὰ εὐχαριστήσουν καὶ νὰ ἐργαστοῦν τὸν Θεόν. Διότι ἐφ' ὅσον θὰ πεθάνω, ἐφ' ὅσον θὰ φύγω, τί μοῦ χρειάζεται τοῦτο, τί μοῦ χρειάζεται τὸ ἄλλο; Ὅταν θὰ ῥθεῖ ἡ ὥρα τῆς ἐξόδου, θὰ μὲ βοηθήσει ὁ πλοῦτος; Ἡ δόξα; Οἱ τιμές; Οἱ ἄνθρωποι;

⁹ Ἐννοεῖ τοῦ διαβόλου.

Οἱ δοῦλοι; Οἱ ὑπηρέτες; Τί; Ἀπολύτως τίποτε! Θὰ βοηθήσουν μόνο τὰ καλὰ ἔργα.

Καὶ εἶναι παρὰ πολὺ σοβαρὸ τὸ ὅτι ἡ ζωὴ μας εἶναι πνευματικὸ χρῆμα. Ἄν τὸ χρῆμα, αὐτὸ τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς, τὸ ἐξοδεύσουμε εἰς τὸ νὰ ἀγοράσουμε πολύτιμα πράγματα, αὐτὰ καὶ θὰ προσφέρουμε καὶ στὸν Θεό. Ἐὰν ὅμως μὲ τὸ χρῆμα τῆς ζωῆς οἰκονομήσουμε σκύβαλα, σκουπίδια, ἀκάθαρτα πράγματα, ὁ Θεὸς αὐτὰ δὲν θὰ τὰ δεχτεῖ. Ὅποτε τὸ χρῆμα τὸ ὁποῖο μᾶς ἐνεπιστεύθη ἢ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τὴ ζωὴ, ὁ καθείς θὰ δώσει τὸν ἀνάλογο λόγο. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς μας μᾶς βροντοφωνεῖ ἀπὸ τὸ ἱερὸ τοῦ Εὐαγγέλιου ὅτι γιὰ κάθε ἀργὸ λόγο θὰ δώσουμε λόγον στὸν Θεό.

Οἱ Πατέρες τῆς ἐρήμου, ὅπως εἶπα προηγουμένως, μελετοῦσαν ἔτσι τὰ πράγματα. Δηλαδή, μὲ ὅλη τὴ φιλοσοφία τὴ μοναστικὴ, πιάνανε τὴν ὑπόθεση στὴν οὐσία. Κάποτε ἓνας γέροντας εἶχε ἓνα ὑποτακτικόν, καὶ τοῦ εἶπε:

— Παιδί μου, νὰ πᾶς κάτω στὴν πόλη, πάρε τὸ ἐργόχειρο, δώσ' το καὶ φέρε τὰ χρειαζόμενα ἐδῶ.

Ὁ ὑποτακτικὸς ἔφυγε. Ὁ γέροντας κάθισε κάτω καὶ ἄρχισε νὰ γράφει στὴ γῆ:

— Ἄρα, ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο;

Τὸ ἔγραφε αὐτὸ καὶ σὲ αὐτὰς τὶς λέξεις καθόταν ὀλόκληρες ὥρες. Τί ἐννοοῦσε μὲ αὐτό; Ἐννοοῦσε τὸ ἐξῆς:

— Ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο, ἔλεγε, ὁ ἄνωθεν ἢ ὁ κάτω; Ὁ ἄγγελος θὰ ῥθεῖ πρῶτα νὰ με πάρει γιὰ τὸν ἄλλο κόσμον ἢ θὰ ῥθεῖ ὁ ἀδελφὸς νὰ φέρει τὰ χρειαζόμενα;

Φιλοσοφοῦσε μὲ τὸ μυαλό:

— Ἄν ἔρθῃ ὁ ἄνωθεν τί γίνεται; Εἶμαι ἔτοιμος;

Καὶ μὲ τὴ σκέψη ὅτι δὲν ἦταν ἔτοιμος τὸν ἔπιανε κλαυθμός. Οἱ πατέρες μας τόσο πολὺ ἦταν φειδωλοί, τσιγκούνηδες, στὸ νὰ δώσουν στὸν διάβολο ἔστω καὶ μία δεκάρα χρόνου. Ἡμεῖς εἴμεθα, καὶ πρῶτος ἐγώ, οἱ ἄνθρωποι ποὺ ξοδεύουμε πολὺ χρῆμα καὶ τὸ δίνουμε στὰ χέρια τοῦ «ἀντικειμένου». Καὶ ἔτσι τὸ χρῆμα

τὸ ξοδεύουμε πολὺ εὐκόλα καὶ ὅταν θὰ ῥθοῦμε τὴν τελευταία στιγμή νὰ ζητήσουμε μία δεκάρα νὰ ἔχουμε γιὰ νὰ πάρουμε κάτι δὲν θὰ τὸ ἔχουμε. Δηλαδή, θὰ ζητήσουμε λίγες στιγμὲς νὰ μᾶς δοθοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ νὰ ποῦμε ἓνα «ἡμαρτον» ἢ νὰ ζητήσουμε κάποια βοήθεια πνευματικὴ ἐκείνη τὴν ὥρα ἀλλὰ δὲν θὰ μᾶς δοθοῦν γιὰτὶ τὸ βαλάντιο τοῦ χρόνου θὰ ἔχει ἐκκενωθεῖ, θὰ ἔχει ἀδιάσει.

Ὅπως γνωρίζουμε, ὁ Μέγας Ἀντώνιος, ὅταν ἐκοιμήθηκε, ἓνας μέγας πατέρας ἔβλεπε τὴν ψυχὴ του νὰ ἀνεβαίνει. Περνοῦσε τὰ ἐναέρια τελώνια. Τὸν σταμάτησαν κάπου καὶ ἄρχισαν νὰ τοῦ ζητοῦν οἱ δαίμονες λογαριασμό. Καὶ φέρνανε πράγματα τοῦ παρελθόντος χρόνου. Οἱ ἄγγελοι ποὺ συνόδευαν τὴν ψυχὴ τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου λέγουν στοὺς δαίμονες:

– Αὐτὰ ποὺ ἐδῶ ἀναφέρετε, πότε τὰ ἔκαμε αὐτὴ ἡ ψυχὴ;

– Τὰ ἔκανε πρὸ τοῦ σχήματος.

– Μετὰ τὸ σχῆμα ἔχετε νὰ παρουσιάσετε τίποτε;

Κοιτάζουν τὰ χαρτιά τους μὰ δὲν εἶχε γραμμένο τίποτε ὁ Μέγας Ἀντώνιος σὰν σφάλμα. Ὅποτε τοὺς λένε οἱ ἄγγελοι:

– Ἐκεῖνα τὰ συγχώρησε ὁ Θεὸς μὲ τὸ ἀγγελικὸ σχῆμα καὶ ἐφόσον δὲν ἔχετε τίποτε νὰ ἐγκαλέσετε τὴν ψυχὴ, φύγετε.

Τὴν ἀρπάζουν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν ἀναφέρουν ὡς θυσία καὶ ὡς δῶρο στὸν ἀναστάντα Κύριο. Ὁ πατέρας αὐτὸς εἶπε:

– Μία ὥρα καθυστέρησε ἡ ψυχὴ τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου.

Γιὰ αὐτὸ πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ φιλοσοφοῦμε ἐπάνω στὸ θέμα, αὐτὸ τὸ καυτὸ θέμα, διότι τί εἶναι πιὸ βέβαιο στὴ ζωὴ μας παρὰ ὁ θάνατος; Ὅλα μποροῦν νὰ τροποποιηθοῦν ἀλλὰ αὐτὴ ἡ μαῦρη πόρτα δὲν μπορεῖ νὰ μὴν τὴ συναντήσῃ κάθε γηγενής, κάθε θνητός, κάθε προσωρινὸς ἄνθρωπος. Μελετοῦσαν οἱ πότερες αὐτὴ τὴ φιλοσοφία γιὰ αὐτὸ εἶχαν καὶ πολλὴ προσοχὴ στὴ ζωὴ τους. Γιὰ τὸ πῶς εἶχαν τὸ κάθε τί! Ὁ Μέγας Ἀντώνιος ὅταν πῆρε τὴν πληροφορία πῶς θὰ φύγει ἔκλαιγε. Καὶ οἱ νεαροὶ μοναχοὶ τὸν κύκλωσαν καὶ τοῦ ἔλεγαν:

– Γιατὶ κλαίτε Γέροντα;

– Πλησιάζει τὸ τέλος, λέει.

– Καὶ κλαῖτε ἐσεῖς Γέροντα; Ἐμεῖς τί θὰ ποῦμε;

– Ἀφ' οὗτου ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ μοναχοῦ σὲ μένα, καμιά μέρα δὲν πέρασε πὺν νὰ μὴν θυμηθῶ καὶ νὰ μὴν κλαύσω γιὰ αὐτὴ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου.

Βλέπετε ὅτι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι περνοῦμε τὴ ζωὴ μας ἔτσι καὶ ἐρχόμεθα πολλὰς φορὲς ἀντιμέτωποι μὲ τὸν θάνατὸ πολὺ ξαφνικά. Καὶ τότε ἔρχεται ἡ ἀπορία. Γιὰ αὐτὸ λέει καὶ ὁ ψαλμωδὸς ὅτι «ἡτοιμάσθην καὶ οὐκ ἐταράχθην»¹⁰. Ἐδῶ θέλει νὰ πεῖ ὅτι ὅταν κανεὶς εἶναι ἐτοιμασμένος ψυχικὰ δὲν ταραῖζεται ὅταν ἔρθει αὐτὴ ἡ φοβερὴ ὥρα τοῦ θανάτου. Ὅταν ὅμως δὲν εἶναι ἔτοιμος, ταραῖζεται. Σοῦ λέει:

– Τώρα τί γίνεται;

Μελετᾷ μὲ τὸ μυαλὸ ἡ ψυχὴ ἐκείνη τὴν ὥρα τὸ τί ἔκανε. Πῶς θὰ περάσει; Τί θὰ ἀπολογηθεῖ; Καὶ ἡ ἐννοια εἶναι ὅτι ἐὰν δὲν πετύχει, τί γίνεται; Εἶναι πολὺ ἀπλὸ νὰ τὸ λέμε ἔτσι, ἀλλὰ ἐὰν ἀκολουθήσαμε καμιά μικρὴ προσωπικὴ πείρα, τὸ πῶς κανεὶς πλησιάζει τὸν θάνατο, καὶ πῶς μελετᾷ τὸ δικαστήριον, τὸ φοβερότερον εἶναι τὸ ἐξῆς: ἂν σκεφτεῖ κανεὶς καὶ (ὅτι θὰ τὸ σκεφτεῖ εἶναι ὑπερβέβαιο σὲ κάποια ψυχὴ τὴν ὥρα ἐκείνη, ὅτι ἐντάξει θὰ φύγει οὕτως ἢ ἄλλως εἶναι πολὺ φυσικόν, διαταγὴ τοῦ Θεοῦ, ἀποτέλεσμα καὶ ἀκολουθία τῆς φύσεως, νὰ γίνῃ αὐτό) ἀλλὰ ὅταν σκεφτεῖ ὅτι ἐὰν δὲν πετύχει, ἐὰν ἡ ἀπόφασις τοῦ Χριστοῦ, τοῦ δικαστοῦ, εἶναι ἀρνητικὴ, τί γίνεται; Ὅταν μελετήσουμε τὸ αἰώνιον...

Ξέρουμε τί θὰ πεῖ αἰώνιον; Αἰώνιον θὰ πεῖ ζωὴ χωρὶς τέλος. Ὅπως ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀρχὴ μήτε τέλος· ὁ ἄνθρωπος ἔσχε ἀρχὴ ἀλλὰ τέλος δὲν ἔχει. Τελειώνει τὸ σῶμα καὶ τερματίζει τὴν ὑπαρξὴ του ἀλλὰ ἡ ψυχὴ εἶναι αἰώνια. Δὲν πεθαίνει ποτέ.

Ἐπομένως σὲ περίπτωσι ἀποτυχίας τῆς αἰωνίου ζωῆς κατὰ Θεόν, ἡ ἀκολουθία εἶναι ἡ συντροφιά, ἡ αἰώνια συντροφιά, μὲ τοὺς δαίμονες. Νὰ σκεφτοῦμε ὅτι ἔχουμε ἓνα διαβολικὸ λογισμὸ

¹⁰ Ψαλμ. 118, 60.

μέσα μας και μᾶς τυραννάει παρὰ πολύ. Δὲν μπορούμε νὰ ἀπαλλαγοῦμε. Πολλὲς φορές ἔχουμε μιὰ νευρική κατάσταση ἢ δαιμονική και ὑποφέρουμε τρομερά. Μά, δὲν εἶναι τίποτε αὐτό. Αὐτὸ εἶναι παιχνίδι.

Ἕνας ἄνθρωπος εἶχε μιὰ κατάσταση πολὺ κολαστική. Σὲ σημεῖο πού νὰ νιώθει τέτοια κόλαση μέσα του ἀπὸ τυραννία πού ἀσυναίσθητα ἔλεγε (τὸν ἄκουγε ὁ ἄλλος):

– Πέμπτον Λάζαρον ἵνα καταψύξῃ τὴν γλῶσσα μου¹¹.

Ἔτσι ἔλεγε. Ζωντανά, ἐννοεῖται. Ζεῖ ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Καὶ ὅταν συνῆλθε μετὰ ἀπὸ ὥρες ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατάσταση, χρειάστηκε νευρολογικὴ κλινική. Καὶ μοῦ εἶπε ὁ ἴδιος ὅτι:

– Ἐάν, πάτερ μου, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι κόλασις, καὶ ἐὰν ἐγὼ δὲν πιστεῦα στὸν Θεὸ καὶ δὲν φοβόμουνα τὸν Θεό, θὰ ἔβαλλα τέρμα στὴ ζωὴ μου, γιατί εἶναι κάτι πολὺ φοβερό. Δὲν μπορῶ μὲ λόγια νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν τυραννία αὐτῆς τῆς κολάσεως.

Καὶ τοῦ λέγω:

– Παιδί μου αὐτὸ σοῦ τὸ ἔκανε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ γνωρίσεις ἐντελῶς ἀμυδρὰ τὸ τί μέλλει γενέσθαι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πού δὲν θὰ σωθοῦν.

Ὅλα αὐτὰ πρέπει κατὰ κάποιον τρόπο, νὰ μᾶς κάνουν ἕνα σεισμό, σωτήριο σεισμό, νὰ σαρίσουν μέσα μας ὅ,τι κόσμικο φρόνιμα ἔχουμε καὶ νὰ ρυθμίσουμε τὴ ζωὴ μας ὅσο γίνεται πιὸ πνευματική. Νὰ φροντίζουμε περισσότερο γιὰ τὴν ἄλλη ζωὴ. Ἐδῶ θὰ τὰ ἀφήσουμε ὅλα, εἴτε θέλουμε εἴτε δὲν θέλουμε. Δὲν θὰ μᾶς βοηθήσει τὴν ὥρα ἐκείνη κανεῖς, μήτε οἱ γονεῖς, μήτε ὁ σύζυγος, μήτε ἡ σύζυγος, μήτε τὰ παιδιά, μήτε οἱ συγγενεῖς, μήτε κανεῖς, κανεῖς καὶ ὅλος ὁ κόσμος νὰ σηκωθεῖ εἰς βοήθεια καὶ αὐτὸς θὰ παραμερίσει ἀνίκανος.

Αὐτὸ πού θὰ μᾶς βοηθήσει κραταιὰ καὶ δυνατὰ εἶναι νὰ τακτοποιήσουμε τὸ ποινικό μας ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Τὸ ποινικὸ τακτοποιεῖται ὅταν τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ ποινικοῦ πού εἶναι γραμμένα

¹¹ Λουκ. 16, 24.

ὅλα τὰ ἁμαρτήματά μας, ὅταν τὸ καταθέσουμε στὰ πόδια τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔλαβε τὴν ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τῶν ἀνθρώπων τὰ πταίσματα. Ὅταν ἐκεῖ τὸ ποινικὸ τακτοποιηθεῖ, ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ξεκινᾷ ἡ χρυσὴ ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἀρχίζει νὰ κλείνεται ἡ αὐλαία τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ὅσο εὐκόλο εἶναι αὐτὸ νὰ τὸ κάνουμε τώρα, τόσο παρὰ πολὺ δύσκολο, τρομερό, καὶ ἀποκλείεται ἐντελῶς, θὰ εἶναι, ὅταν φτάσουμε τὴν τελευταία στιγμή χωρὶς νὰ τὸ ἐκτελέσουμε αὐτό.

Γιὰ αὐτὸ ὁ Χριστὸς μας μᾶς βροντοφωνεῖ καὶ λέει: «Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε· οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ἧ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται»¹². Δὲν ξέρουμε τὴν ἡμέρα, τὴν ὥρα, μὰ οὔτε τὴ στιγμή. Περπατοῦμε στὸν δρόμο καὶ ξαφνικὰ μᾶς χτυπάει ἓνα αὐτοκίνητο. Ἐμεῖς προσέχουμε, ἀλλὰ κάποιος ἄλλος μεθυσμένος, σκοτισμένος, στενοχωρημένος, μᾶς τὴ δίνει. Καὶ μέσα σὲ λίγα λεπτὰ παραδίνουμε τὴν ψυχὴ μας. Τί γίνεται μὲ τὴν αἰωνιότητα τότε; Ἐὰν τὸ ποινικὸ δὲν τὸ εἴχαμε τακτοποιήσει μετὰ θὰ τὸ ἀνοίξει ὁ Χριστὸς καὶ θὰ ἀρχίσει τὴν ἀνάγνωση. Τότε ἡ ψυχὴ θὰ κατεβάσει τὸ κεφάλι της καὶ ἡ συνείδησις θὰ εἶναι ὁ κατήγορος. Ἡ συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου θὰ φωνάζει ἀμείλικτα ὅτι: «Καὶ αὐτὸ ναί, καὶ ἐκεῖνο ναί, καὶ τὸ ἄλλο ναί, καὶ ὅλα ἔχουν γίνει!».

Καὶ τελικὰ βγαίνει ἡ ἀπόφασις φυσιολογικά. Αὐτὸ τὸ πολὺ σοβαρὸ θέμα τῆς ψυχῆς μας, τὴν ἐξοδὸ μας ἀπὸ τοῦτο τὸν κόσμο, ἃς τὸ κάνουμε συνέχεια θέμα καὶ μέριμνα σὲ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς μας. Περπατοῦμε, ἐργαζόμαστε, πηγαίνουμε νὰ κοιμηθοῦμε· ὁ θανατὸς νὰ μᾶς ἀπασχολεῖ. Εἶμαι ἕτοιμος; Δὲν εἶμαι. Ποῦ φταίω; Νὰ τὸ διορθώσω. Ἐκεῖνο, τὸ ἄλλο. Καὶ ἔτσι ὅταν ἔχουμε αὐτὴ τὴ μέριμνα ὁ Θεὸς θὰ εὐδοκήσει νὰ ἐτοιμαστοῦμε. Ὅταν δεῖ αὐτὴ τὴν καλὴ προαίρεση καὶ προσπάθεια ὁ Θεὸς θὰ τὴν εὐλογῇ, ὅπως εὐλόγησε τοὺς πέντε ἄρτους στὴν ἔρημο καὶ χόρτασαν τόσες χιλιάδες ἄνθρωποι, ἔτσι θὰ εὐλογῇ καὶ αὐτὴ

¹² Ματθ. 25, 13

τὴ μικρὴ προσπάθεια καὶ θὰ δώσει αὐτὴ τὴ μεγάλη εὐλογία, τὸ νὰ σωθεῖ ἡ ψυχὴ αἰώνια.

Μιλήσαμε γιὰ τὴ μαύρη πλευρὰ τῆς κολάσεως. Ὅταν ὁμως τακτοποιήσουμε τὸ ποινικὸ μας καὶ ἡ ἀπόφασις εἶναι θετικὴ ὅτι θὰ περάσουμε μέσα στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τότε «οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον»¹³ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτῆς τῆς ψυχῆς. Ὅπως ξέρουμε οἱ ψυχὲς ποὺ θὰ νικήσουν τὸν κόσμον ὅταν θὰ προσέρχονται πρὸς τὸν Χριστό, ὁ Χριστὸς θὰ διατάξει τοὺς ἀγγέλους νὰ παίζουσιν οὐράνιο ἐμβατήριον καὶ θὰ περάσουν μέσα στὶς σκηνὲς τῶν δικαίων. Ἐκεῖ θὰ δοῦν «ἃ ὀφθαλμοὺς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν»¹⁴. Δὲν μπορεῖ νὰ ἐρμηνεύσει κανεὶς, κανεὶς. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀξιώθηκε νὰ ἰδεῖ τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν μπόρεσε νὰ μιλήσει καθόλου τὸ τί εἶδε ἐκεῖ. Εἶναι τόσο πολὺ ὁμορφα ποὺ ἀνθρώπινη γλῶσσα δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἐκφράσει. Ἐπομένως κοντὰ στὴν τακτοποίησή μας ποὺ θὰ ἀποφύγουμε τὴν αἰώνια τιμωρία, ἀντίστοιχα θὰ πετύχουμε πάλι τὴν αἰώνια σωτηρία, τὴν αἰώνια εὐτυχία, ποὺ δὲν θὰ ἔχει ποτὲ τέλος.

Μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ θὰ ἔρθει ὁ καιρὸς ποὺ θὰ κρίνει ὁ Θεὸς τὸν κόσμον. Θὰ ῥθει ἡ Δευτέρα Παρουσία. Ὁ Χριστὸς ἦρθε σὰν αὔρα ἐωθινὴ καὶ ἔπεσε πάνω στὴ γῆ καὶ γεννήθηκε σὰν βρέφος. Γεννήθηκε μέσα σὲ ἓνα σπήλαιον, μέσα σὲ μία φάτνη. Τὸν ὑποδέχτηκαν τὰ ἄκακα πρόβατα καὶ τὰ ζῶα τὰ ἁθώα. Δὲν εἶχε μεγάλη ὑποδοχὴ ἀπὸ τὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων. Ἀθόρυβα ἦρθε πάνω στὴ γῆ καὶ μᾶς μίλησε γιὰ τὸν οὐράνιον Πατέρα, γιὰ τὸν προορισμὸ μας καὶ τόσα ἄλλα. Ὁ Χριστὸς μας ἐπάνω στὴ γῆ μᾶς ἔδειξε ὅλη του τὴ θεικὴ ἀγάπη καὶ στοργή. Ζητάει ἀπὸ μας νὰ ἀγαποῦμε τοὺς ἀνθρώπους. Νὰ τοὺς ἀγαποῦμε μὲ τὴν καρδιά μας. Νὰ μὴν

¹³ Ἐκφώνηση Ἱερέως στὴν ἀκολουθία τοῦ Μέγα Ἀγιασμοῦ, Ποίημα Σωφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

¹⁴ Α΄ Κορ. 2, 9.

έχουμε μέσα στην καρδιά μας μίσος, να μη έχουμε έχθρα, να μην κατακρίνουμε, να μην καταδικάζουμε άνθρωπο. Διότι και Αυτός δεν καταδίκασε κανένα ως Θεός.

Όταν ή πόρνη γυναίκα πιάστηκε επ' αυτοφώρω και την έφεραν να τη δικάσει είπε στους ανθρώπους αυτούς: «Ο αναμάρτητος να σηκώσει λίθον αναθέματος επί της γυναικός»¹⁵.

Όταν ή συνείδηση όλων αυτών των ανθρώπων τους φώναζε ότι δεν είναι αναμάρτητοι, φύγανε. Λέγει της γυναικός ο Χριστός:

—Οὐδείς σε κατέκρινε;

—Οὐδείς Κύριε.

—Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω, τῆς λέει. Μόνο, πήγαινε, ή πίστις σου και ή μετάνοιά σου νά σε σώζουν¹⁶.

Λοιπόν, αυτή είναι ή πρώτη παρουσία του Χριστού. Θα ακολουθήσει ή Δεύτερη. Η Δεύτερη πλέον δεν θα έρθει με αυτή την άθόρυβη αύρα αλλά θα 'ρθει ως κριτής. Θα 'ρθει ως βασιλεύς. Θα 'ρθει ως παντοκράτορας. Θα 'ρθει ως νομοθέτης και θα άνοίξει το βιβλίο εκάστου ανθρώπου και θα τον δικάσει. Θα δικάσει τότε και τους δαίμονες. Τότε και εκείνοι θα οικειωθούν τὰ επίχειρα της κακίας τους διότι κάνανε παρά πολλά. Και εκείνη τη στιγμή θα έρθει με τόση δόξα και με τόσο θόρυβο...

Οί άγιοι πατέρες πολλές φορές μίλησαν για τη Δεύτερα Παρουσία του Χριστού. Μάλιστα ο όσιος Έφραίμ έχει ειδική διδασκαλία και εκεί ο ίδιος που ήταν ένας τόσο μεγάλος άγιος, που έκλαιγε τόσο πολὺ για τις άμαρτίες του (δεν είχε άμαρτίες) που τὰ μάτια του είχαν γίνει [σαν] δύο βρύσες, όταν αναφέρει τη Δεύτερα Παρουσία τρέμει ολόκληρος. Και μιλάει τόσο, όσο γίνεται, παραστατικά. Ακόμη και οί άγιοι θα τρομοκρατηθούν εκείνη την ώρα διότι θα γίνουν τρομερά πράγματα στην κτίση. Θα δείξει ο

¹⁵ Παράλαβε (πρλβ. Ιωάν. 8, 7).

¹⁶ Ιωάν. 8, 10-11.

Θεὸς τότε τὴν ὅλη του, κάπως, «ὀργή» στοὺς ἁματωλοὺς διότι τοὺς βοήθησε νὰ μετανοήσουν ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν μετανόησαν.

– Μά, τί θέλει ὁ Θεὸς γιὰ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο;

Θὰ μᾶς πεῖ:

– Τί ζήτησα στὴ ζωὴ σας; Ἀπλῶς νὰ ταπεινωθεῖτε καὶ νὰ ζητήσετε συγγνώμη. Τίποτε ἄλλο δὲν θέλησα ἀπὸ σας γιὰ ὅσα μοῦ κάνατε. Μὲ βρίσατε, μὲ καταπατήσατε, μὲ χλευάσατε, τόσα μοῦ κάνατε· δὲν ζήτησα ἀνταμοιβή, ἀπλῶς μία μετάνοια καὶ μία συγγνώμη, τὴν ὁποία δὲν μοῦ προσφέρατε.

Καὶ ἔτσι θὰ γίνεῖ ἡ μεγάλη ἐκείνη κρίσις. Διαβάζουμε στὸ Ἅγιον Ὅρος τὸν ἐξάψαλμο καὶ σβήνουμε ὅλα τὰ κεριὰ καὶ τὰ καντήλια καὶ ἀφήνουμε μόνον ἓνα, καὶ ἐκεῖνο ποὺ διαβάζει ὁ ἀναγνώστης. Καὶ δὲν ἐπιτρέπουμε νὰ περπατήσῃ κανεὶς ἐκείνη τὴν ὥρα. Οἱ πατέρες μας τὸ βάλαν ἔτσι ὥστε νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ὅσο κρατᾷ ὁ ἐξάψαλμος θὰ κρατήσῃ ἡ κρίσις τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Καὶ διαβάζεται ὁ ἐξάψαλμος μὲ πολλὴ εὐλάβεια καὶ φόβο Θεοῦ. Καὶ ἔτσι ἐνθυμούμεθα τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ ποὺ θὰ γίνεῖ τότε. Αὐτὰ εἶναι ὅλα μία μεγάλη ἀλήθεια. Ἄς τὴν ἐγκολπωθοῦμε καὶ ἅς τὴν τροφοδοτήσουμε πολὺ, ἅς τὴ μεγαλώσουμε καὶ ἔτσι νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ πετύχουμε τὴ μεγάλη μας σωτηρία. Αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεση γιὰ νὰ βιαζόμεθα νὰ σωθοῦμε.

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα».

